

Decentralisatie naar lokale besturen

Een stand van zaken van de wetenschappelijke literatuur

Jolijn De Roover, Wouter Van Dooren, Sofie Hennau en Steven Van Garsse

Vlaanderen
is vernieuwend bestuur

**STEUNPUNT
BESTUURLIJKE
VERNIEUWING**

Het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing is een consortium van:

INSTITUUT VOOR DE OVERHEID

Parkstraat 45 bus 3609
B-3000 Leuven
Tel: 0032 16 32 32 70

Prof. dr. Annie Hondeghem
Promotor-coördinator
annie.hondeghem@kuleuven.be

Prof. dr. Trui Steen
Verantwoordelijke KU Leuven
trui.steen@kuleuven.be

Sint-Jacobstraat 2
B-2000 Antwerpen
Tel: 0032 3 265 53 87

Prof. dr. Wouter Van Dooren
Verantwoordelijke UAntwerpen
wouter.vandooren@uantwerpen.be

Apotheekstraat 5
B-9000 Gent
Tel: 0032 9 264 92 50

Prof. dr. Joris Voets
Verantwoordelijke UGent
joris.voets@ugent.be

Martelarenlaan 42
B-3500 Hasselt
Tel: 0032 11 26 81 11

Prof. dr. Steven Van Garsse
Verantwoordelijke UHasselt
steven.vangarsse@uhasselt.be

Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing
Parkstraat 36 bus 3606 - 3000 Leuven - België
Tel: 0032 16 32 36 10 - E-mail: svb@kuleuven.be - URL: <https://steunpuntbestuurlijkevernieuwing.be/>

© Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing

Niets uit deze uitgave mag, zelfs gedeeltelijk, openbaar gemaakt worden, gereproduceerd, vertaald of aangepast, onder enige vorm ook, hierin begrepen fotokopie, microfilm, bandopname behoudens uitdrukkelijke en voorafgaande toestemming van de uitgever.

Dit rapport vermeldt de mening van de auteur en niet deze van de Vlaamse overheid.

De Vlaamse overheid kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik dat wordt gemaakt van de in deze bekendmaking opgenomen gegevens.

VERDERE
DECENTRALISATIE
NAAR LOKALE
BESTUREN

**Een stand van zaken van de
wetenschappelijke literatuur /
05.08.2021**

Jolijn De Roover, Wouter Van Dooren, Sofie Hennau en
Steven Van Garsse

INHOUD

Inleiding	1
1 Decentralisatie in Vlaanderen (België)	3
1.1 De regionalisering van bevoegdheden.....	3
1.2 De regionalisering van de organieke regelgeving inzake lokale besturen	5
1.3 De versterking van de beleidspositie van de Vlaamse steden en gemeenten.....	8
1.3.1 De regering Letermé (2004 – 2007) en de regering Peeters (2007-2014)	8
1.3.2 De Vlaamse regering Bourgeois (2014-2019).....	9
1.3.3 De Vlaamse regering Jambon I (2019-2024)	10
2 Methodologie van de literatuurstudie	14
3 Wat is decentralisatie?	16
3.1 Fiscale decentralisatie	16
3.2 Politieke decentralisatie	18
3.3 Administratieve decentralisatie	19
3.4 Intensiteit	20
4 Doelstellingen decentralisatie	22
5 Risico's decentralisatie	25
6 Fiscale decentralisatie	30
6.1 Doelstellingen.....	30
6.1.1 Efficiëntie en effectiviteit	31
6.1.2 Minder corruptie	35
6.1.3 Lokaal maatwerk	36
6.1.4 Democratisering en vertrouwen	36
6.1.5 Slagvaardigheid, flexibiliteit en fiscale discipline	37
6.2 Risico's.....	38
6.2.1 Ongelijkheid.....	38
6.2.2 Minder macro-coördinatie	39
6.2.3 Inertie	40
7 Politieke decentralisatie	41
7.1 Doelstellingen.....	41
7.1.1 Efficiëntie en effectiviteit	41
7.1.2 Minder corruptie	42
7.1.3 Lokaal maatwerk	43
7.1.4 Vertrouwen	44

7.2	Risico's	44
7.2.1	Ongelijkheid.....	44
7.2.2	Minder macro-coördinatie	45
7.2.3	Inertie	45
8	Administratieve decentralisatie.....	47
8.1	Doelstellingen.....	47
8.1.1	Efficiëntie en effectiviteit	47
8.1.2	Minder corruptie	48
8.1.3	Vertrouwen	49
9	Conclusie en beleidsrelevantie	50
	Referentielijst	54
	Bijlagen.....	1

LIJST MET FIGUREN EN TABELLEN

Figuur 1: Evolutie van het aantal artikels van de organieke regelgeving.....	12
Figuur 2: Aandeel uitgaven en inkomsten van lokale besturen in totale overheidsuitgaven (%).....	17
Figuur 3: Drie typen decentralisatie: fiscaal, politiek en administratief.	19
Figuur 4: Continuüm van decentralisatie. Naar theorie van Rondinelli (1981).....	20
Tabel 1: Download literatuurlijst Web Of Science.	14
Tabel 2: Doelstellingen van decentralisatie.	22
Tabel 3: Risico's decentralisatie	25
Tabel 4: Empirisch onderzoek naar doelstellingen fiscale decentralisatie.	30
Tabel 5: Empirisch onderzoek naar risico's fiscale decentralisatie	38
Tabel 6: Empirisch onderzoek naar doelstellingen politieke decentralisatie.....	41
Tabel 7: Empirisch onderzoek naar risico's politieke decentralisatie	44
Tabel 8: Empirisch onderzoek naar doelstellingen administratieve decentralisatie	47

INLEIDING

Decentralisatie staat op de beleidsagenda in heel wat Europese landen. Landen en regio's hevelen macht en bevoegdheden over naar lagere overheidsniveaus om lokaal maatwerk te stimuleren, het politiek besluitvormingsproces toegankelijker te maken, de efficiëntie en effectiviteit van beleid te verhogen, lokale democratie te versterken en de slagvaardigheid en flexibiliteit van steden en gemeenten uit te breiden (Allain-Dupré, 2018; Asatryan, Feld, & Geys, 2015; Devas & Delay, 2006; Hills, 1997; Hooghe et al., 2016; Ivanyina & Shah, 2014; Ladner, Keuffer, & Baldersheim, 2015; Larson & Ribot, 2004; Tiebout, 1956).

Ook in Vlaanderen staat decentralisatie al een hele poos op de beleidsagenda. Zo kwam in het Vlaams regeerakkoord 2014-2019 duidelijk de ambitie naar voor om autonomie van steden en gemeenten te vergroten en werd de paritaire commissie Decentralisatie opgericht¹. Het Vlaams regeerakkoord 2019-2024 herneemt de ambitie om in overleg met de lokale besturen de lokale autonomie te versterken, Vlaamse sturing te verminderen en meer vrijheidsgraden aan de steden en gemeenten toe te kennen². Het systeem van trekkingsrechten of forfaitaire financiering is een voorbeeld van deze ambitie (bijv. het open ruimte fonds, responsabiliseringsbijdrage, klimaatpact en corona-middelen noodfonds vrije tijd en welzijn).

Decentralisatie vertrekt vanuit het subsidiariteitsbeginsel dat stelt dat beleid zo dicht mogelijk bij de burger moet worden gevoerd. Op die manier is decentralisatie een doel op zichzelf. Het is echter ook een instrument om tot een betere beleidsvoering te komen en moet daarom steeds weloverwogen en bewust geïmplementeerd worden. Vandaar deze studie van het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing. Aan de hand van een literatuurstudie van wetenschappelijke artikelen naar decentralisatie brengen we in dit rapport in kaart wat reeds geweten is over het onderwerp. Maakt decentralisatie de verwachtingen waar? Welke bestuurlijke risico's brengt decentralisatie met zich mee? Welke randvoorwaarden zijn belangrijk om in acht te nemen? Op basis van een analyse van bestaand wetenschappelijk onderzoek beantwoorden we in dit verkennend onderzoeksrapport de vraag: *Wat is de impact van decentralisatie?*

We starten met een (historische) schets van decentralisatie in België en Vlaanderen (hoofdstuk 3). Vervolgens gaan we dieper in op de methodologie (hoofdstuk 4). We tonen hoe we de document- en literatuurstudie hebben aangepakt. Daarna onderscheiden we drie typen van decentralisatie

---

¹ VLAAMSE REGERING, Vertrouwen, verbinden, vooruitgaan. Regeerakkoord Vlaamse Regering 2014-2019, 2014, 3.

² Regeringsverklaring van de Vlaamse Regering 2019-2024, *Parl. St.* VI. Parl. 2019, nr. 31/1, 268.

(hoofdstuk 5) en brengen we de doelstellingen (hoofdstuk 6) en risico's (hoofdstuk 7) van decentralisatie in kaart. Vervolgens beschrijven we wat de internationale wetenschappelijke literatuur vandaag al weet over de impact van de drie types decentralisatie: fiscale decentralisatie (hoofdstuk 8), politieke decentralisatie (hoofdstuk 9), en administratieve decentralisatie (hoofdstuk 10). In de conclusie beantwoorden we de centrale onderzoeksvraag en reflecteren we over de beleidsrelevantie van dit rapport voor het Vlaamse decentralisatiebeleid.

1 DECENTRALISATIE IN VLAANDEREN (BELGIË)

De decentralisatie-inspanningen van België en Vlaanderen gaan heel wat jaren terug en situeren zich zowel op federaal als op regionaal niveau. Verschillende staats hervormingen hebben België omgevormd tot een federale staat waarin de bevoegdheden en macht van de regio's geleidelijk werden uitgebreid. Sinds januari 2002 zijn de gewesten in ons land bevoegd voor de inrichting en organisatie van de lokale en provinciale overheden. Bijkomend is het ook al decennialang de ambitie van de Vlaamse Regering om de beleidsruimte van de Vlaamse steden en gemeenten verder uit te breiden.³ De regionalisering heeft hier, nadat het aanvankelijk eerder leidde tot een inkrimping van lokale bevoegdheden, mettertijd perspectieven doen ontstaan om vanuit Vlaanderen te decentraliseren naar de lokale besturen toe.

De volgende paragrafen schetsen daarom als aanloop de maatschappelijke en bestuursrechtelijke context waarbinnen de huidige tendens zich voltrekt binnen België in het algemeen en het Vlaamse Gewest in het bijzonder.

1.1 DE REGIONALISERING VAN BEVOEGDHEDEN

De regionalisering van België is van start gegaan met de eerste staats hervorming. In 1970 besloot de toenmalige Belgische overheid om drie cultuurgemeenschappen (Vlaams, Frans en Duitstalig) op te richten. De oprichting van de cultuurgemeenschappen was een antwoord op de steeds sterker wordende Vlaamse vraag naar meer autonomie op vlak van cultuur. Toch bleef de autonomie van de cultuurgemeenschappen eerder beperkt.

De tweede staats hervorming volgde in 1980. Toen werden de cultuurgemeenschappen omgevormd tot de gemeenschappen (Vlaamse, Franse en Duitstalige) en kregen zij naast autonomie op vlak van cultuur, ook persoonsgebonden bevoegdheden inzake gezondheid en sociale bijstand. Naast de drie gemeenschappen werden ook twee gewesten gecreëerd: het Vlaamse en het Waalse gewest. Deze gewesten kregen plaatsgebonden bevoegdheden zoals leefmilieu, ruimtelijke ordening en tewerkstelling. Elke gemeenschap en gewest heeft een eigen raad en regering, hoewel in Vlaanderen de Vlaamse gemeenschap en het Vlaams gewest er onmiddellijk voor hebben gekozen om de regering en de raad samen te voegen.

---

³ Zie K. DE CEUNINCK, C. DEVOS, H. REYNAERT, S. STAELRAEVE, K. STEYVERS, T. VALCKE en D. VERLET, "Centraal-lokale relaties in Vlaanderen: Verdeel of heers?", Res Publica 2005, afl. 1, (19) 25.

Met de derde staatshervorming (1988-1989) kreeg het derde gewest, namelijk het Brussels Hoofdstedelijk, vorm. Net zoals de andere twee gewesten krijgt het Brussel Hoofdstedelijk gewest een eigen raad (parlement) en regering. Daarnaast kregen de gemeenschappen ook meer bevoegdheden (bijv. onderwijs) en werden de gewesten verder versterkt (bijv. op vlak van vervoer en openbare werken). In 1988 werd ook de eerste Belgische gemeentewet die in 1836 werd opgericht grondig gewijzigd.

De vierde staatshervorming in 1993 maakte van België een volwaardige federale staat. De gemeenschappen en gewesten kregen al hun bevoegdheden toegewezen en de eerste zin van het eerste artikel van de Belgische grondwet luidt sindsdien: 'België is een federale staat, samengesteld uit de gemeenschappen en de gewesten'.

In 2001 werd de vijfde staatshervorming ingeluid. Het Lambermontakkoord hevelde heel wat extra bevoegdheden over naar de gewesten en gemeenschappen⁴. De organieke regelgeving inzake lokale besturen werd een regionale bevoegdheid. Sindsdien zijn de gewesten bevoegd om de organisatie en werking van de lokale besturen te regelen en om op te treden als centrale overheid ten opzichte van de lokale besturen op hun grondgebied (Ellen Wayenberg & De Rynck, 2017). Beide gewesten hebben hun bevoegdheid inmiddels benut om eigen decreten m.b.t. de steden en gemeenten op te stellen. Het Vlaamse gewest heeft in 2005 het eerste Vlaams gemeentedecreet⁵ geïmplementeerd. Analoog heeft het Waalse gewest in 2004 met de 'code de la démocratie locale et la décentralisation'⁶ alle wetgeving m.b.t. gemeenten gebundeld en het later vele malen is gewijzigd. Enkel het Brussels Hoofdstedelijk gewest heeft zijn bevoegdheid nog niet gebruikt om eigen wetgeving m.b.t. de steden en gemeenten op te stellen (Ellen Wayenberg & De Rynck, 2017). Desondanks zijn nog steeds een aantal artikelen in werking van de gemeentewet van 1988 in het Vlaamse en Waalse gewest.

In 2014 werd de zesde staatshervorming ingeleid. Heel wat federale overheidsdiensten werden geregionaliseerd. De deelstaten kregen extra bevoegdheden omtrent o.a. arbeidsmarkt, gezinsbijlagen, gezondheidszorg en welzijn, justitie, wonen, verkeer en onderwijs. Samen met deze bevoegdheden kwamen ook heel wat middelen richting de deelstaten. Voor Vlaanderen betrof dit ongeveer 11 miljard euro⁷. Tevens kregen de gewesten een grotere fiscale autonomie en kunnen ze

---

⁴https://www.belgium.be/nl/over_belgie/land/geschiedenis/belgie_vanaf_1830/vorming_federale_staat/vijfde_staatshervorming. Geraadpleegd op 21-04-2021.

⁵ Gemeentedecreet van het Vlaams Gewest van 15 juli 2005, (B.S. 31 augustus 2005), later vele malen gewijzigd.

⁶ Wetboek van het Waalse Gewest van 22 april 2004 van de plaatselijke democratie en decentralisatie (B.S. 12 augustus 2004).

⁷<https://www.vlaamsparlement.be/over-het-vlaams-parlement/het-vlaams-parlement-het-politieke-landschap/zesde-staatshervorming>. Geraadpleegd op 20-04-2021.

nu meer hun eigen belastingen regelen⁸. Voortaan komt 34% van de Vlaamse inkomsten uit eigen belastingen, terwijl dit eerder minder dan 20% was. Vlaanderen kan sinds de zesde staats hervorming ook opcentiemen heffen of kortingen toestaan op de personenbelasting. Daarnaast kan Vlaanderen belastingverminderingen (of vermeerderingen)- invoeren die te maken hebben met gewestelijke bevoegdheden. De woonbonus en belastingvermindering voor dienstencheques zijn enkele voorbeelden⁹.

1.2 DE REGIONALISERING VAN DE ORGANIEKE REGELGEVING INZAKE LOKALE BESTUREN

Over de jaren heen heeft het Belgische federaliseringsproces zonder twijfel een sterke impact gehad op de werking en bevoegdheden van de lokale overheden. Reeds vanaf de jaren tachtig werden verschillende sleutelfuncties met betrekking tot de lokale besturen overgedragen van het federale naar het regionale niveau. Zo werden de gewesten in de loop van de jaren tachtig en negentig onder meer bevoegd voor het toezicht op de lokale overheden, het gemeentefonds en de intergemeentelijke samenwerking (De Rynck & Wayenberg, 2010).

Op 29 september 1992 kwamen de toenmalige regeringspartijen in het Sint-Michielsakkoord overeen dat de organieke regeling betreffende de gemeenten en provincies geregionaliseerd zou worden. Dit gebeurde voornamelijk onder toedoen van de Volksunie (VU). Voor de PS, CVP, PSC, Agalev en FDF is een overdracht bespreekbaar. Ook PVV, PRL en Ecolo maken geen breekpunt van deze kwestie. Uiteindelijk wordt in het Sint-Michielsakkoord overeengekomen dat artikel 162 van de Grondwet bij de volgende verklaring tot herziening van de Grondwet in herziening zou worden gesteld.¹⁰ Een werkgroep zou de regionalisering verder onderzoeken, met inachtneming van de pacificatiewet en met het behoud van de eenheid van het politie- en brandweerbeleid en het gemeentelijke karakter van de politie- en brandweerdiensten (Clement, D'Hondt, Van Crombrugge, & Vanderveeren, 1993)

De juridische uitvoering van de overheveling bleef echter op zich wachten. Tijdens de zittingsperiode 1995-1999 werd uiteindelijk geen uitvoering verleend aan het Sint-Michielsakkoord (Gekière, 2001).

De verkiezingen van 1999 brachten zowel op het Vlaamse als op het federale niveau grote verschuivingen teweeg. Op het federale niveau leidde Guy Verhofstadt een paars-groene regering met

---

⁸<https://www.vlaamsparlement.be/over-het-vlaams-parlement/geschiedenis/samenvatting-zes-staats-hervormingen-een-handig-schema> . Geraadpleegd op 20-04-2021.

⁹<https://www.vlaamsparlement.be/over-het-vlaams-parlement/het-vlaams-parlement-het-politieke-landschap/zesde-staats-hervorming> . Geraadpleegd op 20-04-2021.

¹⁰ Dit artikel stipuleerde dat de wetgever bevoegd is om de regeling van de provinciale en gemeentelijke instellingen uit te werken.

VLD/MR, SP/PS en Agalev/Ecolo. Op het Vlaamse niveau kwam na de verkiezingen van 1999 een onuitgegeven coalitie van VLD, SP, Agalev en VU-ID aan de macht. Beide regeringen trokken sterk de kaart van bestuurlijke hervorming. Zowel de federale als de Vlaamse meerderheidspartijen beloofden werk te maken van de overheveling en de uitwerking van de nieuwe organieke regelgeving inzake lokale besturen. Zo werd de regionalisering van de organieke regelgeving inzake lokale besturen expliciet opgenomen in het federale regeerakkoord.

Ondanks de engagementen van de Vlaamse en federale meerderheidspartijen werd artikel 162 Gw., dat betrekking heeft op de ondergeschikte besturen, niet voor herziening vatbaar verklaard in 1999. Toch heeft de bijzondere wetgever tijdens deze legislatuur de bevoegdheidsoverdracht gerealiseerd, zij het zonder een wijziging van het desbetreffende grondwetsartikel (Sacreas, 2002). De onderhandelaars gaan ervan uit dat een bijzonder wet goedgekeurd met twee derde meerderheid volstaat om de organieke regelgeving inzake lokale en provinciale besturen over te hevelen naar de gewesten (Vanhee, 2012).

De regionalisering van de bevoegdheden aangaande de organisatie van de gemeentelijke en provinciale structuren, gebeurde pas formeel door artikel 4 van de bijzondere wet houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en gemeenschappen op 13 juli 2001. Concreet legde dit wetsartikel de bevoegdheid om de provinciale en gemeentelijke instellingen samen te stellen, te organiseren en de werking ervan te bepalen, in handen van de gewestelijke overheden.

Deze bevoegdheidsoverdracht was lange tijd een twistpunt tussen Vlamingen en Franstaligen. Aan Franstalige zijde was men niet zomaar bereid om de bevoegdheid inzake organieke wetgeving op de gemeenten integraal over te dragen voor alle gemeenten, inclusief deze gemeenten waar een belangrijke Franstalige taalminderheid aanwezig was. Om aan deze bezorgdheid tegemoet te komen bepaalt de bijzondere wet dat de gewesten geen afbreuk kunnen doen aan de waarborgen die taalminderheden genieten in de faciliteitengemeenten op het moment van de inwerkingtreding van de wet. Bijkomend verplichten de bepalingen van de artikelen 7bis en 16bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 en artikel 5 bis van de bijzondere wet van 12 januari 1989 de gewesten ertoe om dezelfde regelgeving toe te passen *'op de gemeenten die gelegen zijn op het grondgebied van eenzelfde gewest'* (Sacreas, 2002).

De overheveling was ook op een tweede manier vrij drastisch. Slechts enkele bevoegdheden blijven voorbehouden voor de federale wetgever, met name de bevoegdheid inzake de registers van de

burgerlijke stand, de organisatie van en het beleid inzake politie en brandweer, de toekenning van politieke rechten aan vreemdelingen en de pensioenstelsels van het personeel en de mandatarissen.¹¹

Daarnaast mag de regionalisering geen afbreuk doen aan de regelingen die voortvloeien uit de zogenaamde pacificatiewet van 9 augustus 1988. Deze wet voegde een aantal bepalingen toe aan de gemeentewet die uitsluitend gelden voor de Vlaamse randgemeenten, de taalgrensgemeenten en voor de gemeenten Voeren en Komen-Waasten (Mast, Dujardin, Van Damme, & Vandelanotte, 2012).

Twee andere beperkingen zijn terug te vinden in artikel 162 Gw. en in de bijzondere wet. Artikel 162 Gw. bepaalt dat er geen afbreuk kan gedaan worden aan de rechtstreekse verkiezing van de gemeentebestuur en provincieraad en stelt de principiële bevoegdheid van de gemeenten en provincies voor alles wat van gemeentelijk en provinciaal belang is, veilig. Daarnaast waarborgt het BWHI de rol van de gemeenten en de provincies als organen van medebewind van de hogere overheden.¹²

Zowel het Vlaams als het Waals Gewest heeft zijn bevoegdheid benut om eigen organieke regelgeving met betrekking tot het lokale bestuursniveau op te stellen. Het Vlaams parlement heeft in 2005 het eerste Vlaams Gemeentedecreet goedgekeurd. Op 21 december 2017 nam het Vlaams Parlement het Decreet over het lokaal bestuur aan (hierna Decreet lokaal bestuur). Het decreet werd bekrachtigd door de Vlaamse regering op 22 december 2018. Het decreet geeft uitvoering aan het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 dat vooropstelde om de verhoudingen tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen te verankeren in een nieuw decreet over het lokaal bestuur. Dit nieuw regelgevend kader heeft de bestaande decreten (Gemeentedecreet, OCMW-decreet en decreet Intergemeentelijke Samenwerking) vervangen

Het Waals Gewest tekende in 2006 een nieuw kader uit met de 'code de la démocratie locale et la décentralisation'. De pogingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om een eigen regelgevend kader uit te tekenen waren tot nog toe weinig succesvol '*because of the linguistic legislation and the opposition of the big municipalities using the presence of their mayors in the Brussels regional council to counter legislation*' (Ellen Wayenberg, De Rynck, Steyvers, & Pilet, 2012).

---

¹¹ Art. 4 Bijzondere wet houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen, BS 13 juli 2001, 26636-26637.

¹² Art. 6, §1 VIII, 1°, 10° en 11° BWHI.

1.3 DE VERSTERKING VAN DE BELEIDSPOLITIEK VAN DE VLAAMSE STEDEN EN GEMEENTEN

De regionalisering van de bevoegdheid inzake de organieke regelgeving voor lokale besturen bood de opportuniteit om de beleidsruimte van de Vlaamse steden en gemeenten verder uit te breiden en te herdenken. Diverse beleidsinitiatieven zagen de afgelopen jaren dan ook het levenslicht. Onderstaande paragrafen vatten de verschillende initiatieven ter zake beknopt samen.

1.3.1 De regering Leterme (2004 – 2007) en de regering Peeters (2007-2014)

Op 6 juli 2005 keurde het Vlaams Parlement het eerste Vlaamse Gemeentedecreet goed. Een belangrijk uitgangspunt van het Gemeentedecreet betrof de aandacht voor zelfregulering en gemeentelijke autonomie.

In de eerste plaats ambieert het Gemeentedecreet de plaats van de gemeenten “*aan de basis van het democratisch overheidsbestuur*” te duiden.¹³ Op basis van het subsidiariteitsprincipe streeft de Vlaamse Regering een maximale overdracht van bevoegdheden naar de gemeenten na. Deze keuze wordt gemotiveerd aan de hand van de rechtstreekse verkiezing van de lokale bestuurders door de bevolking (Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur, 2005). Ook het belang van de lokale autonomie werd onderstreept en zou zich concreet vertalen in een decreet dat enkel de hoofdlijnen van de gemeentelijke organisatie vastlegt en lokale bestuurders de ruimte biedt om een eigen invulling te geven aan de aangereikte principes. De Vlaamse Regering stapte met het Gemeentedecreet met andere woorden af van een uniform organisatieconcept en koos voor een kaderdecreet waarbinnen lokale bestuurders eigen accenten leggen (Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur, 2005). Naast de sturing op de hoofdlijnen zouden ook de uitbreiding van de reglementerende bevoegdheid en de delegatiemogelijkheid naar de uitvoerende colleges en de administratie, een gediversifieerde toepassing mogelijk maken. Ook kregen gemeenten vrijheidsgraden om –tot op zekere hoogte - invulling te geven aan een aantal vernieuwingen zoals het systeem van klachtenbehandeling en het managementteam (Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur, 2005; E. Wayenberg, 2006). Tot slot beoogde de Vlaamse Regering een vereenvoudiging van de regelgeving inzake het administratief toezicht en de informatie- en rapporteringsverplichtingen voor de lokale besturen (Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur, 2005).

---

¹³ MvT bij ontwerp van Gemeentedecreet, *Parl.St.* VI.Parl. 2004-2005, nr. 347/1, 8.

1.3.2 De Vlaamse regering Bourgeois (2014-2019)

In het Vlaams regeerakkoord 2014-2019 kwam duidelijk de ambitie naar voor om autonomie van steden en gemeenten te vergroten:

De Vlaamse Regering beoogt een overheidslandschap dat bestaat uit sterke steden en gemeenten met meer bevoegdheden en autonomie. (...) De Vlaamse overheid geeft de steden en gemeenten het vertrouwen en de ondersteuning om met hun eigen klemtonen te bouwen aan het Vlaanderen van morgen. Ze leggen daarbij in de eerste plaats verantwoording af aan hun lokale democratie¹⁴.

In het regeerakkoord kwamen drie centrale doelstellingen voor die de vrijheidsgraden van de gemeenten moesten versterken: (1) de integratie van geormerkte sectorale subsidies (jeugd, sport, cultuur, ontwikkelingssamenwerking...) in het gemeentefonds, (2) de vereenvoudiging van het organiek kader (i.e. van het decreet over het lokaal bestuur van 22 december 2017, wat ook de integratie van OCMW en gemeente met zich meebrengt), en (3) de oprichting van de paritaire commissie Decentralisatie die moet nagaan in welke domeinen de autonomie van lokale besturen kan worden verhoogd.¹⁵

In lijn met het regeerakkoord is een verdere versterking van de lokale autonomie een belangrijke rode draad in het *Decreet lokaal bestuur*, dat op 22 december 2018 werd bekrachtigd door de Vlaamse regering.¹⁶ Onder meer de hervorming van het bestuurlijk toezicht kaderde binnen de algemene beleidsdoelstelling van de Vlaamse regering om lokale besturen meer autonomie, bevoegdheden en verantwoordelijkheden toe te kennen.¹⁷

De paritaire commissie Decentralisatie had de opdracht om de beleidsruimte van het lokale niveau te vergroten. De voornaamste opdracht bestond erin om de punten te identificeren waarop lokale besturen zich beperkt voelen in het autonoom uitoefenen van hun bevoegdheden. De algemene doelstelling was dat de Vlaamse overheid voornamelijk zou focussen op het strategische kader en dat de lokale besturen voldoende vrijheid zouden krijgen om keuzes te maken op tactisch en operationeel niveau betreffende hun bevoegdheden. De paritaire commissie Decentralisatie bestond uit zes vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering, zes vertegenwoordigers van de VVSG (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten) en twee vertegenwoordigers van de VVP (Vereniging Vlaamse

---

¹⁴ VLAAMSE REGERING, Vertrouwen, verbinden, vooruitgaan. Regeerakkoord Vlaamse Regering 2014-2019, 2014, 3.

¹⁵ <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/strategische-projecten/decentralisatie>, geraadpleegd op 1 maart 2021.

¹⁶ MvT bij ontwerp van decreet over het lokaal bestuur, *Parl. St.* VI. Parl. 2017-2018, nr. 1353/1, 6.

¹⁷ Regeringsverklaring, *Parl. St.* VI. Parl. 2014, nr. 31/1, 4, 24; Conceptnota aan de Vlaamse Regering. Betreft: Hervorming Bestuurlijk toezicht – toelichting wijzigingsvoorstellen, goedgekeurd op 27 mei 2016.

Provincies). De commissie werd voorgezeten door toenmalig minister van Binnenlands Bestuur Liesbeth Homans. Zeven inhoudelijke werkgroepen werkten concrete voorstellen uit:

- Werkgroep Organieke Regelgeving (o.l.v. minister Homans)
- Werkgroep Welzijn (o.l.v. kabinet minister Vandeurzen)
- Werkgroep Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu (o.l.v. kabinet minister Schauvliege)
- Werkgroep mobiliteit (o.l.v. kabinet Weyts)
- Werkgroep Economie en Werk (o.l.v. kabinet minister Muylers)
- Werkgroep Wonen (o.l.v. kabinet minister Homans)
- Werkgroep Vrije Tijd (o.l.v. kabinet minister Gatz).

In het slotrapport van de commissie Decentralisatie haalt minister Homans aan dat de Vlaamse regering zo goed alle engagementen heeft gerealiseerd. De Vlaamse overheid geeft volgens haar in tal van domeinen meer ruimte en autonomie aan de lokale besturen.¹⁸

1.3.3 De Vlaamse regering Jambon I (2019-2024)

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 herneemt de ambitie om, in de schoot van de commissie decentralisatie, overleg te organiseren tussen de Vlaamse regering en de lokale besturen over de verhoging van de autonomie van de lokale besturen, o.a. door de afschaffing van de Vlaamse sturing, minder of soepelere normering of de aanpassing van administratieve praktijken.¹⁹

In de beleidsnota van de minister van Binnenlands Bestuur Somers is voorts onder meer te lezen dat de lokale besturen de belangrijkste partners zijn van Vlaanderen voor het creëren van welvaart, welzijn en vertrouwen bij de Vlaamse burger en niet mogen gezien worden als het “laagste” bestuursniveau, maar het “eerste” bestuursniveau, aangezien ze als eerste in contact komen met de burgers. Aldus de minister is de toekomst lokaal.

Om die toekomst te vrijwaren wens ik de komende regeerperiode het lokale bestuursniveau te versterken. Zodat lokale besturen pragmatisch en creatief antwoorden kunnen blijven bieden op de uitdagingen van vandaag en morgen. Dit ga ik doen door de lokale besturen beleidsinstrumenten en financiële middelen te geven om hun bestuurskracht te vergroten zodat ze ook effectief toegerust zijn om de gestelde uitdagingen aan te kunnen. Door de lokale besturen meer autonomie en beleidsvrijheid te bieden, maar ook een solide en duurzame financiële impuls

---

¹⁸ <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/strategische-projecten/decentralisatie/slotrapport-2019> , geraadpleegd op 1 maart 2021.

¹⁹ Regeringsverklaring van de Vlaamse Regering 2019-2024, *Parl. St. Vl. Parl.* 2019, nr. 31/1, 268.

*te geven. Door het bovenlokale overheidslandschap transparanter te maken zodat de gemeenten effectief aan het stuur zitten om ook regionale uitdagingen op te nemen.*²⁰

De toenemende aandacht voor decentralisatie gaat overigens hand in hand met de bewustwording, erkenning en bevestiging van de lokale autonomie als belangrijk juridisch principe²¹. Zo kan, naast de toenemende juridische literatuur, worden gewezen op basisbronnen zoals het Europees Handvest inzake Lokale Autonomie van 15 oktober 1985 en het Aanvullend protocol bij het Europees Handvest. Deze regelgeving erkent het beginsel van de lokale autonomie, en bepaalt dat deze autonomie het recht en het vermogen van lokale overheden inhoudt om, binnen de grenzen van de wet, een belangrijk deel van de openbare aangelegenheden krachtens hun eigen verantwoordelijkheid en in het belang van de plaatselijke bevolking te regelen en te beheren. Met de Covid-19 crisis en dreigende recentraliseringen aarzelde men vanuit de Raad van Europa niet het Handvest in herinnering te brengen.²²

Ook moet worden gewezen op de Grondwet. Het eerste lid van artikel 41 van de Grondwet bepaalt immers expliciet dat de uitsluitend gemeentelijke belangen door de gemeenteraden worden geregeld, volgens de beginselen bij de Grondwet vastgelegd. Een verdere uitwerking is onder meer te vinden in art. 162 van de Grondwet dat stelt dat de gemeentelijke instellingen bij wet worden geregeld. Een en ander maakt duidelijk hoe cruciaal de rol van de regelgever ter zake is. De regelgever, vandaag hoofdzakelijk de Vlaamse regelgever voor Vlaanderen, kan immers de invulling verder concretiseren en derhalve de bewegingsruimte van lokale overheden beperken of uitbreiden, al is de bewegingsruimte ook weer niet onbeperkt. Zo zal een inbreuk op de lokale autonomie in strijd met het gemeentelijk belang worden geacht wanneer ze kennelijk onevenredig is, argumenteerde het Grondwettelijk Hof reeds.²³ Een concreet voorbeeld is eveneens te vinden in de rechtspraak van het Hof.

*Zulks zou bijvoorbeeld het geval zijn indien ze ertoe zou leiden dat aan de gemeenten het geheel of de essentie van hun bevoegdheden wordt ontzegd, of indien de beperking van de bevoegdheid niet zou kunnen worden verantwoord door het feit dat die beter zou worden uitgeoefend op een ander bevoegdheidsniveau.*²⁴

---

²⁰ Beleidsnota 2019-2024. <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1498615>

²¹ Zie recent nog inzake Covid-19 de uitzonderlijk belangrijke rol die lokale besturen speelden en de oproep van het comité van de regio's om de autonomie te respecteren. Zie ook de toenemende juridische literatuur omtrent dit begrip. Zie onder meer Sofie Hennau, Stef Keunen, Steven Van Garsse (eds.), Decreet Lokaal Bestuur, Brugge, Vanden Broele, 2018, 296p.

²² <https://www.coe.int/en/web/congress/-/local-and-regional-authorities-dealing-with-the-challenges-of-the-health-crisis>: 'Participants unanimously stressed the need to resist recentralisation trends, but also the urgent necessity to provide municipalities and regions with adequate resources in order to meet crisis management requirements in the field. '

²³ Grondwettelijk Hof, arrest nr. 7/2009.

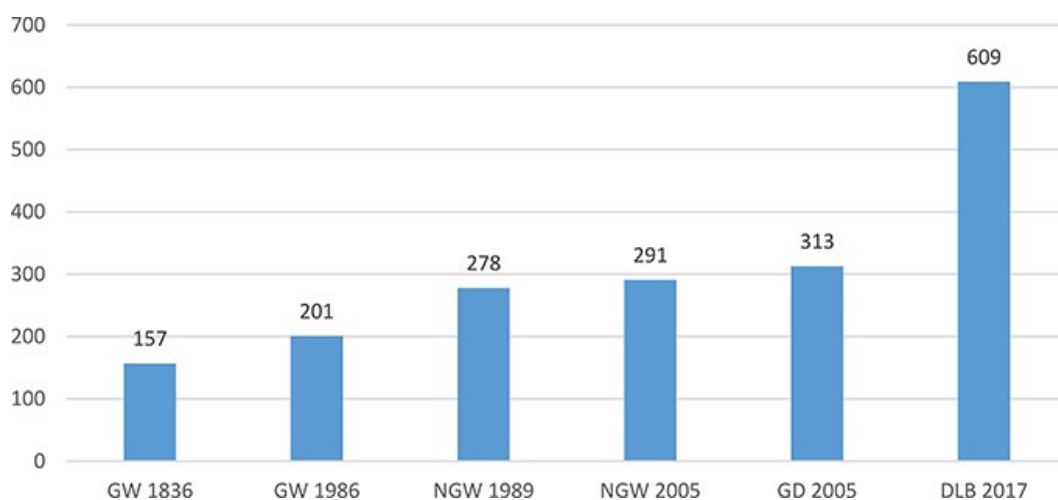
²⁴ Grondwettelijk Hof, arrest nr. 89/2010.

Dat de regelgever alleszins zeer actief was de afgelopen decennia werd dan weer zeer treffend door Keunen (2016) beschreven²⁵:

Louter op nationaal vlak hebben verschillende hervormingen invloed gehad op structuur, werking, organisatie en het bevoegdheidspakket van lokale besturen. De federalisering van België via de staatshervormingen van 1970 en 1980 brachten een centraliserend effect mee ten aanzien van de gemeentelijke bevoegdheden. Tussen de Staat, de gemeenschappen en de gewesten ontstond een spanningsveld in de vraag naar meer bevoegdheden voor de deelstaten. De hierop volgende bevoegdheidstoewijzing aan de deelentiteiten betekende een beperking van de gemeentelijke bevoegdheden. Naargelang meer bevoegdheden aan de deelstaten worden toegewezen, worden minder bevoegdheden toegekend aan de gemeenten (Keunen, 2016).

Keunen (2016) wijst niettemin op een recente kentering. Zo wordt inderdaad vooral sinds 2014 zeer nadrukkelijk een verschuiving in het vooruitzicht gesteld naar lokale besturen waarbij meer autonomie en vertrouwen zou worden gegeven aan lokale besturen. Het is die lijn die vandaag ook meer en meer zichtbaar wordt in de praktijk.²⁶

Parallel aan deze beweging is het organieke kader voor lokale besturen de voorbije jaren sterk uitgebreid. Grafiek 1 illustreert dit aan de hand van het aantal artikels uit de Gemeentewet van 1836, de laatste versie van diezelfde gemeentewet in 1986, de Nieuwe Gemeentewet van 1989, de laatste versie van de Nieuwe Gemeentewet van 2005, het Gemeentedecreet van 2005 en finaal het Decreet lokaal bestuur van 2017.

Figuur 1: Evolutie van het aantal artikels van de organieke regelgeving

²⁵ Zie overigens voor een andere illustratie met betrekking tot Brussel: <https://www.leuvenpubliclaw.com/de-gedifferentieerde-waarborg-van-de-lokale-autonomie-2-2-beschikken-de-brusselse-gemeenten-over-minder-gemeentelijke-autonomie/>

²⁶ Zie bijvoorbeeld <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/nieuws/covid-19-lokale-besturen-krijgen-ruim-87-miljoen-euro-voor-het-lokale-verenigingsleven-update-22> : "Het uitgangspunt blijft echter de lokale autonomie en het vertrouwen in de lokale besturen."

In absolute aantallen uitgedrukt, verdubbelde het Gemeentedecreet van 2005 het aantal organieke regels vergeleken met de originele Gemeentewet. Het volume bepalingen opgenomen in het Decreet lokaal bestuur groeide op hetzelfde ritme tegenover het Gemeentedecreet.

De evolutie van het aantal artikels is evenwel slechts één mogelijke indicator van de centralisatie van het lokaal bestuur en biedt geen allesomvattend beeld. Enerzijds integreert het Decreet lokaal bestuur tal van andere voorheen losstaande regelsystemen inzake de gemeenten, de OCMW's en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.²⁷ In het bijzonder kan hier verwezen worden naar het Decreet betreffende de organisatie van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn van 19 december 2008 en het decreet Vrijwillige Samenvoeging van Gemeenten van 24 juni 2016.

Anderzijds blijven tot op heden nog 97 artikelen van de Nieuwe Gemeentewet van kracht. Vaak hebben deze betrekking op specifieke regelgeving voor de gemeente Voeren en de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966. Bijkomend zijn verschillende bepalingen m.b.t. het handhaven van de openbare orde uit de Nieuwe Gemeentewet nog altijd van kracht. Hetzelfde geldt voor taken die gemeenten uitvoeren in het kader van het 'medebewind'. Daarnaast mag niet uit het oog worden verloren dat de Vlaamse regering ook maatregelen neemt door middel van uitvoeringsbesluiten die inwerken op het lokaal bestuur, zoals bv. het Besluit van de Vlaamse regering over de beleids- & beheerscyclus van de lokale besturen van 30 maart 2018.

---

²⁷ <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/financiering/fiscaliteit/overzicht-belastingen-per-gemeente>

2 METHODOLOGIE VAN DE LITERATUURSTUDIE

Aan de hand van een document- en literatuurstudie brengen we in kaart wat reeds geweten is (en wat niet) over de impact van decentralisatie. Om de literatuurstudie gestructureerd uit te voeren hebben we op basis van de zoektermen en criteria in tabel 1 een lijst met citaties van Web Of Science gedownload. De lijst omvat de titel, auteur(s) en abstract van 3078 wetenschappelijke artikels.

Zoektermen	Disciplines	Datum Download	Aantal Bronnen
Decentralisation OR Decentralization AND Local	Politieke wetenschappen, economie, bestuurskunde	25/03/2021	2664
Devolution AND Local	Politieke wetenschappen, economie, bestuurskunde	25/03/2021	414
Totaal			3078

Tabel 1: Download literatuurlijst Web Of Science.

Vervolgens hebben we de lijst met zoekterm 'decentralisatie' samengevoegd met de lijst met zoekterm 'devolution', waarna we alle duplicaten uit de lijst hebben verwijderd. Zo kwamen we op een lijst van 2947 artikels. Deze lijst hebben we vervolgens geüpload in de online tool ASReview. Deze tool is ontwikkeld om systematische reviews zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. Bij een literatuurreview moeten onderzoekers elk abstract van elk artikel doornemen om te beoordelen of het artikel al dan niet relevant is voor de studie. De handmatige screening neemt niet enkel veel tijd in beslag, maar is ook gevoelig voor fouten. ASReview scant de artikels op basis van een *machine learning* algoritme dat wordt opgebouwd aan de hand van een selectie van artikels die de onderzoeker als relevant en niet relevant classificeert. Zo kan ASReview snel abstracts en titels scannen en sorteren op relevantie (van de Schoot et al., 2020).

Op basis van de rangschikking van ASReview hebben we de 250 meest relevante artikels van de lijst doorgenomen. Afhankelijk van de institutionele context kan decentralisatie een andere impact hebben (P. Bardhan, 2002). Met oog op vergelijkbaarheid tussen de studies hebben we daarom enkel onderzoek naar decentralisatie binnen Europa in acht genomen. Artikels die louter betrekking hebben op landen buiten Europa zijn dan ook buiten beschouwing gelaten. Naast ASReview hebben we op basis van citaties in wetenschappelijke artikels de bestaande literatuur naar de effecten van decentralisatie in kaart gebracht.

De literatuurstudie start met een conceptueel overzicht van decentralisatie en de verwachte impact. Wat is decentralisatie, wat verwacht men ermee te bereiken en welke risico's zijn eraan verbonden? Vervolgens brengen we verschillende typen van decentralisatie in kaart en gaan we dieper in op de specifieke impact van elk van deze typen. Het doel van de literatuurstudie is om de conclusies van voorgaand onderzoek te integreren tot een overzichtelijk geheel. Zo brengen we in kaart wat reeds is geweten over de impact van decentralisatie en waar nog kennislacunes bestaan (Denney & Tewksbury, 2013).

3 WAT IS DECENTRALISATIE?

Bij decentralisatie hevelt een centrale overheid bevoegdheden, macht of middelen over naar lagere overheidsniveaus (Bouckaert, 2003; Rondinelli, 1981; Schneider, 2003a). Afhankelijk van wat een centrale overheid overhevelt, kunnen we een onderscheid maken tussen verschillende typen van decentralisatie. Doorgaans spreekt men in de literatuur over fiscale, politieke en administratieve decentralisatie.

3.1 FISCALE DECENTRALISATIE

Fiscale decentralisatie gaat over de verantwoordelijkheid voor de inkomsten en uitgaven van de lokale besturen. Deze verantwoordelijkheid kan lokaal zijn of bij centrale overheden liggen. Bij verantwoordelijkheid hoort ook verantwoording over de uitgaven en inkomsten die lokale besturen genereren. Des te hoger het aandeel van de inkomsten en uitgaven van lagere overheidsniveaus (de regio's, provincies, steden en gemeenten) in de totale inkomsten en uitgaven van een land, des te sterker beleid fiscaal gedecentraliseerd is (Kyriacou & Roca-Sagalés, 2011b; Mao, 2018; Schneider, 2003a, 2003b).

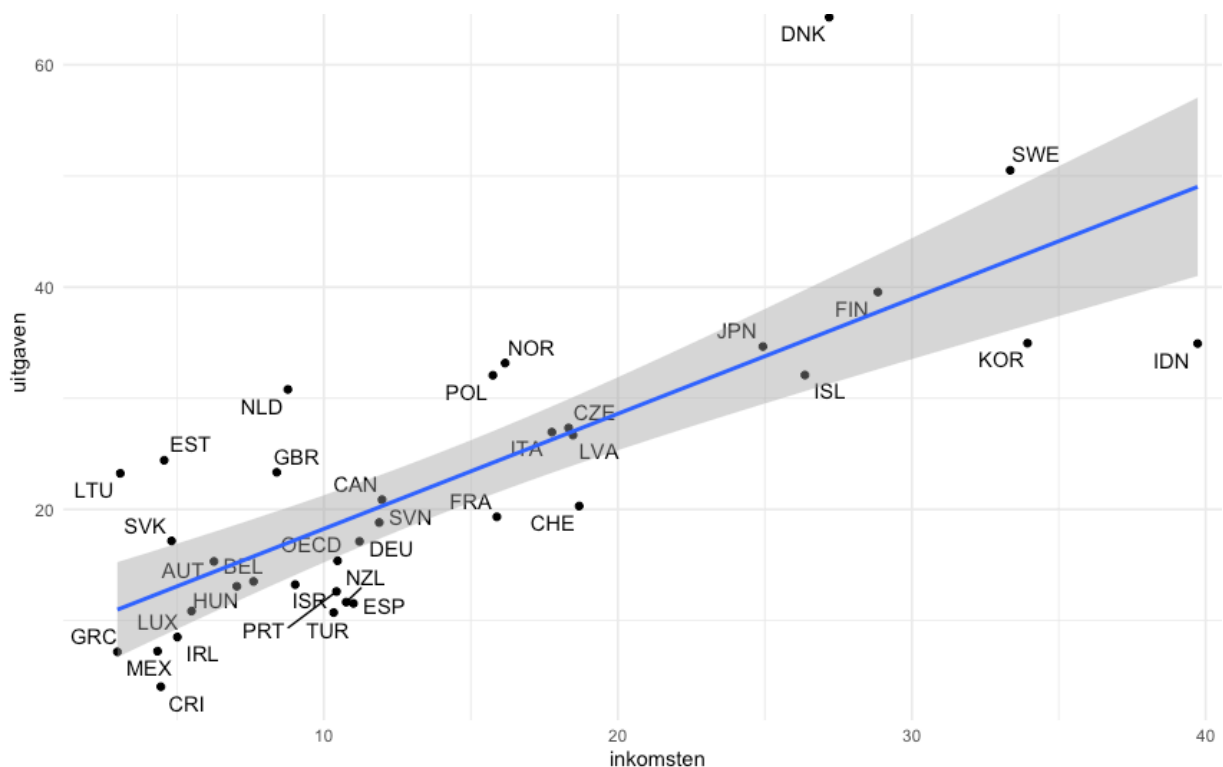
Fiscale decentralisatie van inkomsten (i.e. 'inkomstendecentralisatie') betreft de mate waarin de lagere overheidsniveaus eigen inkomsten kunnen genereren. Lokale inkomsten bestaan doorgaans uit eigen inkomsten uit belastingen en bezittingen, overdrachten, subsidies en leningen (Schneider, 2003a). Een belangrijke vorm van inkomstendecentralisatie is belastingdecentralisatie, wat verwijst naar de vrijheid om de belastinggrondslag te bepalen, de belastingvoet te definiëren, lokale belastingen te heffen, en om voorwaarden en uitzonderingen te specificeren. De autonomie van lokale besturen om belastingen te heffen is in de grondwet vastgelegd. Gemiddeld heffen lokale besturen in Vlaanderen 21 belastingen (cijfers 2021)²⁸. Veruit de belangrijkste inkomstenbronnen in Vlaanderen zijn de opcentiemen op de onroerende voorheffing en de aanvullende personenbelasting. De lokale besturen bepalen de belastingvoet op een federale en Vlaamse belasting. Daarnaast zijn er nog zuiver lokale belastingen op zaken als tweede verblijven, drijfkracht, leurhandel, of leegstand. Dit soort belastingen brengen doorgaans minder op, maar dienen wel als lokaal beleidsinstrument. Naast de inkomsten, kan fiscale decentralisatie ook betrekking hebben op de uitgaven van lagere overheidsniveaus (i.e. 'uitgavendecentralisatie'). Beleid is sterk fiscaal gedecentraliseerd als lagere overheidsniveaus veel vrijheid hebben om zelf te bepalen aan wat en hoe ze hun financiële middelen

---

²⁸ <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/financiering/fiscaliteit/overzicht-belastingen-per-gemeente>

besteden. Wanneer een centrale overheid bevoegdheden naar de lokale besturen decentraliseert, heeft dit vaak een fiscale component aangezien het de steden en gemeenten meer vrijheid geeft om middelen vrij te besteden. Die vrij te besteden middelen zijn een belangrijke voorwaarde om lokale beleidsdoelstellingen uit te werken en na te streven. Een voorbeeld hiervan is de verfondsing van zeven Vlaamse geormerkte subsidies in 2016, wat via uitgavendecentralisatie de steden en gemeenten meer vrijheid heeft gegeven om het lokaal beleid vorm te geven.

Een vaak gebruikte indicator van fiscale decentralisatie is financiële afhankelijkheid. Financiële afhankelijkheid verwijst naar het aandeel van de inkomsten van de lagere overheidsniveaus dat verworven is via subsidies of dotaties (Camões, 2020; Luiz R De Mello & Barenstein, 2001; Ferry, Eckersley, & Van Dooren, 2015). Naast de financiële afhankelijkheid gebruikt men in de wetenschappelijke literatuur ook vaak het aandeel uitgaven en/of inkomsten dat de lagere overheidsniveaus hebben in de totale uitgaven en/of inkomsten. Figuur 3 toont het aandeel uitgaven en inkomsten van lokale besturen in de totale overheidsuitgaven voor de OECD-landen (2019). De grafiek toont dat België voor zowel het aandeel uitgaven als inkomsten onder het OECD-gemiddelde scoort.

Figuur 2: Aandeel uitgaven en inkomsten van lokale besturen in totale overheidsuitgaven (%) (OECD 2019).

3.2 POLITIEKE DECENTRALISATIE

Politieke decentralisatie verwijst naar de mate waarin lokale besturen beschikken over een eigen democratische arena (Schneider, 2003a), de mate waarin ze hun lokale democratie kunnen organiseren, en over de mate waarin ze verantwoordelijk zijn voor het beleid op hun grondgebied (Gash, Randall, & Sims, 2014).

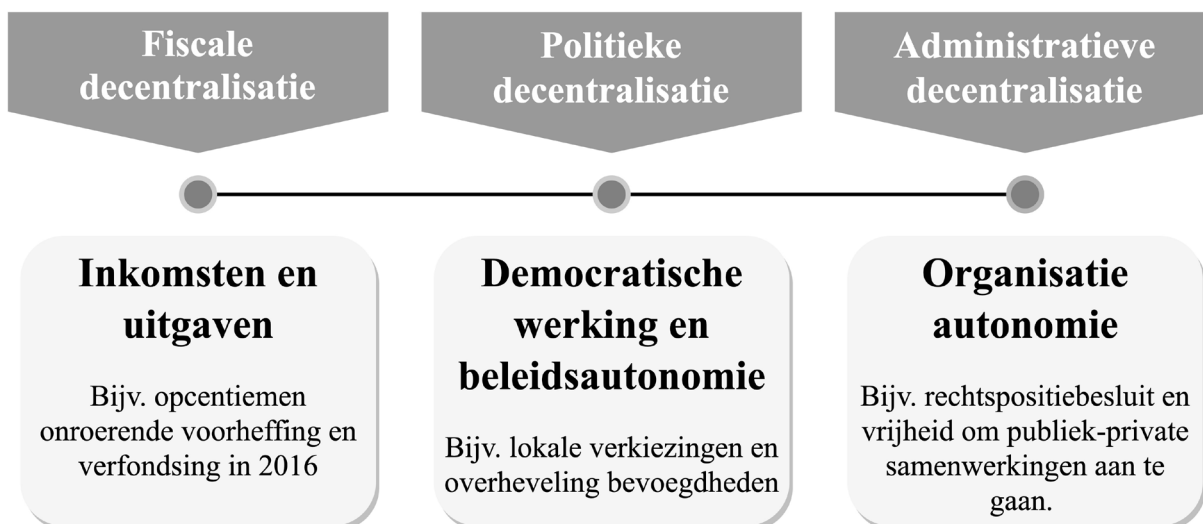
Politieke decentralisatie heeft vele verschillende vormen. De meest verregaande vorm verandert de staatsstructuur. Het creëert immers nieuwe bestuurlijke lagen die democratisch verkozen worden. Vaak gebruikte indicatoren in de wetenschappelijke literatuur zijn de aanwezigheid van lokale verkiezingen (Camões, 2020; Mao, 2018; Treisman, 1999) en de wijze waarop de burgemeester aangesteld wordt (verkozen of aangesteld door een centrale overheid?). In België is lokale democratie constitutioneel vastgelegd. Politieke decentralisatie gaat ook over de organisatie van de lokale democratie. Liggen alle parameters centraal vast of hebben lokale besturen vrijheid om eigen keuzen te maken (bijv. over volksraadplegingen, of de burgemeester ook lid is van het managementcomité)? In de literatuur zijn vaak gebruikte indicatoren de aanwezigheid van wettelijke bepalingen voor verplichte referenda en de mate waarin burgerparticipatie via gemeenteraden en petitie mogelijk is (Ivanyna & Shah, 2014).

Een centrale overheid kan ook politieke macht decentraliseren via de decentralisatie van bevoegdheden naar lokale besturen die reeds een democratische basis hebben. Politieke decentralisatie gaat daarom ook over de autonomie om eigen beleid te maken. De decentralisatie van bevoegdheden legt de verantwoordelijkheid over een beleidsveld of taak bij de lokale besturen. Vervolgens zijn het de steden en gemeenten die onderworpen worden aan de democratische controle. Een belangrijke voorwaarde is echter wel dat de bevolking voldoende instrumenten heeft om het lokaal beleid te controleren.

3.3 ADMINISTRATIEVE DECENTRALISATIE

Administratieve decentralisatie gaat over veranderingen in de wetgeving omtrent organisatie, structuren, werknemers en functies. Het gaat dus over de uitvoeringscapaciteit van de lokale besturen. Enkele voorbeelden zijn de vrijheid om medewerkers aan te nemen en te ontslagen, om arbeidscontracten vorm te geven, om taken uit te besteden aan externe actoren en om publiek-private samenwerkingen op te starten (Camões, 2020; Treisman, 2007). Een voorbeeld van administratieve decentralisatie in Vlaanderen is het rechtspositiebesluit²⁹. Dit besluit heeft getracht om de lokale besturen meer beleidsruimte te geven om een eigen personeelsbeleid te maken binnen de Vlaamse kaders (Peeters, 2011). In de wetenschappelijke literatuur is een vaak gebruikte indicator van administratieve decentralisatie het aandeel van de lokale personeelskosten op de totale personeelskosten (Bjørnskov, Drehe, & Fischer, 2008). Figuur 3 geeft een schematisch overzicht van fiscale, politieke en administratieve decentralisatie.

Figuur 3: Drie typen decentralisatie: fiscaal, politiek en administratief.

²⁹ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de minimale voorwaarden voor de personeelsformatie, de rechtspositieregeling en het mandaatstelsel van het gemeentepersoneel en het provinciepersoneel en houdende enkele bepalingen betreffende de rechtspositie van de secretaris en de ontvanger van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, B.S. 24 december 2007.

3.4 INTENSITEIT

Decentralisatie varieert echter niet enkel op vlak van type, ook de intensiteit van een decentralisatie-hervorming kan verschillen. Decentralisatie is geen dichotoom begrip: het is niet zo dat beleid al dan niet gedecentraliseerd is. Het is eerder een continuüm dat gaat van weinig naar veel decentralisatie. Een belangrijke conceptualisering van dat continuüm is die van Rondinelli (1981). Hij spreekt over deconcentratie, delegatie en devolutie. Deconcentratie is de minst verregaande vorm van decentralisatie, delegatie gaat verder en devolutie het verst.

Figuur 4: Continuüm van decentralisatie. Naar theorie van Rondinelli (1981).

Deconcentratie is de minst verregaande vorm van decentralisatie. Bij deconcentratie laat een centrale overheid centrale bevoegdheden of taken uitvoeren door lokale besturen. In sommige gevallen hevelt de centrale overheid louter werklast over, in andere gevallen geeft de centrale overheid ook verantwoordelijkheid. Het gezag blijft echter steeds centraal. Deconcentratie betreft dus de delegatie van taken en biedt daarom nauwelijks meer lokale beleidsvrijheid dan een gecentraliseerd systeem (Rondinelli, 1981; Saltman & Bankauskaite, 2006; Schneider, 2003a). De centrale overheid is immers ten allen tijde gerechtigd om de delegatie weer in te trekken en om lokale beslissingen ongedaan te maken of te hervormen (Van Gerven). Om die reden beschouwt niet iedereen deconcentratie als een vorm van decentralisatie zoals Rondinelli (1981) doet, maar als een tussenvorm van concentratie en decentralisatie (Bouckaert, 2003; Maes, 1985). Een voorbeeld van deconcentratie is medebewind, hoewel medebewind. Een gemeente moet bijvoorbeeld de burgerlijke stand inrichten of verkiezingen organiseren binnen federale en Vlaamse kaders. Beleidsmarge is hier niet.

Een tweede vorm van decentralisatie is delegatie. Een centrale overheid kan de verantwoordelijkheid over afgebakende functies en/of activiteiten overhevelen naar de lokale besturen. Omtrent die afgebakende functies worden lokale besturen niet langer gecontroleerd door de centrale overheid. Er bestaat wel steeds een verantwoordingsplicht. Op die manier biedt delegatie meer autonome beslissingsruimte aan de lokale besturen dan deconcentratie (Rondinelli, 1981; Saltman & Bankauskaite, 2006; Schneider, 2003a). Een voorbeeld van delegatie zijn doelsubsidies. Een centrale overheid kan steden en gemeenten de vrijheid geven om eigen beleid te maken met de doelsubsidies, maar wel binnen de centraal gedefinieerde kaders. Vervolgens moeten de steden en gemeenten

verantwoording afleggen aan de centrale overheid over hoe ze de middelen hebben besteed. De lokale besturen hebben op die manier meer vrijheid dan onder deconcentratie, maar zijn nog steeds aan centrale controle onderworpen.

De meest verregaande vorm van decentralisatie is devolutie. Devolutie impliceert dat de centrale overheid bevoegdheden afstoot en overhevelt naar de lokale besturen. De steden en gemeenten worden niet langer gecontroleerd door de centrale overheid en moeten ook geen verantwoording meer afleggen (Rondinelli, 1981; Saltman & Bankauskaite, 2006; Schneider, 2003a). De overheveling van Vlaamse geormerkte subsidiestromen naar het gemeentefonds in 2016 (i.e. de 'verfondsing') is een voorbeeld van devolutie. Sinds de overheveling zijn steden en gemeenten niet langer verplicht om de subsidies te gebruiken voor specifieke beleidsvelden of afgebakende Vlaamse beleidsprioriteiten. Ook de plannings- en rapporteringsplicht is weggefallen. De overheveling van doelsubsidies heeft de steden en gemeenten dan ook aanzienlijk meer autonomie gegeven om de middelen te gebruiken naar eigen goeddunken en om eigen beleid te maken.

In de volgende sectie gaan we dieper in op de doelstellingen van decentralisatie. Wat willen centrale overheden bereiken met het overhevelen van macht, bevoegdheden en/of middelen?

4 DOELSTELLINGEN DECENTRALISATIE

Decentralisatie is geen doel op zich. Organisaties als de Raad van Europa, de Wereldbank (WB) en de OECD hameren op de waarde van lokale autonomie en pleitten voor lokale besturen die op een volwaardige en zelfstandige manier beleid kunnen maken. Decentralisatie zou beleid immers dichter bij de burgers brengen, lokaal maatwerk stimuleren, de efficiëntie en effectiviteit van beleid verhogen, corruptie verminderen, verkokering tegengaan, zorgen voor meer slagvaardige lokale besturen en zou bijgevolg de lokale democratie versterken (Kuhlmann & Wayenberg, 2016; Treisman, 2007). Decentralisatie en het versterken van de lokale besturen staan dan ook stevig op de beleidsagenda in heel wat Europese landen (Saltman & Bankauskaite, 2006). Tabel 2 toont de doelstellingen die centrale overheden het vaakst nastreven met decentralisatie. Deze doelstellingen zullen we later in dit rapport gebruiken om de literatuurstudie te structureren.

Doelstellingen
Lokaal maatwerk
Efficiëntie en effectiviteit
Integraal beleid
Democratisering
Slagvaardigheid en flexibiliteit
Minder corruptie
Fiscale discipline

Tabel 2: Doelstellingen van decentralisatie.

Een eerste doelstelling van decentralisatie is het versterken van lokaal maatwerk. Als bestuurlijk niveau staan de steden en gemeenten het dichtst bij de burgers. Door de fysieke en institutionele nabijheid is het voor een stad of gemeente eenvoudiger om nieuwe maatschappelijke trends aan te voelen en vragen en noden van inwoners in kaart te brengen. Een belangrijke voorwaarde is echter wel dat burgers voldoende kanalen hebben om hun voorkeuren uit te drukken (Iimi, 2005). De relatie tussen burgers en een centrale overheid is vaak minder persoonlijk en meer bureaucratisch (Bouckaert, 2003; Oates, 1999; Tiebout, 1956; Tops, 2007; Winters, 2017). Hierbij moeten we wel opmerken dat ook heel wat Vlaamse en federale overheden met buitendiensten en lokale antennes werken waarbij ze rechtstreeks in contact komen met de burger in een welomschreven lokaliteit. De werkwinkels van de VDAB en de huizen van het kind van Kind & Gezin zijn hiervan voorbeelden.

Door de fysieke en institutionele nabijheid kunnen steden en gemeenten lokale vragen en noden op een efficiëntere en effectievere manier invullen (Treisman, 2007). Het decentralisatie theorema van Oates (1972) stelt dat een uniform aanbod van goederen en diensten overheen gemeente- en stadsgrenzen doorgaans inefficiënt is. De voorkeuren en noden van burgers verschillen immers tussen gemeente- en stadsgrenzen en ook publieke dienstverlening is afhankelijk van de ruimtelijke context (Thießen, 2000). Door bevoegdheden, macht, of middelen over te hevelen naar steden en gemeenten, kunnen publieke diensten en goederen meer afgestemd worden op de reële lokale vragen en noden, waardoor middelen op een efficiëntere en effectievere manier gebruikt kunnen worden (Camões, 2020; Faguet, 2014).

Bovendien zou decentralisatie niet enkel via lokaal maatwerk de efficiëntie en effectiviteit van beleid verhogen, het zou ook zorgen voor een kleinere omvang van de lokale besturen. Een belangrijke assumptie hierbij is dat inwoners de dienstverlening, publieke goederen en belastingen van verschillende steden en gemeenten afwegen en vervolgens verhuizen naar het lokaal bestuur wat hun voorkeuren het meest bevredigt. Indien de belastingen te hoog zijn of de aangeboden dienstverlening en publieke goederen niet bevredigend, kunnen inwoners naar een ander dorp op gemeente verhuizen. Op die manier stemmen inwoners met hun 'voeten' en moeten steden en gemeenten responsief zijn t.o.v. de vragen en noden van de inwoners (Iimi, 2005). Zo zorgt decentralisatie voor meer politieke competitie (Faguet, 2014; Marlow, 1988) en een wedijver om belastingen zo laag mogelijk te houden, wat vervolgens weer druk uitoefent op de omvang van de lokale besturen (Rodden & Wibbels, 2002). Een stad of gemeente dat met een kleiner bestuur hetzelfde beleid voert is efficiënter, wat vervolgens ook weer een stimulans kan zijn voor economische groei op regionaal en landelijk niveau (Thornton, 2007).

Ten tweede, naast lokaal maatwerk en meer efficiëntie en effectiviteit, zou decentralisatie ook verkokering tegengaan en zo zorgen voor meer integraal beleid. Centraal beleid wordt doorgaans geïnitieerd vanuit de sectoren en sluit daarom niet altijd aan bij de complexiteit van transversale, lokale beleidsproblemen. Het onderzoek van De Roover en Van Dooren (2020) toont dit aan voor het sport- en jeugdbeleid in Vlaanderen. Tijdens de interviews die zij hebben afgenomen met Vlaamse lokale besturen halen heel wat respondenten aan dat ze graag meer transversaal zouden samenwerken met de jeugd-, sport- en cultuurdienst in een dienst 'vrije tijd', maar dat de verkokerde Vlaamse wetgeving nog steeds in de weg staat. Door bevoegdheden te decentraliseren en lokale besturen meer beleidsautonomie te geven zouden steden en gemeenten daarom makkelijker kunnen streven naar meer integraal beleid (Boogers & Reussing, 2018).

Ten derde, decentralisatie zou de lokale democratie versterken. Door steden en gemeenten meer beleidsruimte te geven krijgen burgers meer inspraak, wordt politieke besluitvorming toegankelijker, en zullen burgers meer geneigd zijn om zich politiek te engageren. Diversiteit wordt zo beleidsmatig en politiek verankerd en meer uiteenlopende visies worden meegenomen in het politiek besluitvormingsproces (Boogers & Reussing, 2018; Camões, 2020). Bovendien kunnen burgers de politieke vaardigheden die ze op lokaal niveau verwerven tevens inzetten op andere politieke niveaus (Camões, 2020) wat de democratie ook op regionaal en centraal niveau versterkt. Ook zou decentralisatie en de grotere responsiviteit beleid transparanter maken, wat vervolgens weer het vertrouwen vanuit de bevolking in de lokale democratie en politiek versterkt (Ligthart & van Oudheusden, 2015).

Ten vierde, decentralisatie zou voor meer slagvaardige en flexibele lokale besturen zorgen. Door de beleidsruimte van steden en gemeenten te vergroten kunnen de lokale besturen sneller en accurater inspelen op veranderingen (Boogers & Reussing, 2018). Bovendien geeft meer beleidsvrijheid ook meer ruimte aan de steden en gemeenten om te innoveren. Minder strikte formele kaders geven de steden en gemeenten namelijk meer flexibiliteit om vernieuwende initiatieven te ondersteunen en uit te proberen (Baskaran, Feld, & Schnellenbach, 2016), wat op zijn beurt belangrijk is voor de kwaliteit van beleid.

Een vijfde doelstelling van decentralisatie is het verminderen van corruptie. Door te decentraliseren ontstaan er meer bestuurlijke niveaus en die over elkaars schouder meekijken (Lessmann & Markwardt, 2010). Bovendien kunnen burgers, de burgermaatschappij, en de media het beleid van het ene bestuur gebruiken als vergelijkingsbasis voor een ander bestuur (Fan, Lin, & Treisman, 2009; Treisman, 2002). Belangrijke randvoorwaarde hierbij zijn dat enerzijds burgers beschikken over voldoende en transparante informatie over de werking van de besturen (Treisman, 2002).

Ten slotte, decentralisatie zou de fiscale discipline van steden en gemeenten vergroten. Decentralisatie legt de verantwoordelijkheid weer bij het bestuurlijke niveau dat het operationele beleid voert, in plaats van bij de centrale overheid. Wanneer de centrale overheid de lokale besturen op detailniveau aanstuurt kunnen de steden en gemeenten de verantwoordelijkheid veel sneller naar boven doorschuiven. Als de centrale overheid louter aanstuurt op de hoofdlijnen en de lokale besturen weer de touwtjes in handen krijgen, kan de verantwoordelijkheid niet meer in die mate doorgeschoven worden en staan de lokale besturen zelf in voor een efficiënt en fiscaal evenwichtig beleid (Ter-Minassian, 2006; Winters, 2017).

5 RISICO'S DECENTRALISATIE

Decentralisatie houdt ook risico's in. (Treisman, 2007). Zo haalt de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) aan dat meer lokale autonomie wenselijk kan zijn, maar dat er duidelijke en weloverwogen grenzen aan gesteld moeten worden en dat de bestuurskracht van steden en gemeenten om nieuwe bevoegdheden en taken op te nemen niet oneindig is (SERV, 2020). In de volgende sectie bespreken we de voornaamste risico's van decentralisatie.

Het is dan ook belangrijk om naast de doelstellingen van decentralisatie ook mogelijke risico's in kaart te brengen om zo een goed en weloverwogen decentralisatiebeleid te kunnen voeren. Tabel 3 toont de risico's van decentralisatie die het vaakst worden aangehaald in de literatuur en in beleidsdocumenten.

Risico's
Minder macro-coördinatie
Verlies schaalvoordelen
Decentralisatieparadox
Duurder overheidssysteem
Local capture
Ongelijke behandeling
Triggeren van re-regulatie
Blame-shifting
Inertie

Tabel 3: Risico's decentralisatie

Een eerste risico van decentralisatie is de afname van macro-coördinatie (Ter-Minassian, 1997; Thornton, 2007). Macro-coördinatie kan zowel betrekking hebben op beleid als op de financiële gezondheid van een land. Enerzijds, decentralisatie kan beleidscoördinatie compliceren. Door bevoegdheden en/of macht te decentraliseren is het moeilijker om de inspanningen van de diverse overheidsniveaus op elkaar af te stemmen en om sterk en doortastend op te treden indien een stad of gemeente niet verantwoordelijk omgaat met de grotere beleidsvrijheid (Winters, 2017).

Anderzijds kan decentralisatie ook financiële coördinatie bemoeilijken. Wanneer lokale besturen de vrijheid krijgen om beleid aan te passen aan de lokale context heeft dit vaak een weerslag op hun uitgavenpatronen. Zowel van onder als van bovenuit stijgen de verwachtingen, waardoor ook de druk

op de lokale financiën toeneemt. Als veel steden en gemeenten meer uitgeven kan de financiële stabiliteit op macroniveau in gedrang kan komen. Decentralisatie vraagt daarom een financieel systeem dat lokaal maatwerk toelaat, maar zonder daarbij de financiële stabiliteit op macroniveau uit oog te verliezen (Luiz R. de Mello, 2000). In Vlaanderen wordt deze fiscale macro-coördinatie georganiseerd met de meerjarenplanning van de Beheers en Beleidscyclus en de fiscale afspraken over de ESR-consolidatie. In Denemarken zijn er bijvoorbeeld jaarlijkse onderhandelingen tussen de centrale overheid en de regio's, waarin men de richtlijnen vastlegt voor de jaarlijkse uitgaven en inkomsten van de lokale besturen. Dit systeem laat flexibiliteit toe aangezien er geen beperkingen zijn voor de individuele steden en gemeenten. Het is dan ook geen probleem als een lokaal bestuur meer besteedt dan gebudgetteerd, zolang een ander lokaal bestuur minder besteedt en dus het evenwicht op macroniveau behouden blijft. De centrale overheid legt echter wel sancties op als de regio's en de steden en gemeenten de gemaakte budgettaire afspraken op macroniveau niet nakomen en dus als er een negatief fiscaal evenwicht is overheen de lokale besturen en regio's (Blom-Hansen & Heeager, 2011; Houlberg & Ejersbo, 2020).

Ten tweede, decentralisatie brengt beleid dicht bij de burgers, maar brengt tevens schaalvoordelen in gedrang (Devas & Delay, 2006). Schaalvoordelen zijn belangrijk wanneer specialistische kennis of vaardigheden vereist zijn, wanneer grote of uitzonderlijke investeringen noodzakelijk zijn of wanneer routinetaken gedigitaliseerd moeten worden (Winters, 2017). Het kan moeilijk zijn voor kleine besturen om voldoende middelen te mobiliseren voor innovatie en investeringen waardoor decentralisatie een rem kan zijn op innovatie en het verbeteren van beleid.

Bovendien vraagt decentralisatie heel wat bestuurskracht van de steden en gemeenten. Om het verlies van schaalvoordelen te compenseren en om aan de grotere vraag naar bestuurskracht tegemoet te komen, werken steden en gemeenten steeds vaker en intensiever met elkaar samen in bovenlokale of regionale samenwerkingsverbanden. Zo ontstaat een paradox: met decentralisatie wil men beleid dicht bij de burgers brengen (van nationaal naar lokaal), maar net dat is een stimulans voor schaalvergroting (regionalisering) (Devas & Delay, 2006). De schaalvergroting kan dan ook op gespannen voet staan met de lokale democratie als de schaalvergroting ervoor zorgt dat meer en meer taken van de democratische controle worden onttrokken. Zo verzwakt de controlerende en sturende rol van de gemeenteraad, terwijl decentralisatie juist de rol van de gemeenteraad zou moeten versterken (Boogers & Reussing, 2018).

Toch kan bovengemeentelijke of regionale samenwerking ook belangrijk zijn voor het succes van decentralisatie, net omdat het lokale besturen van noodzakelijke capaciteit en bestuurskracht kan

voorzien. Regionalisering is dan ook niet noodzakelijk negatief voor de doelstellingen van decentralisatie, het is echter de manier waarop geregionaliseerd wordt die bepaalt of regionalisering en decentralisatie een goede combinatie zijn (Boogers & Reussing, 2018).

De decentralisatieparadox is zeer voelbaar in één van de meest gedecentraliseerde landen ter wereld: Denemarken. De steeds verdergaande decentralisatie van bevoegdheden in Denemarken ging in 2007 immers gepaard met een grote fusieronde. De fusieronde bracht het aantal Deense lokale besturen terug van 271 naar 98 en kwam er omdat niet alle steden en gemeenten voldoende capaciteit hadden om de complexe sociale- en onderwijstaken uit te voeren die de Deense overheid in 2007 gedecentraliseerd heeft. Op die manier heeft decentralisatie geresulteerd in fusies en is beleid weer op een grotere schaal gekomen (Blom-Hansen & Heeager, 2011; Houlberg & Ejersbo, 2020).

Een derde risico van decentralisatie is een duurder overheidssysteem. Decentralisatie resulteert immers vaak in meer bestuurlijke lagen, wat de efficiëntie en effectiviteit van beleid kan laten stijgen, maar wat tevens kan zorgen voor een hogere algemene kost. Elke stad of gemeente heeft immers een eigen administratie, voor welke de inwoners betalen; elke provincie heeft een administratie waarvoor de inwoners betalen; dit geldt vervolgens ook voor de regio's en voor de federale overheid. Al deze overheidsniveaus worden betaald door de inwoners, ook al is de meerwaarde van elk bestuurlijk niveau soms onduidelijk (Treisman, 2002)

Ten vierde, decentralisatie kan het risico op 'capturing' van beleid vergroten. Sterke connecties tussen lokale bestuurders, inwoners en lokale actoren kunnen lokaal maatwerk stimuleren en vergroten de invloed die lokale actoren hebben op de lokale beleidskeuzen. Echter, als door die sterke connecties het beleid niet langer in teken staat van het algemeen belang, maar in het teken van het belang van enkele sterke spelers, is er een probleem. Door de nauwere connecties met inwoners en lokale actoren loopt het lokale bestuursniveau het grootste risico op 'capturing' van beleid (Prud'Homme, 1995). Daarom vergroot decentralisatie de kans op 'capturing' en vermindert het zo mogelijks de bescherming van minder mondige inwoners (P. K. Bardhan & Mookherjee, 2000; Lessmann & Markwardt, 2010; Treisman, 2002).

Ten vijfde, decentralisatie impliceert altijd geografische diversificatie van beleid. Die diversificatie kan leiden tot een ongelijke behandeling van burgers. Centraal beleid, daarentegen, zorgt voor uniformiteit. Iedere burger kan immers genieten van dezelfde publieke dienstverlening en publieke goederen, ongeacht de stad of gemeente waarin hij of zij woont. Een uniform, centraal beleid kan wenselijk zijn. Denk bijvoorbeeld aan de sociale zekerheid en justitie. Soms is echter diversificatie en

lokaal maatwerk wenselijk. De keuze tussen uniformiteit en lokaal maatwerk is politiek van aard, maar het is wel belangrijk om die keuze weloverwogen te nemen zodat decentralisatie geen sociaal onrechtvaardige situaties creëert. De grotere lokale autonomie kan er immers voor zorgen dat burgers andere rechten en plichten genieten afhankelijk van de stad of gemeente waarin ze wonen (Winters, 2017). De decentralisatie van de zorg in Nederland is daar een goed voorbeeld van. Afhankelijk van de stad of gemeente waarin iemand woont heeft die persoon recht op andere zorg en op andere tegemoetkomingen³⁰.

Ten zesde, decentralisatie kan zorgen voor nieuwe regulering. Decentralisatie heeft immers niet enkel een impact op de rol van de lokale besturen, ook de centrale overheid moet wennen aan de nieuwe taakverdeling en de afname van centrale controle. De afbouw van formele regels leidt vaak tot nieuwe controlemechanismen en pseudo regelgeving, maar ook tot uitbreiden van de regulering en wetgeving die overblijft. De vraag om meer regels komt zowel van de toezichthouder als van de lokale besturen die 'duidelijke regels' vragen wanneer ze op beleidsbeslissingen worden aangesproken. De personeelsautonomie die Vlaamse lokale besturen kregen bij de opmaak van hun rechtspositieregelingen werd deels terug dichtgeregeld door centrale handleidingen en voorbeelddocumenten van de Vlaamse overheid. Dit gebeurde vooral op vraag van de lokale besturen.

De re-regulering beperkt de beleidsvrijheid van steden en gemeenten die nagestreefd werd met de decentralisatie en resulteert in extra administratieve kosten aangezien de situatie niet simpelweg teruggaat naar het oude (Pires, 2011; Van Dooren, Voets, & Winters, 2015). Integendeel, door de extra controlemechanismen en regels wordt de situatie nog complexer en ingewikkelder dan ze was voor de decentralisatie (Radaelli & Meuwese, 2009; Van Dooren et al., 2015).

Ten zevende, decentralisatie kan gebruikt worden om problemen in beleidssectoren door te spelen naar steden en gemeenten. In dat geval spreken we over 'blame-shifting' (Kuhlmann & Wayenberg, 2016) en kan decentralisatie nadelig zijn voor de beleidsvrijheid die steden en gemeenten ervaren. Het decentraliseren van bevoegdheden en taken is een probleem als een centrale overheid dat doet om moeilijke of dure beleidsproblemen door te schuiven naar de steden en gemeenten zonder dat de middelen volgen. Lokale besturen moeten voldoende bestuurskracht hebben om de nieuwe taken uit te voeren voordat ze via de decentralisatie meer instrumenten in handen krijgen om in te spelen op lokale beleidsvraagstukken.

---

³⁰<https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5196890/scp-wmo-decentralisatie-zorg-wet-maatschappelijke-ondersteuning>, geraadpleegd op 17 juni 2021.

Ten slotte, decentralisatie kan zorgen voor inertie. Door bevoegdheden en macht te decentraliseren zijn meer mensen, in meer besturen, en op meer bestuurlijke niveaus betrokken bij het beleid. Afhankelijk van hoe en wat een centrale overheid decentraliseert ontstaan zo meer veto-spelers die elk een blok kunnen vormen tegen verandering, of die verandering nu goed of slecht is (Treisman, 2000; Tsebelis, 1995). Decentralisatie kan op die manier resulteren in minder frequente en minder verregaande beleidsveranderingen. Door de inertie blijft goed beleid in stand, maar het belemmert ook de verbetering van minder efficiënt en effectief beleid (Treisman, 2002).

6 FISCALE DECENTRALISATIE

Naast de doelstellingen zijn er ook risico's verbonden aan decentralisatie. De risico's en doelstellingen zijn echter afhankelijk van wat een centrale overheid precies decentraliseert. Zo heeft de overheveling van financiële middelen mogelijks een andere impact dan de decentralisatie van politieke macht. In de dit hoofdstuk gaan we daarom dieper in op de impact van elk van de drie decentralisatie-typen (fiscaal, politiek en administratief) en brengen we in kaart wat het internationale wetenschappelijke onderzoek reeds weet over de impact van decentralisatie op de beleidscontext, waar nog twijfel over is, en wat nog niet is geweten. We starten met de impact van fiscale decentralisatie.

6.1 DOELSTELLINGEN

Tijdens de literatuurstudie viel op dat het meeste empirische onderzoek naar decentralisatie gaat over fiscale decentralisatie – en dus over de overheveling van beleidsvrijheid omtrent inkomsten en uitgaven. Tabel 4 toont dat heel wat verschillende doelstellingen in de literatuur empirisch worden onderzocht. Enkel voor de doelstellingen 'integraal beleid' en 'transparantie' is weinig expliciete aandacht.

Doelstellingen	Onderzoek	Ja	Nee	Misschien
Lokaal maatwerk	X	2	0	1
Efficiëntie en effectiviteit				
- Kleinere omvang overheden	X	2	1	3
- Economische groei	X	6	9	9
- Effectiviteit	X	2	0	2
Integraal beleid	/			
Democratisering en vertrouwen	X	2	0	0
Slagvaardigheid en flexibiliteit	X	1	0	0
Minder corruptie	X	8	0	3
Transparantie	/			
Fiscale discipline	X	2	0	1

Tabel 4: Empirisch onderzoek naar doelstellingen fiscale decentralisatie³¹.

³¹ De kolom 'Onderzoek' geeft weer of we empirisch onderzoek hebben gevonden naar de doelstelling. Een kruis toont aan dat we over de doelstelling wetenschappelijk onderzoek hebben gevonden, een streep toont aan dat we geen wetenschappelijk onderzoek hebben gevonden. De kolommen 'Ja', 'Nee' en 'Misschien' geven meer informatie over de bevindingen van het empirische werk. Het cijfer in de kolom 'Ja' toont hoeveel studies het theoretisch verwachte effect hebben gevonden. Het cijfer in de kolom 'Nee' toont het aantal studies

6.1.1 Efficiëntie en effectiviteit

Economische groei

De meeste empirische aandacht gaat naar de impact van fiscale decentralisatie op efficiëntie en effectiviteit van beleid op regionaal en lokaal niveau. Met name rond de impact op economische groei is veel onderzoek. De verwachting is dat lokale besturen eenvoudiger belangrijke informatie over lokale noden kunnen vergaren, waardoor zij hun beleidskeuzen beter kunnen afstemmen op de lokale context (Camões, 2020; Faguet, 2014; Treisman, 2007). Zo kunnen publieke middelen efficiënter ingezet worden, wat vervolgens weer een stimulans kan zijn voor economische groei (Baskaran & Feld, 2013). Deze argumentatie wordt ondersteund door het onderzoek van Boetti, Piacenza en Turati (2012) dat op basis van een Italiaanse casestudie aantoont dat lokale besturen die beschikken over meer fiscale autonomie minder inefficiënte beleidskeuzen maken.

Heel wat empirische studies vinden een positief verband tussen economische groei en fiscale decentralisatie. Op basis van een studie van 22 OECD landen voor de periode 1972-1996 toonde Eller (2004) aan dat fiscale decentralisatie positief gecorreleerd is met economische groei. Die positieve relatie wordt ook onderbouwd door de resultaten van Ligthart en van Oudheusden (2015), Gil-Serrate en López-Laborda (2006) en Iimi (2005). Gil-Serrate en López-Laborda (2006) hebben het verband tussen inkomstendecentralisatie en groei van het BBP per capita in Spanje onderzocht voor de periode 1984-1995. Iimi (2005) heeft gefocust op uitgavendecentralisatie en heeft cross-sectionele data voor de jaren 1997 tot 2001 van 51 landen onderzocht. Beide studies vonden een positieve impact van decentralisatie op economische groei.

Op basis van een panelstudie (1971-1990) van 30 landen toonde Yilmaz (1999) echter aan dat de staatsstructuur van een land impact heeft op het verband tussen fiscale decentralisatie en economische groei. In landen met een unitaire staatsstructuur blijkt het verband sterker en positiever dan in landen met een federale staatsstructuur (Yilmaz, 1999). Mogelijks komt dit doordat centrale overheden in unitaire staten makkelijker beleidsveranderingen kunnen doorvoeren om de macro-economische stabiliteit gezond te houden, in vergelijking met federale staten waar meer stakeholders aanwezig zijn die potentieel beleidsveranderingen kunnen blokkeren (Treisman, 2000).

Niet alle empirische studies vinden echter een duidelijk positief verband tussen fiscale decentralisatie en economische groei. De resultaten van heel wat andere studies zijn eerder gemengd, of zelfs conflicterend. Zo concludeerden Gemmell, Kneller en Sanz (2013) op basis van een longitudinale

---

dat het tegenovergestelde effect als wat verwacht wordt, heeft gevonden. Het cijfer in de kolom 'Misschien' geeft het aantal studies weer die geen uitsluitel kunnen geven over de richting van het effect, bijv. omwille van belangrijke mediërende factoren.

studie van 23 OECD landen (1974-2003) dat inkomst decentralisatie een positieve impact heeft op economische groei, terwijl uitgavendecentralisatie een rem kan zijn. OECD landen zijn vaak sterker gedecentraliseerd op vlak van uitgaven dan op vlak van inkomen, hoewel een evenwicht tussen beide vormen van fiscale decentralisatie cruciaal blijkt om de economische groei te stimuleren (Gemmell et al., 2013). Ook Szarowská (2015) stelde vast dat decentralisatie van inkomen en uitgaven een andere impact heeft op de economische groei van een land. Ze deed dit aan de hand van een longitudinale studie van 21 Europese landen (1995-2012). Echter, in tegenstelling tot Gemmell et al. (2013) vond Szarowská (2015) dat uitgavendecentralisatie een positieve impact heeft op economische ontwikkeling en inkomst decentralisatie een negatieve impact. Betreffende belastingdecentralisatie vond ze tevens een negatieve impact, maar die impact is niet significant (Szarowská, 2015).

Andere studies vinden een niet-lineair verband tussen fiscale decentralisatie en economische groei. De positieve relatie tussen fiscale decentralisatie en economische groei bereikt op een bepaald moment een toppunt, waarna meer fiscale decentralisatie gelinkt is aan minder economische groei. Fiscale decentralisatie kan dus een stimulans zijn voor economische groei wanneer men van een zeer gecentraliseerde situatie vertrekt. Echter, wanneer het vertrekpunt reeds gedecentraliseerd is, kan meer fiscale decentralisatie een rem zijn voor economische groei (Thießen, 2000, 2003).

Niet enkel het bestaande niveau van fiscale decentralisatie heeft een impact op het verband tussen fiscale decentralisatie en economische groei, ook het ontwikkelingsniveau van een land is belangrijk. Zo vonden Davoodi en Zou (1998) op basis van een studie van 46 ontwikkelde en ontwikkelingslanden (1970-1989) een negatief, maar niet significant verband tussen fiscale decentralisatie en economische groei voor de ontwikkelingslanden en geen relatie voor de ontwikkelde landen. De resultaten van Slavinskaitė (2017) zijn gelijkaardig. Op basis van haar studie van 21 Europese, unitaire landen voor de periode 2004-2014 vond ze geen relatie tussen fiscale decentralisatie en economische groei voor landen die economisch reeds ver ontwikkeld zijn, maar wel voor landen die economisch minder ontwikkeld zijn. Ook de resultaten van Martinez-Vazquez en McNab (2006) tonen dit aan. Aan de hand van hun onderzoek van 66 landen (1972-2003) vonden ze een positief effect van fiscale decentralisatie op economische ontwikkeling in ontwikkelingslanden en een negatief effect in ontwikkelde landen.

Voor economisch ontwikkelde landen lijkt de impact van fiscale decentralisatie op economische groei dus eerder afwezig, of zelfs negatief. Deze conclusie wordt bevestigd door een laatste groep van empirische studies die geen of een negatief verband vinden tussen fiscale decentralisatie en economische groei. Op basis van een panel regressie van de economische groei in 18 OECD landen (1981-1998), vond Bodman (2011) geen significant effect van decentralisatie (zowel uitgaven en

inkomen). Ook O'dwyer en Ziblatt (2006) en Wang (2018) vinden geen bewijs dat fiscale decentralisatie een impact heeft op economische groei. In dezelfde lijn geven de resultaten van Malicka (2017) geen uitsluitsel over de impact van fiscale decentralisatie op de economische gezondheid van lokale besturen. Ook het onderzoek van Buettner, Behnischen en Stegarescu (2002) over de Duitse case levert gemengde resultaten: voor WO2 had fiscale decentralisatie een positief effect op de economische groei, maar vanaf WO2 is dat effect veranderd en heeft fiscale decentralisatie een negatieve impact.

De resultaten van andere studies tonen zelfs een negatief verband tussen fiscale decentralisatie en economische groei. Zo toonden Baskaran en Feld (2013) op basis van een studie van 23 OECD landen (1975-2008) aan dat fiscale decentralisatie een negatieve impact heeft op economische groei, iets dat wordt bevestigd door de studies van Gavriluta en Oprea (2017), Rodríguez-Pose en Ezcurra (2011) en Rodríguez-Pose en Krøijer (2009). Gavriluta en Oprea (2017) hebben de economische groei van 28 Europese landen onderzocht voor de periode 2000-2014. De negatieve correlatie tussen fiscale decentralisatie en economische groei kan volgens hen verklaard worden doordat centrale overheden bevoegdheden decentraliseren, maar het ontbreekt regio's en lokale besturen aan middelen om een invulling te geven aan die bevoegdheden. Daarnaast halen ze aan dat regio's en/of lokale besturen vaak niet over 'echte' autonomie beschikken om eigen keuzen te maken over de uitgaven (Gavriluta & Oprea, 2017). De afwezigheid van 'echte' lokale autonomie om eigen beleidskeuzen te maken over uitgaven is ook iets wat Thornton (2007) in zijn studie van 19 OECD landen aanhaalt als verklaring voor het niet-significante verband tussen fiscale decentralisatie en economische groei. Volgens hem is het daarom cruciaal om fiscale decentralisatie niet enkel te meten aan de hand van het aandeel lokale uitgaven in de totale uitgaven van een land, aangezien dat het niveau van decentralisatie in de praktijk erg kan overschatten.

Kleinere omvang overheden

Naast de empirische aandacht voor fiscale decentralisatie en economische groei, is er ook heel wat onderzoek naar de link tussen decentralisatie en de omvang van besturen. Inwoners zouden met hun 'voeten' stemmen en verhuizen naar een stad of gemeente waar de belastingen zo laag mogelijk zijn en het aanbod van publieke dienstverlening en goederen hun verwachtingen bevredigt (Iimi, 2005). Fiscale decentralisatie geeft steden en gemeenten de beleidsvrijheid om eigen keuzen te maken over uitgaven en inkomsten, waardoor ze ook beleid kunnen maken om burgers aan te trekken. Een grote publieke sector is duurder dan een klein bestuur, waardoor belastingen lager kunnen zijn in een kleiner bestuur. Met die lagere belastingen zou een stad of gemeente burgers aantrekken. Op die manier

bestaat de verwachting dat fiscale decentralisatie druk legt op de omvang van besturen (Faguet, 2014; Marlow, 1988; Rodden & Wibbels, 2002).

De theoretische verwachting dat fiscale decentralisatie zorgt voor een kleinere omvang van de besturen wordt ondersteund door de resultaten van Grossman (1989) die een sterke en positieve correlatie vindt tussen een grotere aandeel subnationale uitgaven en een kleinere publieke sector. Ook Makreshanska-Mladenovska en Petrevski (2019b) vinden een negatieve relatie tussen fiscale decentralisatie en de omvang van de overheid. Op basis van een analyse van fiscale decentralisatie in 28 Europese landen (1990-2016) concluderen zij dat uitgavendecentralisatie gecorreleerd is met kleinere lokale besturen. Voor inkomstendecentralisatie vinden ze de correlatie tussen decentralisatie en omvang van besturen enkel voor Centraal- en Oost-Europese landen.

De resultaten van andere studies naar fiscale decentralisatie en omvang van besturen zijn minder eenduidig. Zo concludeerden Jin en Zou (2002) op basis van een analyse van 32 landen (1980-1994) dat uitgavendecentralisatie zorgt voor kleinere centrale overheden, maar grotere lokale besturen. De uitbreiding van de lokale besturen is groter dan de inkrimping van de centrale overheid, waardoor ze samen een grotere publieke sector vormen. Inkomstendecentralisatie, daarentegen, zorgt ook voor grotere lokale besturen, maar in mindere mate dan de inkrimping van de centrale overheid. Op die manier zorgt inkomstendecentralisatie wel voor een kleinere publieke sector (Jin & Zou, 2002).

Inkomstendecentralisatie zou dus voor een kleinere publieke sector zorgen, iets wat ook Liberati en Sacchi (2013) en Rodden (2003) concludeerden op basis van een studie van respectievelijk 19 OECD landen (1980-2004) en 44 landen (waaronder 19 OECD-landen, 1990-2016). Beide studies tonen aan dat inkomstendecentralisatie de omvang van de publieke sector kan beperken, maar enkel wanneer lokale besturen ook autonomie krijgen om eigen belastingen te heffen.

De relatie tussen een kleinere publieke sector en fiscale decentralisatie wordt echter niet bevestigd door de studie van Baskaran (2011). Hij heeft het verband tussen fiscale decentralisatie en omvang van de publieke sector bestudeerd in 18 OECD landen (1980-2000) en heeft daarbij de impact van ideologie gemeten. De resultaten tonen aan dat fiscale decentralisatie voor een grotere publieke sector zorgt en dat dit effect groter is wanneer een linkse partij aan zet is, in vergelijking met een rechtse partij.

Effectiviteit

Fiscale decentralisatie zou niet enkel zorgen voor economische groei en een kleinere omvang van besturen, maar ook de effectiviteit van beleid laten stijgen. Door meer beleidsvrijheid te geven aan de steden en gemeenten kunnen zij publieke diensten en goederen eenvoudiger afstemmen op de lokale context. Zo stijgt de responsiviteit van beleid en bereikt men sneller de doelstellingen die men nastreeft met dat beleid (Camões, 2020; Faguet, 2014).

Dat fiscale decentralisatie voor meer effectiviteit kan zorgen wordt bevestigd door het onderzoek van Kyriacou en Roca-Sagalés (2011a, 2011b). Op basis van hun onderzoek naar fiscale decentralisatie in respectievelijk 101/58 landen (cross-sectioneel/ longitudinaal 1998-2006) en 27 OECD landen (1996-2005) concluderen ze dat fiscale decentralisatie de kwaliteit van beleid, o.a. gemeten als effectiviteit, laat stijgen. De positieve relatie tussen fiscale decentralisatie en effectiviteit valt echter weg wanneer het vergezeld wordt door politieke decentralisatie. Een verklaring die Kyriacou en Roca-Sagalés (2011a, 2011b) hiervoor geven is dat politieke decentralisatie kan leiden naar meer 'capturing' van beleid door sterke spelers.

De resultaten van het onderzoek van Camões (2020) en Treisman (2002) zijn minder eenduidig. Camões (2020) heeft de kwaliteit van beleid (o.a. gemeten als effectiviteit) onderzocht in meer dan 100 landen en toont aan dat er een niet-lineair verband bestaat tussen fiscale decentralisatie en de kwaliteit van beleid: de relatie is positief tot op een bepaald niveau, waarna het negatief wordt. Ook Treisman (2002) heeft de kwaliteit van beleid gemeten. Op basis van een sample van 166 landen concludeert hij dat fiscale decentralisatie slechts zorgt voor meer effectiviteit op vlak van één van de onderzochte beleidsvelden, namelijk wegebouw. Inzake sanitaire voorzieningen en analfabetisme zorgt fiscale decentralisatie voor minder effectiviteit.

6.1.2 Minder corruptie

Een tweede doelstelling die veel empirische aandacht krijgt is de impact van fiscale decentralisatie op corruptie. Door bevoegdheden, macht of instrumenten te decentraliseren ontstaan er immers meer bestuurlijke niveaus die over elkaars schouder meekijken (Lessmann & Markwardt, 2010). Bovendien kunnen burgers, de burgermaatschappijen de media het beleid van het ene bestuur gebruiken als vergelijkingsbasis voor een ander bestuur (Fan et al., 2009; Treisman, 2002). Op die manier kan decentralisatie zorgen voor extra druk tegen corruptie via wetgeving, democratische verkiezingen en een onafhankelijke pers (Lessmann & Markwardt, 2010).

De meeste empirische resultaten tonen aan dat fiscale decentralisatie ook degelijk geassocieerd is met minder corruptie. Fisman en Gatti (2002a) hebben dit aangetoond aan de hand van een analyse van fiscale decentralisatie in 55 landen (1990-1995), Huther en Shah (1998) aan de hand van een analyse van 80 landen, Luiz R., De Mello en Barenstein (2001) aan de hand van 78 landen en Freille, Haqueen en Kneller (2007) aan de hand van 174 landen. Ook Kyriacou en Roca-Sagalés (2011a, 2011b) en Lederman, Loayza en Soares (2005) stelden een positieve relatie tussen fiscale decentralisatie en minder corruptie vast, maar enkel wanneer het niet vergezeld werd van politieke decentralisatie.

De resultaten van Treisman (2002), Arian (2004) en Lessmann en Markwardt (2010) zijn minder eenduidig. Aan de hand van een analyse van respectievelijk 88, 40 en 64 landen, vonden zij een positieve, maar niet significante relatie tussen fiscale decentralisatie en minder corruptie. De resultaten van Lessmann en Markwardt (2010) tonen bovendien aan dat controle essentieel is. Zonder controle, van bijvoorbeeld een vrije pers, vermindert decentralisatie het niveau van corruptie niet. De resultaten van Camões (2020) tonen ook een positieve relatie tussen minder corruptie en fiscale decentralisatie, maar de positieve relatie wordt negatief vanaf een bepaald level van fiscale decentralisatie.

6.1.3 Lokaal maatwerk

Ook naar de impact van fiscale decentralisatie op lokaal maatwerk bestaat empirisch onderzoek. Steden en gemeenten staan als bestuurlijk niveau het dichtste bij de burger, waardoor het voor hen makkelijker zou zijn om beleid te voeren dat in lijn ligt met de vragen en noden van hun inwoners (Bouckaert, 2003; Oates, 1999; Tiebout, 1956; Tops, 2007; Winters, 2017). De grotere beleidsmatige responsiviteit zou het welbevinden van inwoners laten stijgen. Deze verwachting wordt bevestigd door de studies van Huther en Shah (1998) en Bjørnskov et al. (2008).

Ook de resultaten van Kleider (2018) zijn een indicatie dat fiscale decentralisatie zorgt voor meer lokaal maatwerk. Zij toont aan dat meer decentralisatie zorgt voor meer variantie in het sociaal beleid van lokale besturen: sommige lokale besturen spenderen meer aan sociaal beleid, sommige minder. De grotere variantie is een indicatie van lokaal maatwerk.

6.1.4 Democratisering en vertrouwen

Fiscale decentralisatie zou ook de lokale democratie versterken. Door de lokale beleidsruimte uit te breiden krijgen burgers meer inspraak, wordt politieke besluitvorming toegankelijker en zijn burgers meer geneigd om zich politiek te engageren (Boogers & Reussing, 2018; Camões, 2020). Bovendien

kunnen de politieke vaardigheden die inwoners op lokaal niveau vergaren ook gebruikt worden op andere politieke niveaus (Camões, 2020) en zou de grotere lokale afstemming zorgen voor meer vertrouwen vanuit de bevolking (Ligthart & van Oudheusden, 2015).

Dat fiscale decentralisatie het vertrouwen van de bevolking in de overheid versterkt wordt bevestigd door het empirisch werk van Ligthart en van Oudheusden (2015) en Tang en Huhe (2016). Ligthart en van Oudheusden (2015) hebben de link tussen fiscale decentralisatie en vertrouwen in de overheid onderzocht in 42 landen, Tang en Huhe (2016) hebben zich gebaseerd op 47 landen.

6.1.5 Slagvaardigheid, flexibiliteit en fiscale discipline

Tot slot, er zijn ook enkele empirische studies naar de impact van fiscale decentralisatie op slagvaardigheid, flexibiliteit en fiscale discipline van subnationale overheden. Doordat lokale en regionale overheden meer macht en vrijheid krijgen om eigen keuzen te maken over inkomsten en uitgaven wordt er verwacht dat zij ook makkelijker vernieuwende initiatieven kunnen ondersteunen en het beleid eenvoudiger aanpassen aan nieuwe uitdagingen en noden. Baskaran et al. (2016) bevestigt deze verwachting en toont aan dat fiscale decentralisatie ook effectief meer mogelijkheden biedt aan steden en gemeenten om te innoveren en hervormingen uit te voeren.

Naast meer flexibiliteit om te innoveren en hervorming zou fiscale decentralisatie ook zorgen voor meer fiscale discipline. De verantwoordelijkheid wordt immers weer gelegd bij het overheidsniveau dat het beleid ook degelijk uitvoert. Aan de hand van een analyse van 2400 Poolse lokale besturen bevestigen Bukowska en Siwińska-Gorzelaak (2019) de verwachte positieve correlatie tussen fiscale decentralisatie en fiscale discipline. Ze tonen immers aan dat steden en gemeenten met meer fiscale autonomie ook een gezondere fiscale balans hebben. Ook Bartolini, Sacchi, Salotti en Santolini (2018) vinden een positief verband tussen decentralisatie van inkomen (belastingen) en fiscale discipline (19 OECD landen, 1980-2010). Horváthová, Horváth, Gazda en Kubák (2012) vinden op basis van een studie van 27 Europese landen ook een positieve relatie tussen fiscale decentralisatie en fiscale discipline, maar enkel voor de kleine en grote Europese landen. Grootte van een land blijkt dus een belangrijke mediërende factor.

6.2 RISICO'S

Nadelen	Empirisch onderzoek	Ja	Nee	Misschien
Minder macro-coördinatie	X	1	6	0
Duurder overheidssysteem	/			
Local capturing	/			
Ongelijkheid	X	1	8	3
Re-regulatie	/			
Blame-shifting	/			
Inertie	X	1	0	0

Tabel 5: Empirisch onderzoek naar risico's fiscale decentralisatie ³²

Er is niet enkel empirisch onderzoek naar de doelstellingen en voordelen van fiscale decentralisatie, ook naar de nadelen zijn heel wat studies. De voornaamste nadelen die via empirie gelinkt worden aan fiscale decentralisatie zijn ongelijkheid, minder macro-coördinatie en inertie.

6.2.1 Ongelijkheid

Decentralisatie en lokaal maatwerk impliceert altijd een geografische diversificatie van beleid wat het risico op ongelijke behandeling van inwoners met zich meebrengt (Winters, 2017). Dit wordt bevestigd door Sacchi en Salotti (2014) wie het verband tussen fiscale decentralisatie ongelijkheid tussen huishoudens hebben onderzocht in 23 OECD landen (1971-2000). Hun resultaten toonden aan dat decentralisatie van inkomen (belastingen) een stimulans kan zijn voor meer ongelijkheid op huishoudenniveau binnen landen. De negatieve relatie tussen decentralisatie en ongelijkheid zijn het meest uitgesproken wanneer lokale besturen autonomie krijgen om eigen belastingen te heffen en belastingtarieven te bepalen (Sacchi & Salotti, 2014).

Het meeste onderzoek naar ongelijkheid en fiscale decentralisatie heeft echter minder eenduidige conclusies. Zo blijkt de relatie tussen ongelijkheid en fiscale decentralisatie afhankelijk van de inkomensgroepen die vergeleken worden. Aan de hand van een studie van 26 OECD landen (1996-2011) tonen Stossberg, Bartolini en Blöchliger (2016) aan dat decentralisatie van inkomen

³² De kolom 'Onderzoek' geeft weer of we empirisch onderzoek hebben gevonden naar de doelstelling. Een kruis toont aan dat we over de doelstelling wetenschappelijk onderzoek hebben gevonden, een streep toont aan dat we geen wetenschappelijk onderzoek hebben gevonden. De kolommen 'Ja', 'Nee' en 'Misschien' geven meer informatie over de bevindingen van het empirische werk. Het cijfer in de kolom 'Ja' toont hoeveel studies het theoretisch verwachte effect hebben gevonden. Het cijfer in de kolom 'Nee' toont het aantal studies dat het tegenovergestelde effect als wat verwacht wordt, heeft gevonden. Het cijfer in de kolom 'Misschien' geeft het aantal studies weer die geen uitsluitsel kunnen geven over de richting van het effect, bijv. omwille van belangrijke mediërende factoren.

(belastingen) gecorreleerd is met minder inkomensongelijkheid tussen de huishoudens met hoge en gemiddelde inkomens, maar met meer inkomensongelijkheid tussen de huishoudens met gemiddelde en lage inkomens. De kloof tussen de laagste inkomens en de rest van de huishoudens wordt dus groter door fiscale decentralisatie (Stossberg et al., 2016).

Ook de kwaliteit van beleidsvoering blijkt een belangrijke mediërende factor. Kyriacou, Muinelo-Gallo en Roca-Sagalés (2015) tonen aan de hand van een studie van 24 OECD landen (1984-2006) aan dat fiscale decentralisatie zorgt voor meer regionale gelijkheid in landen die kwaliteitsvol bestuurd worden en voor meer regionale ongelijkheid in landen met een minder kwaliteitsvol overheidssysteem. In dezelfde lijn toont Lessmann (2012) aan de hand van een analyse van 54 landen (1980-2009) aan dat fiscale decentralisatie voor minder regionale ongelijkheid zorgt in economisch ontwikkelde landen en voor meer ongelijkheid in minder economisch ontwikkelde landen.

Heel wat empirisch werk ontkracht dat fiscale decentralisatie tot meer ongelijkheid zou leiden, integendeel het kan ook voor meer regionale gelijkheid zorgen. Fiscale decentralisatie is dus niet noodzakelijk nadelig voor armere regio's, het kan zelfs voordelig zijn indien vergezeld met een goed herverdelend beleid. Lessmann (2009) en Kyriacou, Muinelo-Gallo en Roca-Sagalés (2017) tonen dit aan a.d.h.v. een analyse van 23 OECD landen, respectievelijk voor de periode 1982-2000 en 1984-2005, Neyapti (2006) doet dit a.d.h.v. een analyse van 54 landen met data uit de jaren '80 en '90 en Canaleta, Pascual Arzoz en Rapun Garate (2004) doen dit a.d.h.v. cross-sectionele data van 17 OECD landen. Uit de studie van Makreshanska-Mladenovska en Petrevski (2019a) blijkt dat ook op huishoudenniveau fiscale decentralisatie voor minder ongelijkheid kan zorgen (11 landen, 1992-2016).

Enkele studies vinden geen empirische ondersteuning voor de relatie tussen fiscale decentralisatie en ongelijkheid. Op basis van een Roemeense casestudie (2004-2015) concludeert Gavriluta (2020) dat fiscale decentralisatie geen impact heeft op regionale gelijkheid. Rodríguez-Pose en Ezcurra (2010) komen tot diezelfde conclusie aan de hand van een analyse van 26 landen (1990-2006).

6.2.2 Minder macro-coördinatie

Door bevoegdheden, macht of middelen te decentraliseren kan het lastiger worden om de inspanningen van de diverse overheidsniveaus op elkaar af te stemmen (Winters, 2017). Bovendien kan decentralisatie nadelig zijn voor de financiële gezondheid van een land aangezien het bovenlokale controle van uitgaven en inkomsten moeilijker maakt (Luiz R. de Mello, 2000). Ook kan het de relaties tussen de verschillende bestuurlijke niveaus complexer maken waardoor coördinatieproblemen ontstaan, welke vervolgens een weerslag kunnen hebben op de financiële gezondheid. Dit laatste

wordt bevestigd door Luiz R. de Mello (2000) wie fiscale decentralisatie in 30 landen heeft geanalyseerd (1970-1995) en Darby, Muscatelli en Roy (2005) wie fiscale consolidatie in 15 OECD landen hebben onderzocht.

Ondanks de resultaten van Luiz R. de Mello (2000) leveren de meeste empirische studies geen bewijs voor de link tussen fiscale decentralisatie en een slechtere financiële gezondheid. Bartolini et al. (2018) vinden op basis van een analyse van 19 OECD landen (1980-2010) geen verband tussen fiscale decentralisatie en budgettaire evenwichten van lokale besturen, ook niet tijdens financiële crisissen (bijv. de bankcrisis). Integendeel, fiscale decentralisatie is gecorreleerd met betere budgettaire evenwichten. Ook Neyapti (2010) komt tot diezelfde conclusie. Op basis van een analyse van 16 landen (1980-1998) concludeert zij dat fiscale decentralisatie (zowel van inkomen en uitgaven) budgettaire tekorten verminderd. Het onderzoek van Rodden en Wibbels (2002) toont dat fiscale decentralisatie kan zorgen voor betere budgettaire evenwichten, indien regionale en lokale besturen de autonomie krijgen om eigen belastingen te innen en eigen belastingtarieven vast te leggen (15 landen, 1978-1996). Van Rompuy (2016) vindt ook een positieve impact van autonome inkomsten uit belastingen en de fiscale balans van een land (27 OECD landen, 1995-2010). Foremny (2014) nuanceert deze bevindingen door aan te tonen dat voornamelijk in landen met een federale staatstructuur autonomie om eigen belastingen te innen kan bijdragen aan gezondere financiële evenwichten (EU-15 landen, 1995-2008).

6.2.3 Inertie

Naast onderzoek naar de impact van fiscale decentralisatie op ongelijkheid en coördinatie op macroniveau, is er ook onderzoek naar inertie. Decentralisatie kan immers resulteren in heel wat veto-spelers die een blok kunnen vormen tegen verandering en de huidige situatie – goed of slechts – kunnen blokkeren (Treisman, 2000; Tsebelis, 1995).

De verwachting dat fiscale decentralisatie kan zorgen over inertie wordt bevestigd door het onderzoek van Treisman (2000). Hij heeft de impact van fiscale decentralisatie op inflatie onderzocht in 87 landen (data uit de jaren '80 en '90) en concludeert dat decentralisatie de inflatie in een land blokkeert. Gecentraliseerde staten kunnen eenvoudiger en meer doortastend beleid implementeren om de inflatie te verlagen of verhogen. In gedecentraliseerde staten is dit lastiger omdat er meer spelers zijn die hun goedkeuring moeten geven voor de beleidsveranderingen. Op die manier kan fiscale decentralisatie veranderingen blokkeren (Treisman, 2000).

7 POLITIEKE DECENTRALISATIE

7.1 DOELSTELLINGEN

Doelstellingen	Onderzoek	Ja	Nee	Misschien
Lokaal maatwerk	X	1	1	0
Efficiëntie en effectiviteit				
▪ Kleinere omvang overheden	/			
▪ Economische groei	X	0	2	1
▪ Effectiviteit	X	0	2	1
Integraal beleid	/			
Democratisering en vertrouwen	X	0	0	1
Slagvaardigheid en flexibiliteit	/			
Minder corruptie	X	0	5	1
Transparantie	/			
Fiscale discipline	/			

Tabel 6: Empirisch onderzoek naar doelstellingen politieke decentralisatie ³³

7.1.1 Efficiëntie en effectiviteit

Economische groei

Net zoals bij fiscale decentralisatie, gaat de meeste aandacht van empirische studies die de impact van politieke decentralisatie analyseren naar de efficiëntie en effectiviteit van beleid. Het onderzoek focust zich voornamelijk op de impact op de economische groei. Decentralisatie zou immers voor meer economische groei zorgen aangezien beleid beter zou afgestemd kunnen worden op de lokale context (Camões, 2020; Faguet, 2014; Treisman, 2007), waardoor publieke middelen efficiënter ingezet kunnen worden (Baskaran & Feld, 2013).

De meeste empirische studies weerleggen echter de positieve relatie tussen politieke decentralisatie en economische groei. Iimi (2005) toont aan dat meer politieke decentralisatie doorgaans negatief is voor de economische groei van een land (analyse van 51 landen, 1997-2001). Rodríguez-Pose en Ezcurra (2011) vinden een zwak en niet robuust verband tussen politieke decentralisatie en

³³ De kolom 'Onderzoek' geeft weer of we empirisch onderzoek hebben gevonden naar de doelstelling. Een kruis toont aan dat we over de doelstelling wetenschappelijk onderzoek hebben gevonden, een streep toont aan dat we geen wetenschappelijk onderzoek hebben gevonden. De kolommen 'Ja', 'Nee' en 'Misschien' geven meer informatie over de bevindingen van het empirische werk. Het cijfer in de kolom 'Ja' toont hoeveel studies het theoretisch verwachte effect hebben gevonden. Het cijfer in de kolom 'Nee' toont het aantal studies dat het tegenovergestelde effect als wat verwacht wordt, heeft gevonden. Het cijfer in de kolom 'Misschien' geeft het aantal studies weer die geen uitsluitsel kunnen geven over de richting van het effect, bijv. omwille van belangrijke mediërende factoren.

economische groei (21 OECD landen, 1990-2005). Hernández-Salmerón en Usabiaga (2017) tonen aan dat het overhevelen van politieke bevoegdheden naar lokale besturen geen impact heeft op economische groei (Spaanse case, 1980-2014).

Ondanks het empirische bewijs voor een negatieve relatie tussen politieke decentralisatie en economische groei zijn de conclusies van O'dwyer en Ziblatt (2006) positiever. O'dwyer en Ziblatt (2006) stellen vast dat de impact van politieke decentralisatie afhangt van de economische ontwikkeling van een land. Op basis van een analyse van 68 landen (data van 1990, 1996, 1997) tonen zij immers aan dat politieke decentralisatie geassocieerd is met meer efficiëntie in landen met een hoog BBP en met minder efficiëntie in landen met een laag BBP (O'dwyer & Ziblatt, 2006).

Effectiviteit

Fiscale decentralisatie zou niet enkel zorgen voor economische groei, maar ook voor effectiever beleid doordat het eenvoudiger kan afgestemd worden op de lokale vragen en noden (Camões, 2020; Faguet, 2014). Er is echter weinig empirisch bewijs dat politieke decentralisatie effectiviteit stimuleert, integendeel. Kyriacou en Roca-Sagalés (2011a) concluderen dat politieke decentralisatie de positieve effecten van fiscale decentralisatie tenietdoet (101 landen cross-sectioneel en 58 landen longitudinaal, 1998-2006). O'dwyer en Ziblatt (2006) stellen vast dat politieke decentralisatie geen belangrijk impact heeft op de effectiviteit van beleid (68 landen, data voor 1990, 1996 en 1997) en ook Treisman (2002) toont aan dat politieke decentralisatie niet noodzakelijk voor meer effectiviteit zorgt (166 landen).

7.1.2 Minder corruptie

Decentralisatie zou corruptie verminderen. Door te decentraliseren ontstaan er meer bestuurlijke niveaus en die over elkaars schouder meekijken (Lessmann & Markwardt, 2010). Bovendien kunnen burgers, de burgermaatschappijen de media het beleid van het ene bestuur gebruiken als vergelijkingsbasis voor een ander bestuur (Fan et al., 2009; Treisman, 2002). Dit zou de druk tegen corruptie verhogen.

Het positieve verband tussen politieke decentralisatie en minder corruptie wordt niet ondersteund door empirisch onderzoek. Op basis van een analyse van decentralisatie in 64 landen (1980-2000) zijn Lessmann en Markwardt (2010) er niet in geslaagd om een verband tussen decentralisatie en corruptie in kaart te brengen. Wel tonen ze aan dat decentralisatie enkel corruptie kan verminderen indien er controlerende instituten zijn die goed functioneren, zoals een vrije pers.

Een groot aantal politieke lagen kan, in tegenstelling tot de verwachting, leiden naar meer corruptie. Aan de hand van een survey die is afgenomen in 80 landen bij managers van meer dan 9000 verschillende bedrijven (1999-2000) tonen Fan et al. (2009) aan dat meer politieke niveaus geassocieerd zijn met meer gepercipieerde corruptie. Het effect was het sterkst in ontwikkelingslanden en niet significant in rijkere landen. Dit wordt bevestigd door de analyse van Treisman (2002) naar de kwaliteit van beleid in 166 landen. Hij stelt vast dat in staten met meer lagen ook meer gepercipieerde corruptie is. Kyriacou en Roca-Sagalés (2011a) tonen aan dat politieke decentralisatie een negatieve impact heeft op de kwaliteit van beleid, wat ze o.a. meten aan de hand van corruptie. Gerring en Thacker (2004) concluderen dat gecentraliseerde staatsstructuren corruptie verminderen (155 landen, data van eind jaren 1990) en ook Freille et al. (2007) tonen aan dat politieke decentralisatie in meer corruptie resulteert (174 landen). Met name de creatie van een federale staatsstructuur is geassocieerd met meer corruptie.

7.1.3 Lokaal maatwerk

Steden en gemeenten staan als bestuurlijk niveau het dichtste bij de burger. Door de grotere fysieke en institutionele nabijheid is het eenvoudiger voor een stad of gemeenten om nieuwe maatschappelijke trends aan te voelen en vragen en noden van inwoners in kaart te brengen, waardoor beleid beter aangepast kan worden aan de lokale context (Bouckaert, 2003; Oates, 1999; Tiebout, 1956; Tops, 2007; Winters, 2017).

Aan de hand van een longitudinale studie (1990-2010) van 14 landen concludeert Kleider (2018) dat wanneer landen decentraliseren er grotere variantie ontstaat in de lokale uitgaven aan sociaal beleid. Dit is een indicatie dat lokale besturen hun beleid aanpassen aan de noden binnen de stad of gemeente en niet noodzakelijk minder gaan spenderen om een aantrekkingseffect te vermijden. Dit wordt echter niet bereikt in landen waar de nadruk ligt op onderlinge concurrentie. Het is immers belangrijk dat de gedeelde verantwoordelijkheid voor het sociaal beleid overheen alle niveaus benadrukt wordt (Kleider, 2018).

Wanneer lokaal maatwerk stijgt zou ook het subjectief welzijn van inwoners moeten stijgen. De resultaten van Bjørnskov et al. (2008) tonen dit echter niet. Op basis van een survey van 60000 mensen in 66 landen (1997-2001) tonen zij aan dat politieke decentralisatie geen effect heeft op het subjectief welzijn van mensen. De positieve en negatieve effecten van decentralisatie zouden elkaar opheffen (Bjørnskov et al., 2008).

7.1.4 Vertrouwen

Doordat decentralisatie meer ruimte laat voor lokaal maatwerk en meer verantwoordelijkheid legt bij de lokale besturen krijgen burgers meer inspraak en wordt de politieke besluitvorming toegankelijker (Boogers & Reussing, 2018; Camões, 2020). Inwoners voelen zich meer gehoord, waardoor decentralisatie politiek vertrouwen kan stimuleren (Ligthart & van Oudheusden, 2015).

Toch blijkt de relatie tussen vertrouwen en politieke decentralisatie in de praktijk minder eenduidig. Aan de hand van een analyse van politiek vertrouwen in 47 landen (2005-2006) tonen Tang en Huhe (2016) dat decentralisatie (alle soorten samen) significant positief gecorreleerd is met vertrouwen op het niveau van landen, maar niet op het niveau van individuen. Bovendien heeft politieke decentralisatie een negatief effect op politiek vertrouwen. Ze halen ook aan dat politieke decentralisatie vaak moeilijker te realiseren is dan administratieve of fiscale decentralisatie, aangezien het gaat over de verticale machtsrelaties die een staat vormgeven. Veranderingen doorvoeren aan die verticale machtsrelaties vraagt doorgaans meer inspanningen dan het decentraliseren van administratieve en fiscale bevoegdheden (Tang & Huhe, 2016).

7.2 RISICO'S

Nadelen	Empirisch onderzoek	Ja	Nee	Misschien
Minder macro-coördinatie	X	0	1	0
Duurder overheidssysteem	/			
Local capturing	/			
Ongelijkheid	X	1	2	2
Re-regulatie	/			
Blame-shifting	/			
Inertie	X	1	0	0

Tabel 7: Empirisch onderzoek naar risico's politieke decentralisatie ³⁴

7.2.1 Ongelijkheid

Decentralisatie en lokaal maatwerk impliceert steeds een geografische diversificatie van beleid wat het risico op ongelijke behandeling van inwoners met zich meebrengt (Winters, 2017). De resultaten

³⁴ De kolom 'Onderzoek' geeft weer of we empirisch onderzoek hebben gevonden naar de doelstelling. Een kruis toont aan dat we over de doelstelling wetenschappelijk onderzoek hebben gevonden, een streep toont aan dat we geen wetenschappelijk onderzoek hebben gevonden. De kolommen 'Ja', 'Nee' en 'Misschien' geven meer informatie over de bevindingen van het empirische werk. Het cijfer in de kolom 'Ja' toont hoeveel studies het theoretisch verwachte effect hebben gevonden. Het cijfer in de kolom 'Nee' toont het aantal studies dat het tegenovergestelde effect als wat verwacht wordt, heeft gevonden. Het cijfer in de kolom 'Misschien' geeft het aantal studies weer die geen uitsluitel kunnen geven over de richting van het effect, bijv. omwille van belangrijke mediërende factoren.

van Schneider (2003b) tonen dat politieke decentralisatie in de praktijk weldegelijk ongelijkheid in de hand kan werken. Aan de hand van een analyse van 68 landen (1996) toont hij aan dat politieke decentralisatie de uitgaven aan armoedebeleid laat dalen. De doorzettingsmacht van organisaties en individuen die voor meer herverdeling strijden lijkt minder groot op het lokaal niveau, in vergelijking met het bovenlokaal niveau (Schneider, 2003b).

Toch tonen de meeste empirische studies aan dat decentralisatie ongelijkheid ook kan laten afnemen. Costa-Font (2010) toont aan de hand van een Spaanse casestudie (1998-2006) aan dat politieke decentralisatie geassocieerd is met een afname van 34% van regionale ongelijkheid in de gezondheidszorg, 22% in onderwijs en 4% in de langdurige zorg. De resultaten van Canaleta et al. (2004) tonen aan dat politieke decentralisatie regionale ongelijkheid doet afnemen, hoewel het effect van fiscale decentralisatie groter is (17 OECD landen). Ook Lessmann (2012) (54 landen, 1980-2009) en Rodríguez-Pose en Ezcurra (2010) (26 landen, 1990-2006) hebben de relatie tussen politieke decentralisatie en regionale ongelijkheid onderzocht. Beide onderzoeken tonen aan dat de impact van politieke decentralisatie afhangt van de economische ontwikkeling in een land. In hoge-inkomenslanden is politieke decentralisatie gelinkt met minder regionale ongelijkheid, in lage-inkomenslanden met meer ongelijkheid.

7.2.2 Minder macro-coördinatie

Een gevaar van decentralisatie is de afname van macro-coördinatie. Door bevoegdheden, middelen en macht over te hevelen naar lokale besturen is het immers moeilijker om de inspanningen van de lokale besturen te controleren en op elkaar af te stemmen. Het gebrek aan macro-coördinatie kan vervolgens weer voor een ongezondere financiële balans zorgen.

Toch ontbreekt empirisch bewijs voor het negatief verband tussen politieke decentralisatie en budgettaire gezondheid. Integendeel, Rodden en Wibbels (2002) tonen aan dat fiscale decentralisatie in combinatie met politieke decentralisatie (in de vorm van federalisme) een positieve impact heeft op het budgettaire evenwicht van een land (15 federale landen, 1978-1996). Het positieve effect van decentralisatie is het sterkst indien de grootste politieke partij op federaal niveau ook veel van de regio's bestuurd (Rodden & Wibbels, 2002).

7.2.3 Inertie

Decentralisatie kan ook zorgen voor inertie in de beleidsvoering. Politieke decentralisatie creëert immers meer veto-spelers die een blok kunnen vormen tegen verandering en op die manier de huidige

situatie - goed of slecht - kunnen blokkeren (Treisman, 2000; Tsebelis, 1995). Dit wordt bevestigd door het onderzoek van Treisman (2000) dat aan de hand van een analyse van inflatie in 87 landen (jaren 1970 en 1980) aantoont dat politieke decentralisatie inflatieratio's kan blokkeren, of deze nu hoog of laag zijn.

8 ADMINISTRATIEVE DECENTRALISATIE

8.1 DOELSTELLINGEN

Doelstellingen	Onderzoek	Ja	Nee	Misschien
Lokaal maatwerk	/			
Efficiëntie en effectiviteit				
- Efficiëntie	X	1	1	0
- Kleinere omvang overheden	/			
- Economische groei	X	0	1	0
- Effectiviteit	X	0	0	1
Integraal beleid	/			
Democratisering en vertrouwen	X	0	0	1
Slagvaardigheid en flexibiliteit	/			
Minder corruptie	X	0	0	1
Transparantie	/			
Fiscale discipline	/			

Tabel 8: Empirisch onderzoek naar doelstellingen administratieve decentralisatie³⁵

8.1.1 Efficiëntie en effectiviteit

Economische groei

Net zoals bij fiscale en politieke decentralisatie, gaat de meeste empirische aandacht naar de impact van administratieve decentralisatie op de efficiëntie en effectiviteit van beleid. Decentralisatie zou immers voor meer efficiëntie en effectiviteit zorgen aangezien beleid beter afgestemd kan worden op de lokale context (Camões, 2020; Faguet, 2014; Treisman, 2007), waardoor publieke middelen met meer precisie en slagkracht ingezet kunnen worden, wat vervolgens weer een stimulans kan zijn voor economische groei (Baskaran & Feld, 2013).

De verwachting dat administratieve decentralisatie een stimulans is voor economische groei wordt echter niet bevestigd door het onderzoek van Rodríguez-Pose en Ezcurra (2011). Aan de hand van een longitudinale analyse van economische groei in 21 OECD landen (1990-2005) tonen zij aan dat

³⁵ De kolom 'Onderzoek' geeft weer of we empirisch onderzoek hebben gevonden naar de doelstelling. Een kruis toont aan dat we over de doelstelling wetenschappelijk onderzoek hebben gevonden, een streep toont aan dat we geen wetenschappelijk onderzoek hebben gevonden. De kolommen 'Ja', 'Nee' en 'Misschien' geven meer informatie over de bevindingen van het empirische werk. Het cijfer in de kolom 'Ja' toont hoeveel studies het theoretisch verwachte effect hebben gevonden. Het cijfer in de kolom 'Nee' toont het aantal studies dat het tegenovergestelde effect als wat verwacht wordt, heeft gevonden. Het cijfer in de kolom 'Misschien' geeft het aantal studies weer die geen uitsluitsel kunnen geven over de richting van het effect, bijv. omwille van belangrijke mediërende factoren.

administratieve decentralisatie negatief gecorreleerd is met economische groei. De negatieve correlatie is wel eerder zwak en niet zo robuust.

Efficiëntie

Ondanks de negatieve correlatie tussen administratieve decentralisatie en economische groei tonen de resultaten van Schneider (2003b) dat administratieve decentralisatie een positieve impact heeft op uitgaven aan armoedebeleid. Hij is tot deze conclusie gekomen aan de hand van een cross-sectionele analyse van armoedebeleid in 68 landen (1996) en interpreteert de resultaten als een indicatie dat efficiëntere administraties meer kunnen doen met minder waardoor ze meer geld kunnen vrijmaken voor armoedebeleid. Daarnaast zou decentralisatie voor meer politieke concurrentie tussen besturen zorgen. Die politieke concurrentie stimuleert lokale besturen om diensten, waaronder die i.v.m. het armoedebeleid, aan te bieden aan hun inwoners (Schneider, 2003b).

Het onderzoek van O'dwyer en Ziblatt (2006) toont echter een minder positief verband tussen administratieve decentralisatie en efficiëntie. Aan de hand van een cross-sectionele analyse in 68 landen concluderen ze dat administratieve decentralisatie niet bijdraagt aan de efficiëntie van beleid.

Effectiviteit

Met betrekking tot effectiviteit van beleid zijn de resultaten gelijkend. Camões (2020) vindt een positieve impact van administratieve decentralisatie op de kwaliteit van beleid (waaronder effectiviteit). Echter, naarmate decentralisatie toeneemt verandert het positieve effect in een negatief effect en is verdere decentralisatie nadelig voor de effectiviteit.

Op basis van een cross-sectionele analyse van administratieve decentralisatie in 68 landen vinden O'dwyer en Ziblatt (2006) slechts een zeer zwak verband tussen administratieve decentralisatie en effectiviteit. Ze concluderen dan ook dat administratieve decentralisatie een minimale impact heeft op effectiviteit.

8.1.2 Minder corruptie

Door te decentraliseren ontstaan er meer bestuurlijke niveaus en die over elkaars schouder meekijken (Lessmann & Markwardt, 2010). Bovendien kunnen burgers, de burgermaatschappijen de media het beleid van het ene bestuur gebruiken als vergelijkingsbasis voor een ander bestuur (Fan et al., 2009; Treisman, 2002). Dit zou de druk tegen corruptie verhogen.

Deze verwachting wordt gedeeltelijk bevestigd door de resultaten van Camões (2020). Op basis van een cross-sectionele studie van meer dan 100 landen concludeert hij dat administratieve decentralisatie een positieve impact heeft op minder corruptie. Echter, naarmate decentralisatie toeneemt verandert het positieve effect in een negatief effect en is verdere decentralisatie nadelig voor de corruptie in een land.

8.1.3 Vertrouwen

Doordat decentralisatie meer ruimte laat voor lokaal maatwerk en meer verantwoordelijkheid legt bij de lokale besturen krijgen burgers meer inspraak en wordt de politieke besluitvorming toegankelijker (Boogers & Reussing, 2018; Camões, 2020). Inwoners voelen zich meer gehoord, waardoor decentralisatie politiek vertrouwen kan stimuleren (Ligthart & van Oudheusden, 2015).

De positieve relatie tussen administratieve decentralisatie en vertrouwen wordt gedeeltelijk bevestigd door de resultaten van Tang en Huhe (2016). Aan de hand van een vergelijkende analyse van inwoners in 47 landen concluderen ze dat administratieve decentralisatie op landelijke niveau voor meer politiek vertrouwen zorgt. Echter, op individueel niveau vinden ze geen effect.

9 CONCLUSIE EN BELEIDSRELEVANTIE

De literatuurstudie toont aan dat de resultaten van onderzoek naar de impact van decentralisatie zeer divers en vaak zelfs conflicterend zijn. De centrale bevinding van dit onderzoeksrapport is dan ook dat we al heel veel weten over decentralisatie, maar dat er tegelijkertijd ook nog grote lacunes in de kennis bestaan.

We weten al veel weten over de impact van fiscale decentralisatie. De overgrote meerderheid van het empirische onderzoek gaat immers over dat type van decentralisatie. De meeste studies tonen aan dat fiscale decentralisatie zorgt voor minder corruptie, meer lokaal maatwerk en meer fiscale discipline. Ondanks de verwachtingen blijkt het echter niet noodzakelijk te zorgen voor meer efficiëntie en effectiviteit. **We weten echter veel minder over de impact van politieke en administratieve decentralisatie.** Dit is een probleem aangezien de verschillende typen van decentralisatie elk een andere impact hebben op beleid. Zo blijkt de combinatie van fiscale decentralisatie en politieke decentralisatie een minder goed idee. Democratische instituties op lokaal niveau moeten zich namelijk eerst kunnen vestigen en ontplooiën zodat controle vanuit de bevolking mogelijk is, alvorens vergezeld te worden van decentralisatie van inkomsten en/of uitgaven. Wanneer beide typen meteen gecombineerd worden is er een groter risico op 'capturing' van beleid. Doordat onderzoek voornamelijk focust op fiscale decentralisatie ontbreekt dit soort kennis over de impact van politieke en administratieve decentralisatie, ondanks de beleidsrelevantie.

Ten tweede, we weten al veel over **de impact van decentralisatie op economische factoren** zoals economische groei en efficiëntie. De meeste, maar niet alle studies, tonen een eerder beperkte relatie tussen decentralisatie en efficiëntie en effectiviteit. We weten echter veel minder over **de impact van decentralisatie op niet-economische factoren**. Wat bijvoorbeeld met lokaal maatwerk, vertrouwen, slagvaardigheid en democratisering? Het zijn vaak die doelstellingen die centraal staan bij een decentralisatie-hervorming en toch bestaat er eerder weinig empirisch onderzoek over. Dit brengt ons bij de bevinding dat **het meeste onderzoek naar decentralisatie gedaan is vanuit een kwantitatieve bril**. Weinig onderzoek naar de effecten van decentralisatie is kwalitatief, ondanks de potentiële meerwaarde om de resultaten van het kwantitatief onderzoek verder uit te spitten en andere effecten van decentralisatie in kaart te brengen. Bovendien hanteert veel onderzoek een **top-down perspectief**, waarin decentralisatie louter iets is wat een centrale overheid doet. Echter, hoe de regionale of lokale besturen decentralisatie ervaren en wat ze er vervolgens mee doen is veel minder onderwerp van studie. Toch is het belangrijk om ook in kaart te brengen hoe besturen de extra bevoegdheden, macht

of middelen gebruiken in de praktijk, aangezien veranderingen in de formele beleidsvrijheid niet noodzakelijk een impact hebben op het beleid dat een stad of gemeente voert. Er zijn immers heel veel andere aspecten, naast wetgeving en regulering, die een impact hebben op de beleidskeuzen die steden en gemeenten maken. Dit bleek duidelijk uit het onderzoek van De Roover en Van Dooren (2020, 2021) naar de impact van de inkanteling van zeven geormerkte doelsubsidies in het gemeentefonds in 2016 en naar de lokale regierol van Vlaamse lokale besturen. Informele druk vanuit netwerken, capaciteit om met die netwerken te interageren en ‘capturing’ door sterke spelers, bleken minstens even belangrijk als formele kaders voor de autonomie die steden en gemeenten gebruiken. Boogers en Reussing (2018) beargumenteren bovendien dat niet enkel onderzoek, maar ook decentralisatie-hervormingen, te vaak vanuit een top-down perspectief worden vormgegeven en te weinig vanuit het perspectief van de lokale besturen. Dit beperkt de mogelijkheden van steden en gemeenten om beleid af te stemmen op de lokale context, aangezien decentralisatie zo eerder een instrument is om centrale beleidsproblemen op te lossen, in plaats van een manier om steden en gemeenten te ondersteunen bij lokale vraagstukken en voorkeuren (Boogers & Reussing, 2018). Een goed voorbeeld van decentralisatie waar het lokaal perspectief centraal staat is de Nederlandse ‘Rotterdamwet’³⁶. De Rotterdamwet geeft Nederlandse gemeenten meer mogelijkheden om problemen in bepaalde wijken of buurten te verbeteren. Met de wet kunnen steden het aantal personen met een laag inkomen in stadswijken reguleren. Wanneer minimaal 25% van de bewoners in een wijk werkloos is en minstens 45% van de huishoudens in een wijk een laag inkomen heeft kan de wijk als een ‘kanszone’ worden aangewezen en kunnen er inkomenseisen worden opgelegd aan mensen die zich in de wijk willen vestigen.

Ten derde, de resultaten van de empirische studies die in de literatuurstudie van dit rapport vervat zitten blijken zeer afhankelijk van de **context en operationalisering van decentralisatie**. Veel resultaten spreken elkaar dan ook tegen (Kuhlmann, Grohs, & Bogumil, 2014; Kuhlmann & Wayenberg, 2016). De impact van decentralisatie is dus niet noodzakelijk positief of negatief, integendeel, afhankelijk van de context kan het in bepaalde landen, regio’s of steden en gemeenten een wenselijke impact hebben, terwijl het in andere locaties net voor minder kwalitatief, responsief, efficiënt of effectief beleid kan zorgen. De context heeft zowel betrekking op land-specifieke factoren (administratieve traditie en structuur van lokale besturen), beleids-specifieke factoren (karakteristieken van gedecentraliseerde taken), actor-specifieke factoren en externe druk (bijv. fiscale stress) (Kuhlmann & Wayenberg, 2016). Een doordachte decentralisatie-oefening moet dan ook

---

³⁶ Wet van 22 december 2005, houdende regels die een geconcentreerde aanpak van grootstedelijke problemen mogelijk maken (Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek).

rekening houden met de al deze context-variabelen: opnieuw een reden om met de lokale besturen in dialoog te treden. Zij hebben immers op basis van hun omgevingsanalyse doorgaans een goed overzicht van de lokale context.

Ten vierde, decentralisatie vraagt heel wat extra **bestuurskracht** van de lokale besturen. Door een gebrek aan bestuurskracht zijn lokale besturen niet altijd in staat om de gedecentraliseerde taken of bevoegdheden op een kwaliteitsvolle manier uit te voeren (Muringani, Dahl Fitjar, & Rodríguez-Pose, 2019). Daarom werken steden en gemeenten steeds vaker en intensiever met elkaar samen in bovenlokale samenwerkingsverbanden. Zo ontstaat een paradox: met decentralisatie wil men beleid dichterbij de burger brengen (van nationaal naar lokaal), maar het is tevens een stimulans voor schaalvergroting (regionalisering) (Devas & Delay, 2006). Dit kan vervolgens weer op gespannen voet staan met belangrijke doelstellingen van decentralisatie, zoals democratisering van beleid en lokale inspraak, aangezien de bovengemeentelijke samenwerkingen administratieve lagen zijn die niet rechtstreeks door het volk verkozen worden, maar die wel beleid maken (Booth, 1998). Ondanks de risico's kan bovengemeentelijke of regionale samenwerking ook belangrijk zijn voor het succes van decentralisatie en lokaal maatwerk versterken omdat het lokale besturen van noodzakelijke capaciteit en bestuurskracht kan voorzien. Het is echter de manier waarop bovengemeentelijke samenwerking georganiseerd wordt die bepaalt of het een goede combinatie is met decentralisatie (Boogers & Reussing, 2018; Booth, 1998).

Ten vijfde, **lokaal maatwerk versterken** is een belangrijke doelstelling van decentralisatie. In de praktijk blijkt echter dat dit niet altijd bereikt wordt, of dat het enige tijd duurt (Boogers & Reussing, 2018; De Roover, 2021; De Roover & Van Dooren, 2020, 2021; Peeters, 2011). Bij het decentraliseren van macht, bevoegdheden en/of middelen zouden enkele aandachtspunten de mogelijkheden van steden en gemeenten om beleid aan te passen aan de lokale context kunnen vergroten.

Een eerste aandachtspunt is dat steden en gemeenten **voldoende tijd** moeten krijgen om zich voor te bereiden op de nieuwe taak. Het aanpassen van beleid vraagt immers heel wat inspanningen van de lokale besturen, zowel administratief als politiek (Boogers & Reussing, 2018). Een tweede aandachtspunt is dat de **budgettaire en wettelijke voorwaarden** waaronder bevoegdheden worden gedecentraliseerd **niet voortdurend mogen veranderen**. Dit maakt het voor de steden en gemeenten immers complex om de gedecentraliseerde taken uit te voeren. Toch blijkt dat decentralisatie vaak gepaard gaat met re-regulering (Kuhlmann et al., 2014; Pires, 2011; Radaelli & Meuwese, 2009; Van Dooren et al., 2015). Wanneer een centrale overheid bevoegdheden decentraliseert moeten niet enkel de lokale besturen zich aanpassen aan de nieuwe taken, maar moet ook de centrale overheid zich

aanpassen aan de nieuwe taakverdeling en relatie met de steden en gemeenten. Centrale overheden hebben immers onvermijdelijk een rol in lokale beleidsvoering, het is enkel de vraag hoe ze die rol invullen (Booth, 1998). Zo ontstaat het risico dat door het verlies van controle centrale overheden de neiging hebben om nieuwe controlemechanismen in het leven te roepen, die de grotere lokale beleidsvrijheid weer beperken. Bovendien resulteert re-regulering in meer complexiteit dan het geval was voor de decentralisatie (Radaelli & Meuwese, 2009; Van Dooren et al., 2015). Dit brengt ons bij het laatste aandachtspunt. Het is belangrijk dat een centrale overheid goed reflecteert over de mate waarin **lokale verschillen wenselijk** zijn, alvorens te decentraliseren. Dit kan re-regulering voorkomen. Decentralisatie brengt immers altijd lokale verschillen in beleidsvoering met zich mee. Meer nog, lokale verschillen in de vorm van lokaal maatwerk zijn een doelstelling van decentralisatie. Die verschillen overheen de gemeente- en stadsgrenzen zijn niet altijd wenselijk. Het is dan ook belangrijk dat de centrale overheid op voorhand goed nagaat of die verschillen wel geoorloofd zijn in de beleidsmaterie die men wil decentraliseren, zo kan men steeds nieuwe regels en richtlijnen bij de uitvoering van gedecentraliseerde taken voorkomen (Boogers & Reussing, 2018).

REFERENTIELIJST

- Allain-Dupré, D. (2018). Assigning responsibilities across levels of government. doi:doi:<https://doi.org/10.1787/f0944eae-en>
- Arikan, G. G. (2004). Fiscal decentralization: A remedy for corruption? *International Tax and Public Finance*, 11(2), 175-195.
- Asatryan, Z., Feld, L. P., & Geys, B. (2015). Partial fiscal decentralization and sub-national government fiscal discipline: empirical evidence from OECD countries. *Public Choice*, 163(3-4), 307-320.
- Bardhan, P. (2002). Decentralization of governance and development. *Journal of Economic perspectives*, 16(4), 185-205.
- Bardhan, P. K., & Mookherjee, D. (2000). Capture and governance at local and national levels. *American economic review*, 90(2), 135-139.
- Bartolini, D., Sacchi, A., Salotti, S., & Santolini, R. (2018). Fiscal Decentralization in Times of Financial Crises. *CESifo Economic Studies*, 64(3), 456-488.
- Baskaran, T. (2011). Fiscal decentralization, ideology, and the size of the public sector. *European Journal of Political Economy*, 27(3), 485-506.
- Baskaran, T., & Feld, L. P. (2013). Fiscal decentralization and economic growth in OECD countries: is there a relationship? *Public finance review*, 41(4), 421-445.
- Baskaran, T., Feld, L. P., & Schnellenbach, J. (2016). Fiscal federalism, decentralization, and economic growth: a meta-analysis. *Economic Inquiry*, 54(3), 1445-1463.
- Bjørnskov, C., Drehe, A., & Fischer, J. A. (2008). On decentralization and life satisfaction. *Economics Letters*, 99(1), 147-151.
- Blom-Hansen, J., & Heeager, A. (2011). Denmark: Between Local Democracy and Implementing Agency of the Welfare State. In J. Loughlin, F. Hendriks, & A. Lidström (Eds.), *The Oxford Handbook of Local and Regional Democracy in Europe* (pp. 221-241). Oxford: Oxford University Press.
- Bodman, P. (2011). Fiscal decentralization and economic growth in the OECD. *Applied Economics*, 43(23), 3021-3035.
- Boetti, L., Piacenza, M., & Turati, G. (2012). Decentralization and local governments' performance: How does fiscal autonomy affect spending efficiency? *FinanzArchiv/Public Finance Analysis*, 269-302.
- Boogers, M., & Reussing, R. (2018). Decentralisatie, schaalvergroting en lokale democratie: samenvattend onderzoek naar gevolgen voor rollen en posities van lokale bestuurders en naar gevolgen voor bestuurskracht en democratie.
- Booth, P. (1998). Decentralisation and land-use planning in France: a 15 year review. *Policy & Politics*, 26(1), 89-105.
- Bouckaert, G., Verhoest, K., Wayenberg, E., & Snijkers, K. . (2003). *De kerntaken van de verschillende overheden*. Brussel: Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur Retrieved from <http://hdl.handle.net/1854/LU-1148142>
- Buettner, T., Behnisch, A., & Stegarescu, D. (2002). Public sector centralization and productivity growth: Reviewing the German experience.
- Bukowska, G., & Siwińska-Gorzela, J. (2019). Can higher tax autonomy enhance local fiscal discipline? Evidence from tax decentralization in Poland. *Publius: The Journal of Federalism*, 49(2), 299-324.

- Camões, P. J. (2020). Types of decentralisation and governance: Evidence from across the world. *Journal of Public Affairs*. doi:<https://doi.org/10.1002/pa.2435>
- Canaleta, C. G., Pascual Arzoz, P., & Rapun Garate, M. (2004). Regional economic disparities and decentralisation. *Urban studies*, 41(1), 71-94.
- Clement, J., D'Hondt, H., Van Crombrugge, J., & Vanderveeren, C. (1993). *Het Sint-Michielsakkoord en zijn achtergronden*. Antwerpen: Maklu.
- Costa-Font, J. (2010). Does devolution lead to regional inequalities in welfare activity? *Environment and Planning C: Government and Policy*, 28(3), 435-449.
- Darby, J., Muscatelli, V. A., & Roy, G. (2005). Fiscal consolidation and decentralisation: a tale of two tiers. *Fiscal studies*, 26(2), 169-195.
- Davoodi, H., & Zou, H.-f. (1998). Fiscal decentralization and economic growth: A cross-country study. *Journal of Urban Economics*, 43(2), 244-257.
- de Mello, L. R. (2000). Fiscal Decentralization and Intergovernmental Fiscal Relations: A Cross-Country Analysis. *World Development*, 28(2), 365-380. Retrieved from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X99001230>
- De Mello, L. R., & Barenstein, M. (2001). *Fiscal decentralization and governance: a cross-country analysis*: International monetary fund.
- De Roover, J. (2021). *The Players and the Playing Field: How local governments practise autonomy* (Doctor). University of Antwerp, Antwerp.
- De Roover, J., & Van Dooren, W. (2020). *De impact van financieringsstromen op de lokale beleidsregie*. Retrieved from
- De Roover, J., & Van Dooren, W. (2021). *De impact van de verfondsing van sectorale financiering op de lokale beleidsdynamiek*. Retrieved from
- De Rynck, F., & Wayenberg, E. (2010). Belgium. In M. J. Goldsmith & E. C. Page (Eds.), *Changing government relations in Europe: from localism to intergovernmentalism* (Vol. 67, pp. 14-29): Routledge.
- Denney, A. S., & Tewksbury, R. (2013). How to write a literature review. *Journal of criminal justice education*, 24(2), 218-234.
- Devas, N., & Delay, S. (2006). Local democracy and the challenges of decentralising the state: An international perspective. *Local Government Studies*, 32(5), 677-695.
- Eller, M. (2004). *The determinants of fiscal decentralization and its determinants on economic growth: empirical evidence from a panel of OECD countries*.
- Faguet, J.-P. (2014). Decentralization and Governance. *World Development*, 53, 2-13. doi:<https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2013.01.002>
- Fan, C. S., Lin, C., & Treisman, D. (2009). Political decentralization and corruption: Evidence from around the world. *Journal of Public Economics*, 93(1-2), 14-34.
- Ferry, L., Eckersley, P., & Van Dooren, W. (2015). Local taxation and spending as a share of GDP in large Western European countries. *Environment and Planning A*, 1779-1780.
- Fisman, R., & Gatti, R. (2002a). Decentralization and corruption: evidence across countries. *Journal of Public Economics*, 83(3), 325-345.
- Fisman, R., & Gatti, R. (2002b). Decentralization and corruption: Evidence from US federal transfer programs. *Public Choice*, 113(1), 25-35.
- Foremny, D. (2014). Sub-national deficits in European countries: The impact of fiscal rules and tax autonomy. *European Journal of Political Economy*, 34, 86-110.

- Freille, S., Haque, M. E., & Kneller, R. (2007). Federalism, decentralisation and corruption. *Available at SSRN 951110*.
- Gash, T., Randall, J., & Sims, S. (2014). Achieving political decentralisation. *Institute for Government*.
- Gavriluta, A. F. (2020). Fiscal decentralization and inequality: an analysis on Romanian regions. *335257321*.
- Gavriluta, A. F., & Oprea, F. (2017). Fiscal Decentralization Determinants and Local Economic Development in EU Countries. *European Union at Crossroads Building Resilience in Times of Change*, 180.
- Gekière, J. (2001). *De regionalisering van de gemeentewet*. In *Proeve van Vlaams gemeentedecreet*. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.
- Gemmell, N., Kneller, R., & Sanz, I. (2013). Fiscal decentralization and economic growth: spending versus revenue decentralization. *Economic Inquiry*, *51*(4), 1915-1931.
- Gerring, J., & Thacker, S. C. (2004). Political institutions and corruption: The role of unitarism and parliamentarism. *British journal of political science*, 295-330.
- Gil-Serrate, R., & López-Laborda, J. (2006). Revenue decentralisation and economic growth in the Spanish Autonomous Communities.
- Grossman, P. J. (1989). Fiscal decentralization and government size: An extension. *Public Choice*, *62*(1), 63-69.
- Hernández-Salmerón, E. M., & Usabiaga, C. (2017). Regional growth and convergence in Spain: Is the decentralisation model important? *Acta Oeconomica*, *67*(3), 389-412.
- Hills, R. M. J. (1997). The Political Economy of Cooperative Federalism: Why State Autonomy Makes Sense and Dual Sovereignty Doesn't. *Michigan Law Review*(4), 813-944. Retrieved from <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/mlr96&i=833>
- Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur. (2005). Advies 2-2005. Voorontwerp van Gemeentedecreet.
- Hooghe, L., Marks, G., Schakel, A. H., Osterkat, S. C., Niedzwiecki, S., & Shair-Rosenfield, S. (2016). *Measuring regional authority: A postfunctionalist theory of governance, Volume I*: Oxford University Press.
- Horváthová, L., Horváth, J., Gazda, V., & Kubák, M. (2012). Fiscal decentralization and public debt in the European Union. *Lex Localis*, *10*(3), 265.
- Houlberg, K., & Ejersbo, N. (2020). Municipalities and regions. Approaching the limit of decentralization. In P. M. Christiansen, J. Elklit, & P. Nedergaard (Eds.), *The Oxford Handbook of Danish Politics* Oxford: The Oxford Handbook of Danish Politics. Oxford: Oxford University Press.
- Huther, J., & Shah, A. (1998). *Applying a simple measure of good governance to the debate on fiscal decentralization* (Vol. 1894): World Bank Publications.
- limi, A. (2005). Decentralization and economic growth revisited: an empirical note. *Journal of Urban Economics*, *57*(3), 449-461.
- Ivanyna, M., & Shah, A. (2014). How close is your government to its people? Worldwide indicators on localization and decentralization. *Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal*, *8*(2014-3), 1-61.
- Jin, J., & Zou, H.-f. (2002). How does fiscal decentralization affect aggregate, national, and subnational government size? *Journal of Urban Economics*, *52*(2), 270-293.
- Keunen, S. (2016). Lokale autonomie als (essentieel) kenmerk voor de democratische legitimiteit van lokale besturen. *Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiek Recht*, 248-260.

- Kleider, H. (2018). Redistributive policies in decentralised systems: The effect of decentralisation on subnational social spending. *European Journal of Political Research*, 57(2), 355-377.
- Kuhlmann, S., Grohs, S., & Bogumil, J. (2014). Reforming Public Administration in Multilevel Systems. In *Public Administration and the Modern State* (pp. 205-222): Springer.
- Kuhlmann, S., & Wayenberg, E. (2016). Institutional impact assessment in multi-level systems: conceptualizing decentralization effects from a comparative perspective. *International Review of Administrative Sciences*, 82(2), 233-254.
- Kyriacou, A. P., Muinelo-Gallo, L., & Roca-Sagalés, O. (2017). Regional inequalities, fiscal decentralization and government quality. *Regional studies*, 51(6), 945-957.
- Kyriacou, A. P., Muinelo-Gallo, L., & Roca-Sagalés, O. (2015). Fiscal decentralization and regional disparities: The importance of good governance. *Papers in Regional Science*, 94(1), 89-107.
- Kyriacou, A. P., & Roca-Sagalés, O. (2011a). Fiscal and political decentralization and government quality. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 29(2), 204-223.
- Kyriacou, A. P., & Roca-Sagalés, O. (2011b). Fiscal decentralization and government quality in the OECD. *Economics Letters*, 111(3), 191-193. doi:<https://doi.org/10.1016/j.econlet.2011.02.019>
- Ladner, A., Keuffer, N., & Baldersheim, H. (2015). *Self-rule Index for Local Authorities*. Retrieved from Larson, A. M., & Ribot, J. C. (2004). Democratic decentralisation through a natural resource lens: an introduction. *The European Journal of Development Research*, 16(1), 1-25.
- Lederman, D., Loayza, N. V., & Soares, R. R. (2005). Accountability and corruption: Political institutions matter. *Economics & politics*, 17(1), 1-35.
- Lessmann, C. (2009). Fiscal decentralization and regional disparity: evidence from cross-section and panel data. *Environment and Planning A*, 41(10), 2455-2473.
- Lessmann, C. (2012). Regional inequality and decentralization: an empirical analysis. *Environment and Planning A*, 44(6), 1363-1388.
- Lessmann, C., & Markwardt, G. (2010). One size fits all? Decentralization, corruption, and the monitoring of bureaucrats. *World Development*, 38(4), 631-646.
- Liberati, P., & Sacchi, A. (2013). Tax decentralization and local government size. *Public Choice*, 157(1-2), 183-205.
- Ligthart, J. E., & van Oudheusden, P. (2015). In government we trust: The role of fiscal decentralization. *European Journal of Political Economy*, 37, 116-128.
- Maes, R. (1985). *De territoriale decentralisatie*. Brussel: Inbel.
- Makreshanska-Mladenovska, S., & Petrevski, G. (2019a). Decentralisation and income inequality in Central and Eastern European countries. *Post-Communist Economies*, 31(1), 123-136.
- Makreshanska-Mladenovska, S., & Petrevski, G. (2019b). Fiscal Decentralisation and Government Size: Evidence from a Panel of European Countries. *Hacienda Publica Espanola*(229), 33-58.
- Malicka, L. (2017). Impact of fiscal decentralization on local indebtedness in the EU countries. *Current Trends in Public Sector Research*, 163-169.
- Mao, Y. (2018). Decentralization, national context and environmental policy performance: a fuzzy set qualitative comparative analysis. *Environmental Science and Pollution Research*, 25(28), 28471-28488.
- Marlow, M. L. (1988). Fiscal decentralization and government size. *Public Choice*, 56(3), 259-269.
- Martinez-Vazquez, J., & McNab, R. M. (2006). Fiscal decentralization, macrostability, and growth.
- Mast, A., Dujardin, J., Van Damme, M., & Vandelanotte, J. (2012). *Overzicht van het Belgisch administratief recht*. Mechelen: Kluwer.

- Muringani, J., Dahl Fitjar, R., & Rodríguez-Pose, A. (2019). Decentralisation, quality of government and economic growth in the regions of the EU. *Revista de economía mundial*, 51, 25-50.
- Neyapti, B. (2006). Revenue decentralization and income distribution. *Economics Letters*, 92(3), 409-416.
- Neyapti, B. (2010). Fiscal decentralization and deficits: International evidence. *European Journal of Political Economy*, 26(2), 155-166.
- O'dwyer, C., & Ziblatt, D. (2006). Does decentralisation make government more efficient and effective? *Commonwealth & Comparative Politics*, 44(3), 326-343.
- Oates, W. E. (1972). *Fiscal Federalism*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Oates, W. E. (1999). An Essay on Fiscal Federalism. *Journal of Economic Literature*, 37(3), 1120-1149. doi:doi: 10.1257/jel.37.3.1120
- Peeters, N. (2011). *Beleidsruimte in personeelsaangelegenheden bij Beleidsruimte in personeelsaangelegenheden bij Vlaamse gemeenten: Hoe vullen de gemeenten hun lokale beleidsruimte in? Maatwerk versus uniformiteit*. (Doctor). University of Antwerp, Antwerp. Retrieved from http://steunpuntbov.be/rapport/PeetersNele_2012_PHD_BeleidsruimtePersoneelsaangelegenhedenVlaamseGemeenten.pdf
- Pires, R. R. (2011). Beyond the fear of discretion: Flexibility, performance, and accountability in the management of regulatory bureaucracies. *Regulation & Governance*, 5(1), 43-69.
- Prud'Homme, R. (1995). The dangers of decentralization. *The world bank research observer*, 10(2), 201-220.
- Radaelli, C. M., & Meuwese, A. C. (2009). Better regulation in Europe: between public management and regulatory reform. *Public Administration*, 87(3), 639-654.
- Rodden, J. (2003). Reviving Leviathan: fiscal federalism and the growth of government. *International Organization*, 57(4), 695-729.
- Rodden, J., & Wibbels, E. (2002). Beyond the fiction of federalism: Macroeconomic management in multitiered systems. *World Politics*, 494-531.
- Rodríguez-Pose, A., & Ezcurra, R. (2010). Does decentralization matter for regional disparities? A cross-country analysis. *Journal of Economic Geography*, 10(5), 619-644.
- Rodríguez-Pose, A., & Ezcurra, R. (2011). Is fiscal decentralization harmful for economic growth? Evidence from the OECD countries. *Journal of Economic Geography*, 11(4), 619-643.
- Rodríguez-Pose, A., & Krøijer, A. (2009). Fiscal decentralization and economic growth in Central and Eastern Europe. *Growth and change*, 40(3), 387-417.
- Rondinelli, D. A. (1981). Government decentralization in comparative perspective: theory and practice in developing countries. *International Review of Administrative Sciences*, 47(2), 133-145.
- Sacchi, A., & Salotti, S. (2014). The effects of fiscal decentralization on household income inequality: some empirical evidence. *Spatial Economic Analysis*, 9(2), 202-222.
- Sacreas, Y. (2002). De gewestelijke bevoegdheden inzake de ondergeschikte besturen: Een algemeen overzicht. In *De vijfde staatshervorming van 2001* (pp. 66-82). Brugge: die Keure.
- Saltman, R. B., & Bankauskaite, V. (2006). Conceptualizing decentralization in European health systems: a functional perspective. *Health Econ. Pol'y & L.*, 1, 127.
- Schneider, A. (2003a). Decentralization: Conceptualization and measurement. *Studies in comparative international development*, 38(3), 32-56.

- Schneider, A. (2003b). Who gets what from whom?: the impact of decentralisation on tax capacity and pro-poor policy.
- SERV. (2020). *Advies Binnenlands Bestuur in Vlaanderen: Kiezen voor meer Gelaagde Lokale Bestuurskracht*. Retrieved from
- Slavinskaitė, N. (2017). Fiscal decentralization and economic growth in selected European countries. *Journal of Business Economics and Management*, 18(4), 745-757.
- Stossberg, S., Bartolini, D., & Blöchliger, H. (2016). Fiscal decentralisation and income inequality: Empirical evidence from OECD countries.
- Szarowská, I. (2015). Impact of fiscal decentralisation on economic development in the European Union. *Acta academica karviniensia*, (2).
- Tang, M., & Huhe, N. (2016). Does decentralisation bring the people back to the government? An empirical analysis of the effect of decentralisation on political trust. *Policy & Politics*, 44(3), 403-426.
- Ter-Minassian, T. (1997). Intergovernmental fiscal relations in a macroeconomic perspective: an overview. *Fiscal federalism in theory and practice*, 3-24.
- Ter-Minassian, T. (2006). Fiscal Rules for Subnational Governments: Can They Promote Fiscal Discipline? *OECD Journal on Budgeting*, 6(3).
- Thießen, U. (2000). *Fiscal federalism in Western European and selected other countries: centralization or decentralization? What is better for economic growth?* Retrieved from
- Thießen, U. (2003). Fiscal decentralisation and economic growth in high-income OECD Countries. *Fiscal studies*, 24(3), 237-274.
- Thornton, J. (2007). Fiscal decentralization and economic growth reconsidered. *Journal of Urban Economics*, 61(1), 64-70.
- Tiebout, C. M. (1956). A pure theory of local expenditures. *Journal of political economy*, 64(5), 416-424.
- Tops, P. (2007). Verlangen naar stevig bestuur: stedelijk activisme in Vlaanderen en Nederland. *Bestuurskunde*, 1, 24-31.
- Treisman, D. (1999). Political decentralization and economic reform: a game-theoretic analysis. *American journal of political science*, 488-517.
- Treisman, D. (2000). Decentralization and inflation: Commitment, collective action, or continuity. *American political science review*, 837-857.
- Treisman, D. (2002). *Decentralization and the Quality of Government*. Working paper. University of California Los Angeles.
- Treisman, D. (2007). *The architecture of government: Rethinking political decentralization*: Cambridge University Press.
- Tsebelis, G. (1995). Decision making in political systems: Veto players in presidentialism, parliamentarism, multicameralism and multipartyism. *British journal of political science*, 289-325.
- van de Schoot, R., de Bruin, J., Schram, R., Zahedi, P., de Boer, J., Weijdemá, F., . . . Ferdinands, G. (2020). ASReview: Open source software for efficient and transparent active learning for systematic reviews. *arXiv preprint arXiv:2006.12166*.
- Van Dooren, W., Voets, J., & Winters, S. (2015). Autonomy and Reregulation: explaining dynamics in the Flemish housing sector. *Public Administration*, 93(4), 1068-1083. doi:10.1111/padm.12181
- Van Gerven, G. Hervorming van de instellingen en gemeentelijke bevoegdheden.

- Van Rompuy, P. (2016). Sub-national tax autonomy and deficits: Empirical results for 27 OECD countries. *Regional studies*, 50(7), 1248-1259.
- Vanhee, D. (2012). *De levensloop van een staatshervorming. Een analyse van de bevoegdheidsoverdrachten van 2001*. Brugge: Vanden Broele.
- Wang, F. (2018). The influences of fiscal decentralization on economic performance: Empirical evidence from OECD countries. *Prague Economic Papers*, 27(5), 606-618.
- Wayenberg, E. (2006). De Vlaamse overheid en de 308 Vlaamse gemeenten: partners in goede en kwade dagen? In *Het Vlaamse Gemeentedecreet: Tussen continuïteit en vernieuwing*. Brugge: Vanden Broele.
- Wayenberg, E., & De Rynck, F. (2017). De lokale besturen. In *Handboek bestuurskunde: organisatie en werking van het openbaar bestuur* (pp. 249-294): Vanden Broele.
- Wayenberg, E., De Rynck, F., Steyvers, K., & Pilet, J.-B. (2012). Belgium: A Tale of Regional Divergence? In J. Loughlin, F. Hendriks, & A. Lidström (Eds.), *The Oxford handbook of local and regional democracy in Europe*: OUP Oxford.
- Winters, S., Vermeir, D., Van Dooren, W., & Hubeau, B. (2017). *Vereenvoudiging van het sociaal huurstelsel. Van het regelen van details naar regelen volgens principes*. Leuven: Steunpunt Wonen
- Yilmaz, S. (1999). *The impact of fiscal decentralization on macroeconomic performance*. Paper presented at the Proceedings. Annual Conference on Taxation and Minutes of the Annual Meeting of the National Tax Association.

BIJLAGEN

Volgende tabellen geven per wetenschappelijk artikel weer op welke manier decentralisatie is onderzocht, wat men juist heeft geanalyseerd en wat de voornaamste conclusies zijn. De rode kleur toont dat de conclusies van het artikel niet in overeenstemming zijn met de theoretische verwachtingen. De groene kleur toont dat de conclusies van het artikel de theoretische verwachtingen bevestigen. De gele kleur toont dat de conclusies van het artikel de theoretische verwachting niet helemaal bevestigt, maar ook niet volledig weerlegt.

BIJLAGE 1 – FISCALE DECENTRALISATIE

Efficiëntie / economische groei

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
Baskaran, T., & Feld, L. P. (2013). Fiscal decentralization and economic growth in OECD countries: is there a relationship?. Public finance review, 41(4), 421-445.	Verband decentralisatie en economische groei. OLS en Fixed effects, 23 OECD landen (1975-2008)	Hun resultaten tonen dat decentralisatie een negatieve impact heeft op economische groei. Decentralisatie stimuleert dus niet noodzakelijk economische groei, integendeel, het kan een rem zijn.
Baskaran, T., Feld, L. P., & Schnellenbach, J. (2016). Fiscal federalism, decentralization, and economic growth: a meta-analysis. Economic Inquiry, 54(3), 1445-1463	Meta-analyse van empirisch werk dat de link tussen fiscale decentralisatie en economische groei onderzoekt. 31 empirische artikelen.	Heel wat artikelen in de meta-analyse tonen dat decentralisatie economische groei kan stimuleren omdat het innovatie en verandering toelaat. Andere wetenschappelijke artikelen die in de meta-analyse vervat zijn concluderen echter het tegenovergestelde. Op basis van de meta-analyse is het dan ook onmogelijk om te stellen dat decentralisatie al dan niet voor economische groei zorgt.
Bodman, P. (2011). Fiscal decentralization and economic growth in the OECD. Applied Economics, 43(23), 3021-3035.	Impact fiscale decentralisatie op economische groei. 18 OECD landen panel regressie (1981-1998) en cross-sectioneel (1996).	Geen significant effect van uitgaven- of inkomende decentralisatie op economische groei.

<p>Buettner, T., Behnisch, A., & Stegarescu, D. (2002). Public sector centralization and productivity growth: Reviewing the German experience.</p>	<p>Impact fiscale decentralisatie op economische groei in Duitsland (1950-1990).</p>	<p>Groter federaal aandeel in totale uitgaven heeft een positief effect op de Duitse productiviteits-groei (obv analyse vanaf eind 19de eeuw). Echter, een analyse van data van na WO2 stelt dit in vraag. De resultaten van na WO2 tonen dat een kleiner federaal aandeel groei heeft gestimuleerd.</p>
<p>Davoodi, H., & Zou, H. F. (1998). Fiscal decentralization and economic growth: A cross-country study. Journal of Urban economics, 43(2), 244-257.</p>	<p>Relatie tussen fiscale decentralisatie en economische groei.</p> <p>46 ontwikkelings- en ontwikkelde landen (1970-1989, 5 and 10 year averages).</p>	<p>Negatief, maar niet significant verband in ontwikkelingslanden en geen duidelijke relatie voor ontwikkelde landen.</p>
<p>Eller, M. (2004). The determinants of fiscal decentralization and its determinants on economic growth: empirical evidence from a panel of OECD countries (Doctoral dissertation).</p>	<p>Relatie tussen fiscale decentralisatie en economische groei.</p> <p>22 OECD landen (1972-1996 jaarlijkse en 4-jaarlijkse gemiddelen) Fixed effects</p>	<p>Decentralisatie is positief gecorreleerd met economische groei.</p>
<p>GAVRILUȚĂ, A. F., & OPREA, F. (2017). Fiscal Decentralization Determinants and Local Economic Development in EU Countries. European Union at Crossroads Building Resilience in Times of Change, 180.</p>	<p>Impact fiscale decentralisatie op lokale (regionale) groei.</p> <p>28 EU landen 2000-2014 Lineaire regressie met lagged-variabelen. Afhankelijke: groei in BPP per capita</p>	<p>Negatieve relatie tussen fiscale decentralisatie (gemeten als aandeel lokale uitgaven op totale uitgaven) en economische groei.</p>
<p>Gemmell, N., Kneller, R., & Sanz, I. (2013). Fiscal decentralization and economic growth: spending versus revenue decentralization. Economic Inquiry, 51(4), 1915-1931.</p>	<p>Fiscale decentralisatie en economische groei. Uitgaven vs. inkomen decentralisatie.</p> <p>23 OECD landen 1974-2003</p>	<p>Inkomen decentralisatie boost de eco. groei, uitgaven decentralisatie remt eco. groei.</p> <p>Landen in de OECD zijn meer gedecentraliseerd op vlak van uitgaven dan op vlak van inkomen. Echter, om echt een meerwaarde te hebben van decentralisatie is het belangrijk om een match te hebben tussen uitgaven en inkomsten</p>

		decentralisatie (consistent met idee van Oates 1972). Het suggereert dus dat het verminderen van de uitgaven decentralisatie en verhogen van inkomen decentralisatie groei zou kunnen stimuleren.
Gil-Serrate, R., & López-Laborda, J. (2006). Revenue decentralisation and economic growth in the Spanish Autonomous Communities.	Impact inkomen decentralisatie op economische groei. Panel data 1984-1995 Spanje	Inkomen decentralisatie heeft een pos. impact op groei.
limi, A. (2005). Decentralization and economic growth revisited: an empirical note. Journal of Urban economics, 57(3), 449-461.	1997-2001 cross-sectioneel 51 ontwikkelings- en ontwikkelde landen OLS, instument variables techniques	Significante en positieve relatie tussen uitgaven decentralisatie en per capita BBP groei.
Ligthart, J. E., & Van Oudheusden, P. (2017). The fiscal decentralisation and economic growth nexus revisited. Fiscal Studies, 38(1), 141-171.	Relatie fiscale decentralisatie en eco. groei	Positieve relatie tussen fiscale decentralisatie en eco. groei.
Martinez-Vazquez, J., & McNab, R. M. (2006). Fiscal decentralization, macrostability, and growth.	Relatie tussen fiscal decentralisatie en eco. groei. 66 ontwikkelings- en ontwikkelde landen 1972-2003	Positief en direct effect van fiscale decentralisatie op eco. groei in ontwikkelingslanden. Negatief en direct effect van decentralisatie op eco. groei in ontwikkelde landen.
O'dwyer, C., & Ziblatt, D. (2006). Does decentralisation make government more efficient and effective?. Commonwealth & Comparative Politics, 44(3), 326-343.		Ze vinden geen bewijs dat fiscale decentralisatie een impact heeft op efficiëntie.

<p>Rodríguez-Pose, A., & Ezcurra, R. (2011). Is fiscal decentralization harmful for economic growth? Evidence from the OECD countries. <i>Journal of Economic Geography</i>, 11(4), 619-643.</p> <p>Zelfde resultaten als onderstaande paper die focust op centraal en west Europa</p> <p>Rodríguez-Pose, A., & Krøijer, A. (2009). Fiscal decentralization and economic growth in Central and Eastern Europe. <i>Growth and change</i>, 40(3), 387-417.</p>	<p>21 OECD landen OLS 1990-2005</p>	<p>Negatieve impact van fiscale decentralisatie op eco. groei.</p>
<p>Slavinskaitė, N. (2017). Fiscal decentralization and economic growth in selected European countries. <i>Journal of Business Economics and Management</i>, 18(4), 745-757.</p>	<p>Impact fiscale decentralisatie op eco. Groei in Europese unitaire landen.</p>	<p>2005-2014 Europese, unitary landen.</p> <p>Ze vonden geen relatie tussen fiscale decentralisatie en eco. Groei in economisch ontwikkelde landen, wel in ontwikkelingslanden.</p>
<p>Szarowská, I. (2015). Impact of fiscal decentralisation on economic development in the European Union. <i>Acta academica karviniensia</i>,(2).</p>	<p>1995-2012 21 Europese landen</p>	<p>Positieve impact van uitgavendecentralisatie op economische ontwikkeling. Negatieve impact van inkomendecentralisatie en een negatieve, maar niet significante impact van belastings-decentralisatie op economische ontwikkeling.</p>
<p>Thießen, U. (2000). Fiscal federalism in Western European and selected other countries: centralization or decentralization? What is better for economic</p>	<p>1975-1995 17 West Europese landen en 9 extra landen met een relatief grote omvang en verschillende inkomenslevels.</p>	<p>Voor de hoge inkomenslanden toont de analyse een paraboool-vormig verband tussen economische groei en fiscale decentralisatie. Voor landen met middeninkomens is de associatie tussen fiscale decentralisatie en economische groei sterker.</p>

growth? (No. 224). DIW Discussion Papers.		
Thießen, U. (2003). Fiscal decentralisation and economic growth in high-income OECD Countries. <i>Fiscal studies</i> , 24(3), 237-274.	1981-1995 22 hoge inkomen OECD landen en 4 vrij geadvanceerde midden-inkomens landen.	Positieve relatie tussen fiscale decentralisatie en economische groei, wanneer decentralisatie stijgt van een laag level. Hij vond echter ook dat wanneer decentralisatie toeneemt, het uiteindelijk negatief verbonden is met economische groei (parabool-vormig verband).
Thornton, J. (2007). Fiscal decentralization and economic growth reconsidered. <i>Journal of urban economics</i> , 61(1), 64-70.	19 OECD landen	The empirical results presented here suggest that when the measure of revenue decentralization is limited to the revenues over which sub-national governments have full autonomy, its impact on economic growth in OECD economies has not been statistically significant.
Wang, F. (2018). The influences of fiscal decentralization on economic performance: Empirical evidence from OECD countries. <i>Prague Economic Papers</i> , 27(5), 606-618.	OECD landen 1990-2015	Inkomendecentralisatie heeft geen impact op economische prestaties.
Yilmaz, S. (1999). The impact of fiscal decentralization on macroeconomic performance. In <i>Proceedings. Annual Conference on Taxation and Minutes of the Annual Meeting of the National Tax Association</i> (Vol. 92, pp. 251-260). National Tax Association.	1971-1990	Verskil tussen unitaire en federale staten. Fiscale decentralisatie heeft een positieve en significante impact op economische groei in unitaire staten. Dit effect is minder in federale staten. Over het algemeen suggereren de resultaten dat fiscale decentralisatie economische groei stimuleert.
Malicka, L. (2017). Impact of fiscal decentralization on local indebtedness in the EU countries. <i>Current Trends in Public Sector Research</i> , 163-169.		Resultaten geven geen steun voor gewenste negatieve effect van fiscale decentralisatie op lokale schulden.

<p>Boetti, L., Piacenza, M., & Turati, G. (2012). Decentralization and local governments' performance: How does fiscal autonomy affect spending efficiency?. FinanzArchiv/Public Finance Analysis, 269-302.</p>		<p>De resultaten tonen dat meer fiscaal autonome lokale besturen minder niet-efficiënte gedragingen stellen.</p>
---	--	--

Kleinere overheden

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
<p>Baskaran, T. (2011). Fiscal decentralization, ideology, and the size of the public sector. <i>European Journal of Political Economy</i>, 27(3), 485-506.</p>	<p>Verband tussen fiscale decentralisatie, ideologie en omvang overheden.</p> <p>18 OECD landen panel analyse</p>	<p>Op basis van een panel analyse van 18 OECD landen vond hij dat decentralisatie naar een grotere overheid leidt wanneer een linkse partij aan zet is en naar een kleinere overheid wanneer een rechtste partij aan zet is. Hij stelt vast dat decentralisatie voor grotere overheden zorgt, en dat het effect groter is onder linkse partijen ivm rechtste partijen.</p>
<p>Grossman, P. J. (1989). Fiscal decentralization and government size: An extension. <i>Public Choice</i>, 62(1), 63-69.</p>	<p>Relatie tussen fiscale decentralisatie en omvang overheden.</p> <p>First differences</p>	<p>Sterke en positieve correlatie tussen een groter aandeel subnationale overheidsuitgaven en de afname van omvang van publieke sector. Ondersteunt dus de Leviathan thesise dat omvang van overheid zal afnemen door decentralisatie.</p>
<p>Jin, J., & Zou, H. F. (2002). How does fiscal decentralization affect aggregate, national, and subnational government size?. <i>Journal of Urban Economics</i>, 52(2), 270-293.</p>	<p>Impact fiscale decentralisatie op omvang overheid</p>	<p>Uitgavendecentralisatie zorgt voor kleine nationale overheden, grotere subnationale overheden, en samen zorgen ze voor een grotere overheid in het algemeen</p> <p>Inkomendecentralisatie zorgt voor grotere subnationale overheden, maar in mindere mate dan dat het de nationale overheden verkleint. Samen zorgt dit dus voor een kleiner overheidsbestel.</p>
<p>Liberati, P., & Sacchi, A. (2013). Tax decentralization and local government size. <i>Public</i></p>	<p>Impact decentralisatie om belastingen te heffen op omvang overheid.</p> <p>19 OECD landen</p>	<p>Autonomie om belastingen te heffen lijkt een rem op de groei van een overheid, maar is niet voldoende. Een taks-separation scheme is needed (zodat duidelijk is welke overheid welke belasting</p>

Choice, 157(1-2), 183-205.	1980-2004 Feasible general least-squares.	heft, en dat lokaal bestuur volledige autonomie heeft over de belasting)
Makreshanska-Mladenovska, S., & Petrevski, G. (2019). Fiscal Decentralisation and Government Size: Evidence from a Panel of European Countries. Hacienda Publica Espanola, (229), 33-58.	Relatie fiscale decentralisatie en omvang van de overheid. 28 EU landen GMM 1990-2016	Uitgavendecentralisatie is geassocieerd met kleinere overheden. Inkomstendecentralisatie heeft ook een negatieve impact op overheidsomvang, maar enkel in de centraal en oost europese landen.
Rodden, J. (2003). Reviving Leviathan: fiscal federalism and the growth of government. International Organization, 57(4), 695-729	19 OED landen en een bredere collectie van 44 landen.	Decentralisatie, wanneer het voornamelijk gefinancierd wordt door autonome lokale belastingen, is geassocieerd met een kleinere publieke sector. Wanneer het gefinancierd wordt via centraal gerugeleerde belastingen, of subsidies, dan is fiscale decentralisatie geassocieerd met grotere overheden in de OECD landen.

Effectiviteit

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
Camões, P. J. (2020). "Types of decentralisation and governance: Evidence from across the world." Journal of Public Affairs.	Verband tussen fiscale decentralisatie en kwaliteit van overheid. Kwaliteit is gemeten aan de hand van (1) controle voor corruptie, (2) gelijke (onpartijdige) behandeling burgers en (3) effectiviteit van de overheid. Cross-sectioneel van meer dan 100 landen.	Decentralisatie heeft een positief effect op de kwaliteit van overheid. Het is echter wel een u-vorm: de relatie tussen kwaliteit en decentralisatie is positief tot op een bepaald moment, vanaf waar het een negatief effect wordt.
Kyriacou, A. P., & Roca-Sagalés, O. (2011). Fiscal and political decentralization and government quality. Environment and Planning C: Government	Relatie tussen fiscale en politieke decentralisatie en kwaliteit van overheid	Vindt dat fiscale decentralisatie kwaliteit van beleid (gemeten als – controle voor corruptie, - rule of law , -regulatory quality, - government effectiveness) doet toenemen, maar niet als het vergezeld is van politieke decentralisatie.

<p>and Policy, 29(2), 204-223.</p> <p>En</p> <p>Kyriacou, A. P., & Roca-Sagalés, O. (2011). Fiscal decentralization and government quality in the OECD. <i>Economics Letters</i>, 111(3), 191-193.</p> <p>De resultaten uit beide publicaties komen overeen.</p>		<p>Wanneer fiscale decentralisatie vergezeld is door politieke decentralisatie. Het gaat dat over politieke decentralisatie in de vorm van subnationale verkiezingen, bicameralisme en in het bijzonder federalisme. Een mogelijke verklaring die ze geven is dat lokale besturen sneller 'gecaptureerd' worden door lokale belangen. Een tweede mogelijkheid is dat in bicamerale stelsel de upper house de lower house's financiële legislatie blokkeert, wat de voordelen die normaal uit fiscale decentralisatie voorkomen blokkeert. Ten slotte, federalisme of autonomie kan het moeilijker maken om verantwoordelijkheid tussen centrale en subcentrale overheden toe te kennen in fiscaal gedecentraliseerde settings. Politieke en fiscale decentralisatie combineren kan dus negatief zijn voor de kwaliteit van het beleid.</p>
<p>Treisman, D. (2002). <i>Decentralization and the Quality of Government</i>. Working paper. University of California Los Angeles.</p>	<p>Tot 166 landen.</p>	<p>Fiscale decentralisatie is geassocieerd met meer effectief beleid op vlak van paved road per inwoner, maar tevens met minder effectief beleid op vlak van sanitaire voorzieningen en analfabetisme onder jongeren.</p>

Minder corruptie

Bron	Wat onderzocht?	Conclusie
<p>Arikan, G. G. (2004). Fiscal decentralization: A remedy for corruption?. <i>International Tax and Public Finance</i>, 11(2), 175-195.</p>	<p>Relatie tussen fiscale decentralisatie en corruptie.</p> <p>40 landen</p> <p>OLS en two-stage least squares regression</p>	<p>Op basis van een sample van 40 landen (OLS en two-stage least squares regression) vinden ze dat in gedecentraliseerde landen minder hoge levels van corruptie zijn. De correlaties zijn echter niet-significant.</p>
<p>Camões, P. J. (2020). "Types of decentralisation and governance: Evidence from across the world." <i>Journal of Public Affairs</i>.</p>	<p>Verband tussen fiscale decentralisatie en kwaliteit van overheid.</p> <p>Kwaliteit is gemeten aan de hand van (1) controle voor corruptie,</p>	<p>Decentralisatie heeft een positief effect op de kwaliteit van overheid. Het is echter wel een u-vorm: de relatie tussen kwaliteit en decentralisatie is positief tot op een bepaald moment, vanaf waar het een negatief effect wordt.</p>

	<p>(2) gelijke (onpartijdige) behandeling burgers en</p> <p>(3) effectiviteit van de overheid.</p> <p>Cross-sectioneel van meer dan 100 landen.</p>	
<p>De Mello, L. R., & Barenstein, M. (2001). Fiscal decentralization and governance: a cross-country analysis. International monetary fund.</p>	<p>Relatie tussen fiscale decentralisatie en goed bestuur.</p> <p>78 landen</p> <p>OLS</p>	<p>Groter subnationaal aandeel in totale uitgaven is geassocieerd met minder gepercipieerde corruptie.</p> <p>Deze paper toont dat de relatie tussen fiscale decentralisatie en kwaliteit van bestuur afhangt van hoe subnationale uitgaven gefinancierd worden. Des te hoger het aandeel in subnationale inkomsten dat niet verkregen is via belastingen, of dat verkregen is via subsidies en transfers van de centrale overheid, des te sterker de associatie tussen decentralisatie en goed bestuur.</p>
<p>Fisman, R., & Gatti, R. (2002). Decentralization and corruption: evidence across countries. Journal of public economics, 83(3), 325-345.</p>	<p>Relatie tussen fiscale decentralisatie en corruptie.</p> <p>OLS</p> <p>Uitgaven decentralisatie (uitgaven subnationale overheden tov totale uitgaven).</p> <p>1990-1995</p> <p>Ontwikkelings- en ontwikkelde landen.</p>	<p>Fiscale decentralisatie is geassocieerd met minder gepercipieerde corruptie.</p>
<p>Huther, J., & Shah, A. (1998). Applying a simple measure of good governance to the debate on fiscal decentralization (Vol. 1894). World Bank Publications.</p>	<p>Relatie tussen fiscale discipline en kwaliteit van beleid.</p>	<p>Negatieve correlatie tussen uitgavendecentralisatie en corruptie.</p>
<p>Kyriacou, A. P., & Roca-Sagalés, O. (2011). Fiscal and political decentralization and government quality.</p>	<p>Relatie tussen fiscale en politieke decentralisatie en kwaliteit van overheid</p>	<p>Vindt dat fiscale decentralisatie kwaliteit van beleid (gemeten als – controle voor corruptie, - rule of law , -regulatory quality, - government effectiveness) doet</p>

<p>Environment and Planning C: Government and Policy, 29(2), 204-223.</p> <p>En Kyriacou, A. P., & Roca-Sagalés, O. (2011). Fiscal decentralization and government quality in the OECD. Economics Letters, 111(3), 191-193. doi:https://doi.org/10.1016/j.econlet.2011.02.019</p> <p>De resultaten uit beide publicaties komen overeen.</p>		<p>toenemen, maar niet als het vergezeld is van politieke decentralisatie.</p>
<p>Lederman, D., Loayza, N. V., & Soares, R. R. (2005). Accountability and corruption: Political institutions matter. Economics & politics, 17(1), 1-35.</p>	<p>Impact van o.a. fiscale decentralisatie op corruptie</p> <p>Probit, OLS</p>	<p>Uitgavendecentralisatie vermindert corruptie. (Politieke decentralisatie blijkt corruptie te verhogen).</p>
<p>Lessmann, C., & Markwardt, G. (2010). One size fits all? Decentralization, corruption, and the monitoring of bureaucrats. World Development, 38(4), 631-646.</p>	<p>Heeft publieke controle (gemeten als vrijheid van de pers) een impact op de invloed van decentralisatie op corruptie?</p> <p>64 landen</p> <p>Structural break model</p>	<p>Ze vinden geen robuuste impact van decentralisatie op corruptie.</p> <p>De resultaten tonen dat decentralisatie een goed instrument kan zijn voor het verminderen van corruptie op voorwaarde dat de monitoring van de bureaucraten werkt. Als die instituties niet voldoende werken kan decentralisatie bijdragen aan hogere levels van corruptie. Controle is dus belangrijk.</p> <p>De voordelen van decentralisatie tonen zich pas als er een controlerend instituut is, zoals een vrije pers. Vrije pers is een noodzakelijk instrument voor succesvolle decentralisatie. Pers kan corrupt gebruik</p>

		van een publiek mandaat voor persoonlijk gewin aangeven en het complementeert de competitie en verantwoordelijkheid die gerealiseerd worden door decentralisatie.
Treisman, D. (2002). Decentralization and the Quality of Government. Working paper. University of California Los Angeles	Tot 166 landen	Positieve, maar niet significante, relatie tussen fiscale decentralisatie en afwezigheid van corruptie.
Freille, S., Haque, M. E., & Kneller, R. (2007). Federalism, decentralisation and corruption. Available at SSRN 951110.	174 landen	Fiscale decentralisatie is geassocieerd met minder corruptie.

Lokaal maatwerk

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
Bjørnskov, C., Drehe, A., & Fischer, J. A. (2008). On decentralization and life satisfaction. <i>Economics Letters</i> , 99(1), 147-151.	Impact van fiscale en politieke decentralisatie op subjectief welbevinden van 60.000 inwoners van 66 landen. probit	Meer inkomen- of uitgavendecentralisatie laat het welbevinden stijgen. Mensen hebben een duidelijk voordeel van meer decentralisatie, gemeten als omvang van lokale budgetten.
Huther, J., & Shah, A. (1998). Applying a simple measure of good governance to the debate on fiscal decentralization (Vol. 1894). World Bank Publications.	Relatie tussen fiscale decentralisatie en kwaliteit beleid. 80 ontwikkelde en ontwikkelingslanden	Gedecentraliseerde systemen blijken meer responsief voor voorkeuren van inwoners.
Kleider, H. (2018). Redistributive policies in decentralised systems: The effect of decentralisation on subnational social spending. <i>European</i>	Effecten van fiscale decentralisatie op subnationale uitgaven aan sociaal beleid. 14 landen (waaronder BE) Growth curve models	De resultaten tonen niet dat door decentralisatie lokale besturen minder zijn gaan besteden aan sociaal beleid, integendeel, sommige lokale besturen zijn meer gaan spenderen, anderen minder. Er is dus een grotere variantie in het beleid ontstaan. Mogelijks een indicatie van meer lokaal maatwerk.

Journal of Political Research, 57(2), 355-377.	1990-2010	
--	-----------	--

Democratisering en vertrouwen

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
Ligthart, J. E., & van Oudheusden, P. (2015). In government we trust: The role of fiscal decentralization. <i>European Journal of Political Economy</i> , 37, 116-128.	Relatie tussen fiscale decentralisatie en vertrouwen in de overheid. 42 landen	Fiscale decentralisatie is positief gecorreleerd met inwoners' vertrouwen in de overheid. Deze relatie kan niet gerepliceerd worden voor instituties die niet verbonden zijn aan de overheid.
Tang, M., & Huhe, N. (2016). Does decentralisation bring the people back to the government? An empirical analysis of the effect of decentralisation on political trust. <i>Policy & Politics</i> , 44(3), 403-426.	Impact decentralisatie op politiek vertrouwen. 47 landen	Fiscaal en administratieve decentralisatie heeft een positief effect op politiek vertrouwen.

Slagvaardigheid, flexibiliteit en innovatie

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
Baskaran, T., Feld, L. P., & Schnellenbach, J. (2016). Fiscal federalism, decentralization, and economic growth: a meta-analysis. <i>Economic Inquiry</i> , 54(3), 1445-1463.	Verband tussen fiscale decentralisatie en economische groei.	Ze halen aan dat decentralisatie voor economische groei kan zorgen aangezien het meer mogelijkheden geeft aan steden en gemeenten om te innoveren en om hervormingen uit te voeren.

Fiscale discipline

Bron	Wat onderzocht?	Conclusie
Bukowska, G., & Siwińska-Gorzela, J. (2019). Can higher tax autonomy enhance local fiscal discipline? Evidence	Impact van tax-autonomie op lokale fiscale discipline Fixed effects, GMM	Steden en gemeenten met meer fiscale autonomie zijn gekenmerkt door een betere fiscale balans.

from tax decentralization in Poland. <i>Publius: The Journal of Federalism</i> , 49(2), 299-324.	2400 lokale besturen in Polen (2002-2014).	
Horváthová, L., Horváth, J., Gazda, V., & Kubák, M. (2012). Fiscal decentralization and public debt in the European Union. <i>Lex Localis</i> , 10(3), 265.	Fiscale decentralisatie en publieke schulden 27 EU landen	Fiscale decentralisatie verminderd de publieke schulden in kleine en grote landen, niet in medium landen. Grootte van een land blijkt een belangrijke mediërende factor.
Bartolini, D., Sacchi, A., Salotti, S., & Santolini, R. (2018). Fiscal Decentralization in Times of Financial Crises. <i>CESifo Economic Studies</i> , 64(3), 456-488.	Impact van fiscale decentralisatie op publieke financiën (onder ongunstige financiële omstandigheden). paneldata (1980-2010) van 19 OECD	Op basis van een studie van paneldata (1980-2010) van 19 OECD landen vonden ze geen verband tussen fiscale decentralisatie en slechtere budgettaire evenwichten van centrale en lokale overheden. Ook niet tijdens financieel moeilijke perioden zoals bankcrisissen. Integendeel, tijdens zo'n crissisen lijkt decentralisatie voordelig aangezien de overheid zo gemakkelijk middelen kan verschuiven van subsidies naar de financiering van beleid/sectoren om zo de crisis aan te pakken. Bovendien blijkt meer subnationale belastings-autonomie in verband te staan met verbeteringen in het budget van alle overheidsniveaus, wat suggereert dat belastingdecentralisatie fiscale discipline versterkt, ook in tijden van financiële crisis.

Ongelijkheid

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
Lessmann, C. (2009). Fiscal decentralization and regional disparity: evidence from cross-section and panel data. <i>Environment and Planning A</i> , 41(10), 2455-2473.	Relatie tussen fiscale decentralisatie en regionale ongelijkheid. Zowel cross-sectionele als panel data (1982-2000) van OECD	Aan de hand van zowel cross-sectionele als panel data (1982-2000) van OECD landen heeft Lessmann (2009) aangetoond dat meer decentralisatie geassocieerd is met kleinere regionale ongelijkheden. Armere regio's ervaren dus niet noodzakelijk nadelen aan meer fiscale decentralisatie, in tegendeel, het kan zelf bijdragen aan meer gelijkheid.

<p>Kyriacou, A. P., Muínelo-Gallo, L., & Roca-Sagalés, O. (2017). Regional inequalities, fiscal decentralization and government quality. <i>Regional studies</i>, 51(6), 945-957.</p>	<p>Relatie tussen fiscale decentralisatie, ongelijkheid en regels om kwaliteit van beleid te verbeteren.</p>	<p>Fiscale decentralisatie in combinatie met maatregelen om de kwaliteit van beleid te verbeteren blijkt een effectieve strategie om regionale ongelijkheid te reduceren.</p>
<p>Gavriluta, A. F. (2020). Fiscal decentralization and inequality: an analysis on Romanian regions.</p>	<p>Link tussen ongelijkheid op niveau van regio's en fiscale decentralisatie.</p> <p>Roemenië 2004-2015 Regionaal niveau OLS</p>	<p>Resultaten tonen dat fiscale decentralisatie niet echt een impact heeft op ongelijkheid.</p>
<p>Kyriacou, A. P., Muínelo-Gallo, L., & Roca-Sagalés, O. (2015). Fiscal decentralization and regional disparities: The importance of good governance. <i>Papers in Regional Science</i>, 94(1), 89-107.</p>	<p>Relatie fiscale decentralisatie en regionale ongelijkheid</p> <p>24 OECD landen 1984-2006</p>	<p>Fiscale decentralisatie zorgt voor meer regionale gelijkheid in landen met een kwaliteitsvolle overheid en voor meer regionale ongelijkheid in landen met een slechter overheidssysteem.</p> <p>Kwaliteit van overheid als mediërende factor</p>
<p>Lessmann, C. (2009). Fiscal decentralization and regional disparity: evidence from cross-section and panel data. <i>Environment and Planning A</i>, 41(10), 2455-2473.</p>	<p>Impact fiscale decentralisatie op regionale ongelijkheid.</p> <p>23 OECD landen 1982-2000</p>	<p>Meer fiscale decentralisatie is geassocieerd met een lagere regionale ongelijkheid. Armere regio's ondervinden dus geen nadelen van fiscale decentralisatie, integendeel, ze hebben er voordelen van.</p>

<p>Lessmann, C. (2012). Regional inequality and decentralization: an empirical analysis. <i>Environment and Planning A</i>, 44(6), 1363-1388.</p>	<p>Impact fiscale decentralisatie op regionale ongelijkheid rekening-houdend met het level van economische ontwikkeling van een land.</p> <p>54 landen OLS 1980-2009</p>	<p>In rijke landen lijkt fiscale decentralisatie voor minder regionale ongelijkheid te zorgen, in minder eco. ontwikkelde landen zorgt het voor meer ongelijkheid.</p>
<p>Makreshanska-Mladenovska, S., & Petrevski, G. (2019). Decentralisation and income inequality in Central and Eastern European countries. <i>Post-Communist Economies</i>, 31(1), 123-136.</p>	<p>Effect van fiscale decentralisatie op inkomens-ongelijkheid.</p> <p>11 landen 1992-2016</p>	<p>Positief effect van fiscale decentralisatie op inkomens-herverdeling.</p>
<p>Neyapti, B. (2006). Revenue decentralization and income distribution. <i>Economics letters</i>, 92(3), 409-416.</p>	<p>Relatie tussen inkomen decentralisatie en inkomen verdeling</p> <p>Fixed effects 37-54 landen</p>	<p>De analyse biedt sterk bewijs dat inkomendecentralisatie zorgt voor een gelijkere inkomensverdeling in het geval van goed beleid.</p>
<p>Rodríguez-Pose, A., & Ezcurra, R. (2010). Does decentralization matter for regional disparities? A cross-country analysis. <i>Journal of Economic Geography</i>, 10(5), 619-644.</p>	<p>19 ontwikkelde en 7 ontwikkelingslanden 1990-2006</p>	<p>Betreffende hun volledige steekproef staat decentralisatie los van de evolutie in regionale ongelijkheid.</p>

<p>Sacchi, A., & Salotti, S. (2014). The effects of fiscal decentralization on household income inequality: some empirical evidence. <i>Spatial Economic Analysis</i>, 9(2), 202-222.</p>	<p>Effecten van fiscale decentralisatie op inkomen ongelijkheid.</p> <p>23 OECD landen 1971-2000</p>	<p>Meer fiscale decentralisatie (belastingen) staat in verband met meer ongelijkheid op niveau van huishoudeninkomen binnen een land. Dus, zelfs als fiscale decentralisatie wenselijk kan zijn voor bepaalde efficiëntie redenen, kan het ongewenste effecten hebben op het niveau van het huishouden.</p> <p>De resultaten mbt inkomendecentralisatie zijn minder eenduidig.</p> <p>De negatieve effecten op de ongelijkheid tussen huishoudens is het meest uitgesproken wanneer lokale besturen 'echte' uitbreidingen van hun autonomie krijgen en dus zelf, onafhankelijk keuzes kunnen maken omtrent hun belastingsbeleid (bijv. zelf taks-rates zetten, uitzonderingen bepalen enz.)</p>
<p>Stossberg, S., Bartolini, D., & Blöchliger, H. (2016). Fiscal decentralisation and income inequality: Empirical evidence from OECD countries.</p>	<p>Relatie tussen fiscal decentralisatie en inkomens-ongelijkheid</p> <p>1996-2011 26 OECD landen</p>	<p>De resultaten geven een indicatie van een zwakke ongelijkheids-reducerende relatie tussen decentralisatie in inkomens-ongelijkheid, gemeten adhv de gini-coëfficiënt. Het effect is klein en vrij onstabiel overheen specificaties.</p> <p>Een verdere uitdieping van de data toont dat decentralisatie (om eigen, regionale belastingen te heffen) geassocieerd is met minder inkomens-ongelijkheid tussen de hoge inkomens en de mediaan, maar ook met meer inkomens-ongelijkheid tussen de lage inkomens en de mediaan. Ook transfers tussen centrale en lokale overheden lijken de kloof tussen lagere en midden inkomens te vergroten. Het lijkt er dus op dat voornamelijk de gemiddelde inkomens voordelen halen uit de fiscale decentralisatie.</p>

<p>Canaleta, C. G., Pascual Arzo, P., & Rapun Garate, M. (2004). Regional economic disparities and decentralisation. <i>Urban studies</i>, 41(1), 71-94.</p>	<p>cross-sectionele data van 17 OECD landen.</p>	<p>Heel wat empirisch werk ontcracht dat fiscale decentralisatie tot meer ongelijkheid zou leiden, integendeel het kan ook voor meer regionale gelijkheid zorgen. Fiscale decentralisatie is dus niet noodzakelijk nadelig voor armere regio's, het kan zelfs voordelig zijn indien vergezeld met een goed herverdelend beleid.</p>
--	--	---

Minder macro-coördinatie

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
<p>Bartolini, D., Sacchi, A., Salotti, S., & Santolini, R. (2018). Fiscal Decentralization in Times of Financial Crises. <i>CESifo Economic Studies</i>, 64(3), 456-488.</p>	<p>Impact van fiscale decentralisatie op publieke financiën (onder ongunstige financiële omstandigheden)</p> <p>Paneldata (1980-2010) van 19 OECD landen</p>	<p>Op basis van een studie van paneldata (1980-2010) van 19 OECD landen vonden ze geen verband tussen fiscale decentralisatie en slechtere budgettaire evenwichten van centrale en lokale overheden. Ook niet tijdens financieel moeilijke perioden zoals bankcrisissen. Integendeel, tijdens zo'n crissisen lijkt decentralisatie voordelig aangezien de overheid zo gemakkelijk middelen kan verschuiven van subsidies naar de financiering van beleid/sectoren om zo de crisis aan te pakken. Bovendien blijkt meer subnationale belastings-autonomie in verband te staan met verbeteringen in het budget van alle overheidsniveaus, wat suggereert dat meer belasting-decentralisatie fiscale discipline versterkt, ook in tijden van financiële crisis.</p>
<p>De Mello Jr, L. R. (2000). Fiscal decentralization and intergovernmental fiscal relations: a cross-country analysis. <i>World development</i>, 28(2), 365-380.</p>	<p>Relatie tussen fiscale decentralisatie en intergouvern-mentele fiscale relaties.</p> <p>30 landen</p> <p>Kwantitatieve analyse</p>	<p>Fiscale decentralisatie laat de publieke schulden stijgen en zorgt voor meer complexiteit in de intergouvern-mentele fiscale relaties. Coördinatie-problemen leiden naar fiscale tekorten in gedecentraliseerd beleid. Met name in ontwikkelingslanden welke niet voldoen aan belangrijke voorwaarden voor succesvolle decentralisatie.</p>

<p>Martinez-Vazquez, J., & McNab, R. M. (2006). Fiscal decentralization, macrostability, and growth.</p>	<p>Relatie tussen fiscal decentralisatie, macrostabiliteit en eco. groei</p> <p>66 ontwikkelings- en ontwikkelde landen 1972-2003</p>	<p>Door overheden op verschillende niveaus meer vrijheid te geven om eigen inkomsten te genereren lijken de prijzen stabiel te worden in landen met een hoger inkomen. Het mechanisme dat dat kan verklaren is niet duidelijk, maar de veronderstelling is dat doordat de subnationale overheden eigen belastingen kunnen heffen, kunnen ze de druk op het budget van de centrale overheid verminderen, waardoor de kans dat de centrale overheid met tekorten zal kampen en vervolgens meer moet besteden aan de subnationale overheden, wat vervolgens weer voor inflatie kan zorgen, kleiner is.</p>
<p>Neyapti, B. (2010). Fiscal decentralization and deficits: International evidence. <i>European Journal of Political Economy</i>, 26(2), 155-166</p>	<p>Relatie tussen fiscale decentralisatie en budgettaire tekorten.</p> <p>16 landen 1980-1998</p>	<p>Fiscale decentralisatie vermindert budgettaire deficits. (zowel inkomen als uitgaven decentralisatie).</p>
<p>Rodden, J., & Wibbels, E. (2002). Beyond the fiction of federalism: Macroeconomic management in multitiered systems. <i>World Politics</i>, 494-531.</p>	<p>1978-1996</p> <p>15 federaties overheen de wereld</p>	<p>Ze vinden dat fiscale decentralisatie geassocieerd is met kleine budgettaire tekorten en lager inflatie, zeker indien de subnationale overheden zelf belastingen kunnen innen.</p>
<p>Van Rompuy, P. (2016). Sub-national tax autonomy and deficits: Empirical results for 27 OECD countries. <i>Regional studies</i>, 50(7), 1248-1259</p>	<p>27 OECD landen</p>	<p>Positieve impact van autonoom belastingsinkomen op subnationale fiscale balans in vergelijking met gedeelde belastings-inkomens.</p>
<p>Darby, J., Muscatelli, V. A., & Roy, G. (2005). Fiscal consolidation and decentralisation: a tale of two tiers. <i>Fiscal studies</i>, 26(2), 169-195</p>	<p>Impact fiscale consolidatie</p> <p>15 OECD</p>	<p>Negatieve impact van fiscale decentralisatie op macro-economisch evenwicht.</p>
<p>Foremny, D. (2014). Sub-national deficits in European countries: The impact of fiscal rules and tax autonomy. <i>European</i></p>	<p>(EU-15 landen, 1995-2008).</p>	<p>Foremny (2014) toont dat voornamelijk in landen met een federale staatstructuur autonomie om eigen belastingen te innen kan bijdragen aan gezondere financiële evenwichten</p>

*Journal of Political
Economy*, 34, 86-110.

Inertie

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
Treisman, D. (2000). Decentralization and inflation: Commitment, collective action, or continuity. <i>American political science review</i> , 837-857.	Welke impact heeft decentralisatie (fiscaal en politiek) op inflatie? 87 landen Data of the 80's en 70's.	Geen relatie tussen decentralisatie en level van inflatie. Decentralisatie lijkt de relatief lage of hoge inflatie 'te blokkeren'. Unitaire staten kunnen makkelijker beleids- veranderingen doorvoeren om van lage naar hoge inflatie te gaan en vice versa, terwijl gedecentraliseerde staten het moeilijker hebben om goede of slechte veranderingen door te voeren in het macro-economisch beleid.

BIJLAGE 2 – POLITIEKE DECENTRALISATIE

Efficiëntie en effectiviteit

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
<p>Ilimi, A. (2005). Decentralization and economic growth revisited: an empirical note. <i>Journal of Urban economics</i>, 57(3), 449-461.</p>	<p>Link tussen decentralisatie en economische groei. De paper focust voornamelijk op politiek decentralisatie en fiscale decentralisatie van uitgaven.</p> <p>51 landen 1997-2001</p>	<p>On the other hand, the estimation results indicate that the extension of political rights is generally useless for stimulating growth. Without the interaction term $FD * PF$, the coefficient on political freedom is significantly negative. It is noteworthy that the inclusion of the interaction term does not change this negative effect on growth. In the last column model of Table 3, the implied political freedom impact evaluated at mean values is -3.34, which is statistically significant. When the interaction term is included, the coefficient on political freedom becomes insignificant, and the interaction term has a negative coefficient.¹³ Thus, the result is not necessarily supportive of the expectation that political freedom is instrumental in catalyzing the decentralization effect on growth. Rather, if political freedom is low, the benefits of decentralization tend to be realized.</p>
<p>O'dwyer, C., & Ziblatt, D. (2006). Does decentralisation make government more efficient and effective?. <i>Commonwealth & Comparative Politics</i>, 44(3), 326-343.</p>	<p>68 landen Data van de Jaren 1990, 1996 en 1997.</p>	<p>They find that political decentralisation in particular is associated with higher government efficiency among high GDP per capita countries while it is associated with lower government efficiency among low GDP per capita countries. . Not only does this alert us to the fact that socio-economic context is decisive for any effort at institutional reform, but also, we see that the institutional designs that might work in the wealthiest countries of the world may not work in the poorest countries of the world.</p> <p>political decentralisation is not all-important for effectiveness.</p>

<p>Rodríguez-Pose, A., & Ezcurra, R. (2011). Is fiscal decentralization harmful for economic growth? Evidence from the OECD countries. <i>Journal of Economic Geography</i>, 11(4), 619-643.</p>	<p>1990-2005 21 OECD landen</p>	<p>The results point towards a negative and significant association between fiscal decentralization and economic growth in the sample countries, a relationship which is robust to the inclusion of a series of control variables and to differences in expenditure preferences by subnational governments. The impact of political and administrative decentralization on economic growth is weaker and sensitive to the definition and measurement of political decentralization.</p> <p>Political decentralization exhibits a relationship with economic growth that is highly sensitive to the choice of measurement of political decentralization. With some types of indicators political decentralization has a positive impact on economic growth, while, with others, the connection is negative.</p>
<p>Hernández-Salmerón, E. M., & Usabiaga, C. (2017). Regional growth and convergence in Spain: Is the decentralisation model important?. <i>Acta Oeconomica</i>, 67(3), 389-412.</p>	<p>Spanje 1980-2014</p> <p>This paper deals with the effects of political decentralisation on economic growth in Spain</p>	<p>All in all, our empirical evidence shows robustly that transferring more responsibilities to subnational governments does not significantly affect growth in any sense.</p>
<p>Kyriacou, A. P., & Roca-Sagalés, O. (2011). Fiscal and political decentralization and government quality. <i>Environment and Planning C: Government and Policy</i>, 29(2), 204-223.</p>	<p>Relatie tussen fiscale en politieke decentralisatie en kwaliteit van de overheid Kwaliteit is gemeten adhv vier aspecten: controle voor corruptie, rechtstaat, regelgevende kwaliteit en effectiviteit van de overheid.</p> <p>101 landen (cross-sectioneel) en 58 landen longitudinaal 1998-2006</p>	<p>Fiscal decentraliation improves government quality, but not when it is accompanied by political decentralisation.</p> <p>We further find that political decentralization, in the form of subnational elections, bicameralism, and especially federalism and autonomy, tends to mitigate the positive impact of fiscal decentralization on the quality of government. It could be that local officials endowed with fiscal resources and subject to an electoral constraint may be prone to capture by local interests. Moreover, the existence of a regionally elected upper</p>

		<p>house with the power to block the lower house's financial legislation may be preventing improvements in government performance which would normally arise from fiscal decentralization. Finally, federalism or autonomy may make it more difficult to assign accountability between central and subcentral government levels in fiscally decentralized settings.</p> <p>The policy implication which emerges here is that combining fiscal decentralization with political decentralization may be bad for government quality.</p>
<p>Treisman, D. (2002). Decentralization and the Quality of Government. Working paper. University of California Los Angeles.</p>	<p>166 landen</p> <p>How does political decentralization affect the quality of government?</p> <p>Do more decentralized states have more or less corrupt governments?</p> <p>Do these governments provide public goods and services more or less effectively?</p>	<p>The empirical results suggest a link between several types of decentralization and worse government (controlling for economic development, democracy, region, and various cultural and legal factors). States with a larger number of tiers tended to have higher perceived corruption and, especially in less developed countries, provided certain public health services and infrastructure less effectively.</p> <p>Other types of decentralization were associated with mixed outcomes. Fiscal decentralization correlated with government that was better in one regard (more paved road per inhabitant), but worse in two (providing sanitation facilities, reducing youth illiteracy). Election of local officials correlated with broader access to essential drugs, but youth illiteracy was lower where local appointments were more centralized.</p>

Minder corruptie

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
<p>Fan, C. S., Lin, C., & Treisman, D. (2009). Political decentralization and corruption: Evidence from around the world.</p>	<p>Link tussen politieke decentralisatie en de frequentie en kosten van het aannemen van</p>	<p>In countries with a larger number of government or administrative tiers and a larger number of local public employees, reported bribery was more frequent. Decentralisation might make government</p>

<p>Journal of Public Economics, 93(1-2), 14-34.</p>	<p>smeergeld door corrupte ambtenaren.</p> <p>80 landen</p> <p>Survey-data (The World Business Environments Survey). Survey afgenomen bij bedrijven en dat ging over hun ervaring met omkoping. Managers geïnterviewd in meer dan 9000 bedrijven tusse 1999-2000.</p>	<p>structures more complex, what might inflict uncoordinated rent-seeking behaviour.</p> <p>More tiers were associated with more frequent bribery over government contracts, connection to public utilities, and customs, but the effect was particularly strong for obtaining business licenses and over tax collection. The effect was strongest in developing countries, and was not significant in just the richer countries taken separately.</p> <p>By contrast, the responses were consistent with the notion that giving local governments a larger stake in locally generated income can reduce their bribe extraction. Other things equal, in a country (such as Finland) in which subnational revenues came to 15% of GDP, the probability that firms would say they“never”had to make unofficial payments to get things done was .14 higher than in countries (such as Luxembourg) where subnational revenues were only 5% of GDP. Subnational revenues were significant among both more and less developed countries taken separately, but the effect was stronger among the richer countries. Where central governments received larger revenues (as a percentage of GDP), reported bribery was also less frequent (as one might expect based on the incentive argument—central officials should also be motivated by a larger stake in marginal income), but the effect was smaller than for subnational revenues. Whereas greater subnational revenues were linked to lower corruption inbusiness licensing, government contracts, utilities, and customs administration, larger central revenues were associated with less corruption in customs and tax collection, functions that are perhaps more often</p>
---	---	---

		<p>central responsibilities. However, whereas higher central government revenues were associated with a smaller reported burden of bribery, higher subnational government revenues were not significant. The effect of fiscal decentralization appears to be to reduce the frequency of bribery rather than the total cost of paying the bribes</p>
<p>Kyriacou, A. P., & Roca-Sagalés, O. (2011). Fiscal and political decentralization and government quality. <i>Environment and Planning C: Government and Policy</i>, 29(2), 204-223.</p>	<p>Relatie tussen fiscale en politieke decentralisatie en kwaliteit van de overheid Kwaliteit is gemeten adhv vier aspecten: controle voor corruptie, rechtstaat, regelgevende kwaliteit en effectiviteit van de overheid.</p> <p>101 landen (cross-sectioneel) en 58 landen longitudinaal 1998-2006</p>	<p>Fiscal decentraliation improves government quality, but not when it is accompanied by political decentralisation.</p> <p>We further find that political decentralization, in the form of subnational elections, bicameralism, and especially federalism and autonomy, tends to mitigate the positive impact of fiscal decentralization on the quality of government. It could be that local officials endowed with fiscal resources and subject to an electoral constraint may be prone to capture by local interests. Moreover, the existence of a regionally elected upper house with the power to block the lower house's financial legislation may be preventing improvements in government performance which would normally arise from fiscal decentralization. Finally, federalism or autonomy may make it more difficult to assign accountability between central and subcentral government levels in fiscally decentralized settings.</p> <p>The policy implication which emerges here is that combining fiscal decentralization with political decentralization may be bad for government quality.</p>
<p>Lessmann, C., & Markwardt, G. (2010). One size fits all? Decentralization, corruption, and the monitoring of bureaucrats. <i>World</i></p>	<p>The aim of our paper is to investigate whether public monitoring (reflected by freedom of the press) has an impact on the influence of</p>	<p>Unlike researchers working on previous studies, we are not able to identify a robust impact of decentralization on corruption in general.</p> <p>The policy implications of our study are obvious: decen-tralization is a feasible</p>

<p>Development, 38(4), 631-646.</p>	<p>decentralization on corruption.</p> <p>64 landen 1980-2000 (gemiddelden voor 1980-1995 en 1996-2000)</p>	<p>instrument for reducing corruption if the monitoring of bureaucrats works. Otherwise, if those institutions do not work sufficiently well, decentralization can contribute to high levels of corruption.</p> <p>The benefits of decentralisation only occur if there is a supervisory body such as free press, which is often lacking in a substantial number of countries. Their policy implication is that a free press is a necessary pre-condition for successful decentralisation programmes.</p>
<p>Treisman, D. (2002). Decentralization and the Quality of Government. Working paper. University of California Los Angeles.</p>	<p>166 landen</p> <p>How does political decentralization affect the quality of government? Do more decentralized states have more or less corrupt governments? Do these governments provide public goods and services more or less effectively?</p>	<p>The empirical results suggest a link between several types of decentralization and worse government (controlling for economic development, democracy, region, and various cultural and legal factors). States with a larger number of tiers tended to have higher perceived corruption and, especially in less developed countries, provided certain public health services and infrastructure less effectively.</p> <p>Other types of decentralization were associated with mixed outcomes. Fiscal decentralization correlated with government that was better in one regard (more paved road per inhabitant), but worse in two (providing sanitation facilities, reducing youth illiteracy). Election of local officials correlated with broader access to essential drugs, but youth illiteracy was lower where local appointments were more centralized.</p>
<p>Freille, S., Haque, M. E., & Kneller, R. (2007). Federalism, decentralisation and corruption. Available at SSRN 951110.</p>	<p>174 landen</p>	<p>Ze tonen aan dat politieke decentralisatie in meer corruptie resulteert (174 landen). Met name de creatie van een federale staatsstructuur is geassocieerd met meer corruptie.</p>
<p>Gerring, J., & Thacker, S. C. (2004). Political institutions and</p>	<p>155 landen, data van eind jaren 1990</p>	<p>Ze concluderen dat gecentraliseerde staatsstructuren corruptie verminderen</p>

corruption: The role of unitarism and parliamentarism. <i>British journal of political science</i> , 295-330.		
---	--	--

Lokaal maatwerk

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
Bjørnskov, C., Drehe, A., & Fischer, J. A. (2008). On decentralization and life satisfaction. <i>Economics Letters</i> , 99(1), 147-151.	<p>Link tussen fiscale en politieke decentralisatie en subjectief welzijn van 60.000 individuen in 66 landen. 1997-2001</p> <p>Political decentralization is measured by constitutional stipulations which grant exclusive rights to legislate either (a) in specified policy areas of local autonomy or (b) without mentioning such areas.</p>	<p>In contrast, decentralization in policymaking, measured by local autonomy or residual power, or in administration, do not significantly affect well-being (columns 6, 7 and 8). In general, these insignificant coefficients might reflect that benefits and disadvantages cancel themselves out.</p> <p>Dus geen echte effecten van politieke decentralisatie in de vorm van lokale autonomie</p>
Kleider, H. (2018). Redistributive policies in decentralised systems: The effect of decentralisation on subnational social spending. <i>European Journal of Political Research</i> , 57(2), 355-377.	<p>This article uses cross-national data to examine the effects of fiscal and political decentralisation on subnational governments' social expenditures. It revisits the benefit competition hypothesis put forward by fiscal federalism research, which posits that subnational governments in decentralised countries match welfare benefit reductions by their peers to keep taxes low and avoid an in-</p>	<p>The analysis reveals that as countries decentralise, subnational social spending levels begin to diverge rather than converge, with some subnational governments reducing their social expenditures and others increasing them. Furthermore, decentralisation is not likely to be associated with lowest common denominator social policies, but with more variability in social expenditure. The article also examines the effects of other macro-level institutions and demonstrates that policy coordination influences the relationship between decentralisation and subnational social spending levels.</p> <p>My results show that decentralisation does not necessarily generate a convergence on</p>

	<p>migration of welfare dependents. As a consequence, subnational social expenditures are assumed to plateau at similar and low levels. Using a new cross-national dataset on social expenditures in 334 subnational units across 14 countries and 21 years, the author explores whether benefit competition causes subnational governments to converge on similar levels of social spending.</p> <p>14 landen 1990-2010</p>	<p>similar levels of social spending. I find that it leads to greater subnational differentials in social spending which is consistent with my territorial variation hypothesis. Some subnational governments respond to decentralisation by reducing their spending, while others choose to increase it. I also find that certain centripetal institutions, like policy coordination arrangements and nationalised party systems, can induce policy convergence.</p> <p>This convergence is, however, not achieved by encouraging competition among subnational units but by emphasising a joint policy response across all units in a decentralised system</p>
--	--	--

Democratisering en vertrouwen

Bron	Wat onderzocht?	Conclusie
<p>Tang, M., & Huhe, N. (2016). Does decentralisation bring the people back to the government? An empirical analysis of the effect of decentralisation on political trust. <i>Policy & Politics</i>, 44(3), 403-426.</p>	<p>47 landen 2005-2006</p>	<p>A comparative analysis of citizens in 47 countries suggests indirect and heterogeneous consequences of decentralisation. First, while various dimensions of decentralisation are significantly associated with political trust at the country level, no dimension has a direct effect on political trust at the individual level. Second, not all forms of decentralisation contribute to the promotion of political trust. And, finally, two dimensions of decentralisation (that is, fiscal and administrative) promote political trust through reducing the negative effect of democratic values.</p> <p>Although political decentralization has a negative effect, decentralization policies overall</p>

		<p>help rebuild political trust among the public. This is so because it is the administrative and fiscal domains that most governments focus on when implementing decentralization. How political powers are arranged vertically has usually been set by a country's constitution and is difficult to be changed. Compared to political decentralization how administrative authorities are distributed or how revenue or expenditure is assigned among different tiers of government is much less formidable to change and is often the focus of the of government reforms. Although such policy reforms cannot directly increase the affection of all people for the government, it does help meet the rising democratic demand of the public.</p>
--	--	--

Ongelijkheid

Bron	Wat onderzocht?	Conclusie
Costa-Font, J. (2010). Does devolution lead to regional inequalities in welfare activity?. Environment and planning c: government and policy, 28(3), 435-449.	<p>Mate waarin zowel fiscale als politieke decentralisatie een impact heeft op ongelijkheid.</p> <p>Spanje 1998-2006 Gezondheidszorg, onderwijs en langetermijn zorg.</p>	<p>My findings indicate a reduction in regional inequalities in welfare activity after the completion of regional devolution of all three welfare services examined. This was especially noticeable in education but also occurred (less markedly) in health and long-term care. Political devolution was found to be associated with 34% of (the declining of) inequalities in health care activity, 22% of those in education, and only 4% of disparities in long-term care activity where local authorities have continued to play a heavy role, and inequalities are largely explained by regional differences in tax responsibilities.</p> <p>Decentralisatie verminderd regionale ongelijkheid.</p>
Lessmann, C. (2012). Regional inequality and decentralization: an	Link tussen fiscale en politieke decentralisatie	Decentralisation decreases regional inequalities. Though, estimations using an interaction-variable approach imply that

<p>empirical analysis. Environment and Planning A, 44(6), 1363-1388.</p>	<p>en regionale ongelijkheid. 54 landen 1980-2009</p>	<p>the effect depends on the level of economic development.</p> <p>But differences in incomes across regions can also have a bearing on the degree of fiscal decentralization. He has explained that in the face of growing regional inequalities, the central government may move to centralize or decentralize fiscal resources depending on whether it thinks that centralization or decentralization will contribute towards regional convergence.</p> <p>While rich countries benefit from decentralization in that they achieve a more equal regional income distribution, decentralization may lead to higher regional inequalities in developing and emerging economies. The results point in the same direction for measures of fiscal and political decentralization, implying that autonomy in both decision making and fiscal authority are decisive in this context. Thus, when fostering decentralization in developing countries as proposed by international development agencies, the potential negative redistributive consequences should be taken into account.</p>
<p>Rodríguez-Pose, A., & Ezcurra, R. (2010). Does decentralization matter for regional disparities? A cross-country analysis. Journal of Economic Geography, 10(5), 619-644.</p>	<p>26 landen 1990-2006</p>	<p>They find that for the whole sample decentralization is completely dissociated from the evolution of regional disparities.</p> <p>Using an instrumental variables method, it finds that whereas for the whole sample decentralization is completely dissociated from the evolution of regional disparities, the results are highly contingent on the level of development, the existing level of territorial inequalities, and the fiscal redistributive capacity of the countries in</p>

		the sample. Decentralization in high income countries has, if anything, been linked with a reduction of regional inequality. In low and medium income countries, fiscal decentralization has been associated with a significant rise in regional disparities, which the positive effects of political decentralization have been unable to compensate. Policy preferences by subnational governments for expenditure in economic affairs, education, and social protection have contributed to this trend
Schneider, A. (2003). Who gets what from whom?: the impact of decentralisation on tax capacity and pro-poor policy.	68 landen 1996	The regressions confirmed a negative impact of political decentralisation on pro-poor spending. The negative relation suggests that decentralisation lowers the political resources available to those who favour greater public sector action and strengthens the political influence of those who do not. The negative relationship between political decentralisation and pro-poor expenditures suggests that the organisational and material resources that allow the poor to advance their demands are less powerful at the sub-national level than at the national level. Political centralisation favours the actors and interests who seek large amount of progressive public action
Canaleta, C. G., Pascual Arzo, P., & Rapun Garate, M. (2004). Regional economic disparities and decentralisation. <i>Urban studies</i> , 41(1), 71-94.	17 OECD landen	De resultaten van Canaleta et al. (2004) tonen aan dat politieke decentralisatie regionale ongelijkheid doet afnemen, hoewel het effect van fiscale decentralisatie groter is

Minder macro-coördinatie

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
Rodden, J., & Wibbels, E. (2002). Beyond the fiction of federalism: Macroeconomic	Links tussen fiscale en politieke decentralisatie en macroeconomisch management	Our most surprising finding in this respect is that other things being equal, increased decentralization of expenditures in federations is associated with lower deficits

<p>management in multitiered systems. World Politics, 494-531.</p>	<p>15 landen met een federale structuur</p> <p>1978-1996</p>	<p>and inflation. Despite growing concern for the impact of decentralization on everything from government size to inflationary crises, decentralization of expenditure in federations seems to have effects that are broadly consistent with an older economics literature on fiscal federalism. However, it should be stressed that our sample includes only federations/</p> <p>We have also discovered that intergovernmental political relationships are important. Where the party of the national government controls larger proportions of state governments, aggregate deficits are smaller and inflation rates are lower.</p> <p>=> dus fiscale decentralisatie in combinatie met politieke decentralisatie in de vorm van federalism is goed voor de economische balans in een land. Zeker indien de grootste partij op federaal niveau ook een groot deel van de regionale overheden bestuurt (belang van intergoernmentele relaties).</p>
--	--	---

Inertie

Bron	Wat onderzocht?	Conclusie
<p>Treisman, D. (2000). Decentralization and inflation: Commitment, collective action, or continuity. American political science review, 837-857.</p>	<p>87 landen 1970'-1980'</p> <p>What impact does decentralisation have on inflation?</p> <p>There are several ways that decentralization may affect inflation in theory. On the one hand, decentralization may provide a useful restraint on central profligacy. On the other</p>	<p>Statistical analysis of average annual inflation rates in a panel of 87 countries in the 1970s and 1980s found no clear relationship between decentralization and the level of inflation (+/-).</p> <p>Decentralization tends to lock in either relatively high or relatively low inflation. Whereas unitary states often change policies rapidly, going from high to low inflation and vice versa, decentralized political institutions make a change in macro-economic policies, whether good or bad, more difficult.</p>

	<p>hand, it may create dangerous incentives for local fiscal free-riding. Or it may lock in current patterns of fiscal and monetary policy, whether profligate or conservative, by increasing the number of actors with a veto over changing the system of macroeconomic governance.</p>	<p>Political decentralization, however, does appear to reduce change in countries' relative inflation rates over time. By creating additional veto players, federal structure may "lock in" existing patterns of monetary policy whether inflationary or strict. Among the (mostly developed) countries that started with low inflation, inflation tended to increase more slowly in federations than in unitary states.</p>
--	--	--

BIJLAGE 3 – ADMINISTRATIEVE DECENTRALISATIE

Efficiëntie en effectiviteit

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
Camões, P. J. (2020). "Types of decentralisation and governance: Evidence from across the world." <i>Journal of Public Affairs</i> .	<p>Meer dan 100 landen Cross sectioneel</p> <p>Do more decentralised countries have better quality of government? Moreover, do all institutional designs of decentralisation (administrative, political, fiscal) have the same effect?</p> <p>Quantitative. Dependent= 'Quality of government' (QOG). It includes (a) control of corruption, (b) impartial treatment of citizens and (c) government effectiveness.</p>	<p>The results support that decentralisation has an independent and positive effect on the quality of government. The findings do, however, strongly support the thesis of the inverted U-shaped relationship between quality of government and decentralisation. This means that decentralisation has a positive effect on governance but only up to a certain point, after which it becomes detrimental.</p> <p>Political, fiscal and administrative type of decentralisations have quite different effects on quality of government and the effect of decentralisation on quality of government is attenuated when the effect of democracy is considered.</p> <p>The results for fiscal decentralisation are by far the most significant. On the contrary, the results for political decentralisation are mostly not significant, at least when democracy is included in the analysis. The results for administrative decentralisation are almost, though not always, significant. The discernible and independent impacts are limited to fiscal and administrative decentralisation, that is those types related to vertical assignment of resources, not power.</p>
O'dwyer, C., & Ziblatt, D. (2006). Does decentralisation make government more efficient and effective?. <i>Commonwealth & Comparative Politics</i> , 44(3), 326-343.	<p>68 landen Cross-sectioneel</p> <p>Testing decentralisation's relationship with two important indicators of the quality of governance: efficiency and effectiveness.</p>	<p>Our second broad conclusion is that decentralisation itself is a multifaceted concept that has an uneven impact on quality of governance; the relationship hinges on whether one is interested in fiscal, administrative or political decentralisation. For example, according to our findings, political decentralisation is linked to efficiency while fiscal and administrative decentralisation are not. By</p>

		contrast, while fiscal decentralisation is modestly related to effectiveness and administrative decentralisation has a minimal impact on effectiveness, political decentralisation is not all-important for effectiveness. One consistent finding is that administrative decentralisation is not related to any of our components of quality of governance.
Rodríguez-Pose, A., & Ezcurra, R. (2011). Is fiscal decentralization harmful for economic growth? Evidence from the OECD countries. <i>Journal of Economic Geography</i> , 11(4), 619-643	21 OECD landen 1990-2005 The aim of the article is to tackle the question of whether fiscal decentralization is beneficial for economic growth or not.	Administrative decentralization also tends to display a negative connection to economic performance, although this connection is weaker and less robust than that of fiscal decentralization.
Schneider, A. (2003). <i>Who gets what from whom?: the impact of decentralisation on tax capacity and pro-poor policy.</i>	1996 68 landen	The regressions confirmed a positive effect of administrative decentralisation on pro-poor spending. This suggests that competition, information, and innovation resulting from decentralisation may have efficiency benefits that increase pro-poor spending. The interpretation is that by being able to do more with less, efficient administrations free up resources that are used for pro-poor expenditures. Another interpretation is that sub-national jurisdictions compete to retain their citizens by providing services, including those services directed to the poor.

Minder corruptie

Bron	Wat en hoe?	Conclusie
Camões, P. J. (2020). "Types of decentralisation and governance: Evidence from across the world." <i>Journal of Public Affairs</i> .	Meer dan 100 landen (waaronder de Europese regio) Cross sectioneel Do more decentralised countries have better quality of government? Moreover, do all institutional designs of	The results support that decentralisation has an independent and positive effect on the quality of government. The findings do, however, strongly support the thesis of the inverted U-shaped relationship between quality of government and decentralisation. This means that decentralisation has a positive effect on

	<p>decentralisation (administrative, political, fiscal) have the same effect?</p> <p>Quantitative. Dependent= 'Quality of government' (QOG). It includes (a) control of corruption, (b) impartial treatment of citizens and (c) government effectiveness.</p>	<p>governance but only up to a certain point, after which it becomes detrimental.</p> <p>Political, fiscal and administrative type of decentralisations have quite different effects on quality of government and the effect of decentralisation on quality of government is attenuated when the effect of democracy is considered.</p> <p>The results for fiscal decentralisation are by far the most significant. On the contrary, the results for political decentralisation are mostly not significant, at least when democracy is included in the analysis. The results for administrative decentralisation are almost, though not always, significant. The discernible and independent impacts are limited to fiscal and administrative decentralisation, that is those types related to vertical assignment of resources, not power.</p>
--	---	---

Vertrouwen

Bron	Wat onderzocht?	Conclusie
<p>Tang, M., & Huhe, N. (2016). Does decentralisation bring the people back to the government? An empirical analysis of the effect of decentralisation on political trust. <i>Policy & Politics</i>, 44(3), 403-426.</p>	<p>47 landen</p>	<p>A comparative analysis of citizens in 47 countries suggests indirect and heterogeneous consequences of decentralisation. First, while various dimensions of decentralisation are significantly associated with political trust at the country level, no dimension has a direct effect on political trust at the individual level. Second, not all forms of decentralisation contribute to the promotion of political trust. And, finally, two dimensions of decentralisation (that is, fiscal and administrative) promote political trust through reducing the negative effect of democratic values.</p> <p>We then show that the trust-fostering</p>

		<p>function of decentralization at two dimensions (fiscal and administrative) works through mitigating the negative effect of democratic value on political trust.</p> <p>Although political decentralization has a negative effect, decentralization policies overall help rebuild political trust among the public. This is so because it is the administrative and fiscal domains that most governments focus on when implementing decentralization. How political powers are arranged vertically has usually been set by a country's constitution and is difficult to be changed. Compared to political decentralization how administrative authorities are distributed or how revenue or expenditure is assigned among different tiers of government is much less formidable to change and is often the focus of the of government reforms. Although such policy reforms cannot directly increase the affection of all people for the government, it does help meet the rising democratic demand of the public.</p>
--	--	--